

30K-2

140 49 666

2600

БАЛЫШАВІК БЕЛАРУСІ

Вх 55869

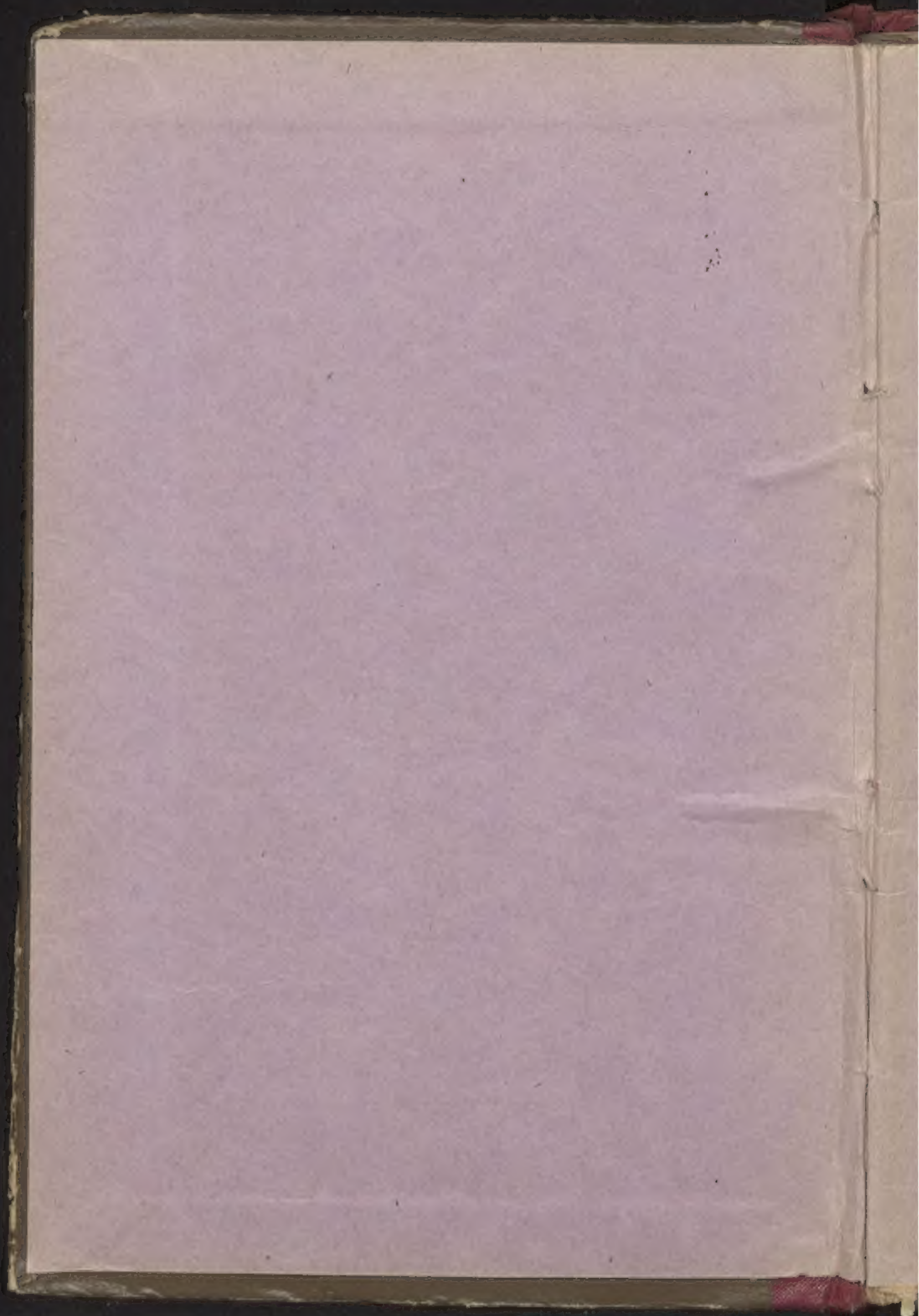
№ 2-3-6

ЛЮТЫ — САКАВІК

Директор Библиотеки БССР
Меня Ф. А. МЕННА
Член Библиотеки
Института Я. М. М. М. М.

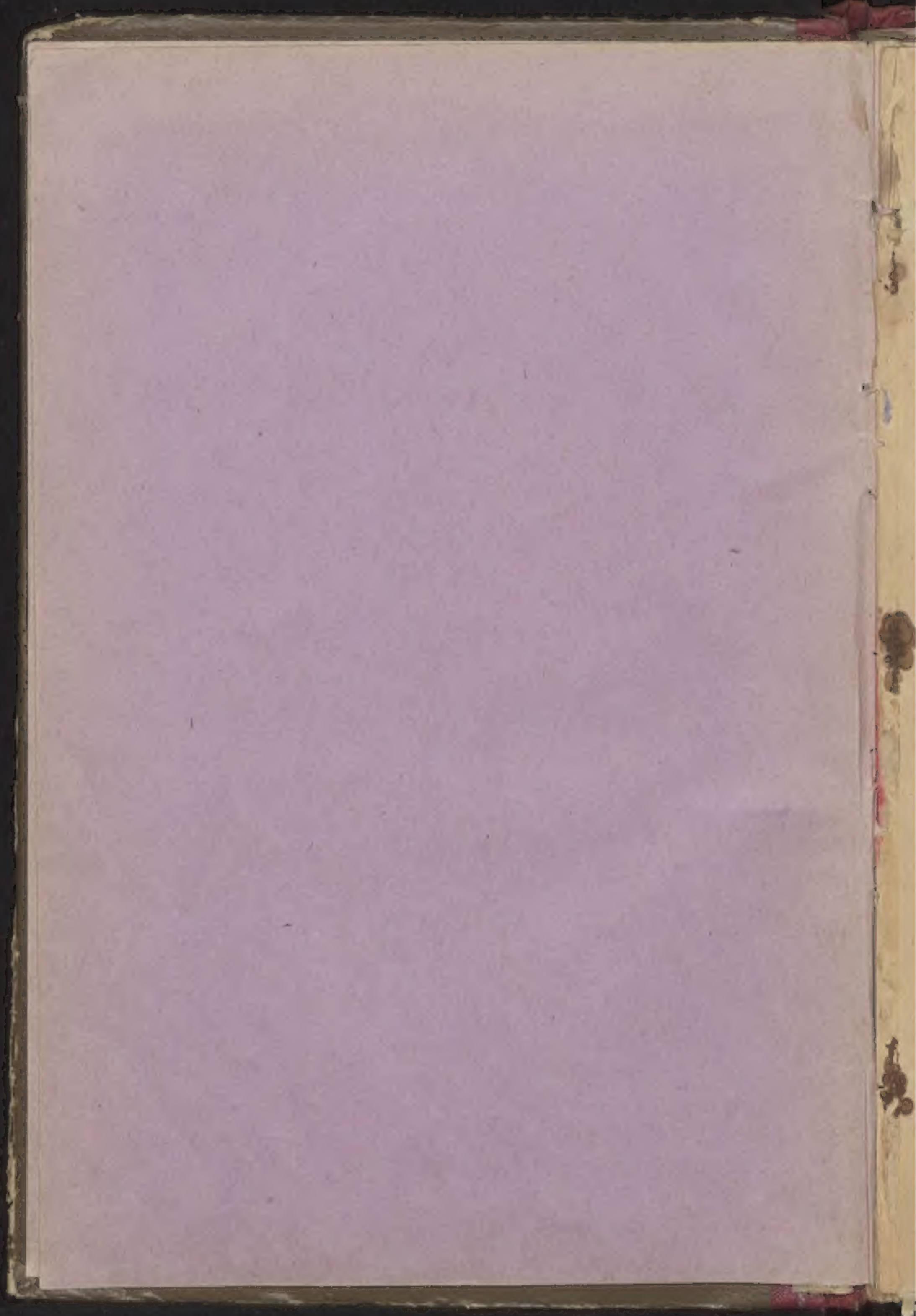
МЕНСК

1929

304-1
2600

bn

05/8-

Пролетары ўсіх краёў, злучайцеся!

ПРОВЕРЕНО
1936 г.

304-2
2600

БАЛЬШАВІК БЕЛАРУСІ

ЧАСОПІСЬ ПАЛІТЫКІ І ПРАКТЫКІ
ПАРТЫЙНАЙ ПРАЦЫ
О Р Г А Н Ц К К П (б) Б

40466

БА 852

Инд. 1933 г.

№ 2-3

Л Ю Т Ы

С.С.С.Р. ИМЕНА
ИНСТИТУТ
И. Маркса и Ф. Энгельса
Ц. И. Р.

НАУЧНО-ИСС. ИН-ТУТ
ИМЕНА
ВАСИЛИЯ ВОСТОКА
МОСКВА

М Е Н С К — 1929

БССР
ИМЕНИ
ЛЕНИНА
ДЛЯ РАБОТЫ

Надрукавана ў друкарні
Беларускага Дзяржаўнага
— Выдавецтва. —
Заказ 1776. — 1.500 экз.
Галоўлітбел 949.

Папярэдняе аб падрыхтоўцы і перавыбарах саветаў¹⁾.

У сёлетнюю перавыбарчую кампанію мы маем надзвычайнае абвастрэнне клясавай барацьбы ў горадзе і ў вёсцы, што было выяўлена ў самым пачатку падрыхтоўчай кампаніі. Таму перад КП(б)Б асабліва важнай стала задача арганізацыі і падрыхтоўкі пралетарскіх, батрацкіх, бядняцкіх і сярэдняцкіх мас для адпору ўзросшай актыўнасці кулака і нэпмана, мабілізацыя ўвагі і актыўнасці працоўных мас навакол усіх пытанняў сацыялістычнага будаўніцтва, абароны краіны і ўзмацнення дыктатуры пралетарыяту.

У першую чаргу была заострана ўвага на партыйнай і савецкай лініі па выпраўленьні памылак мінулай кампаніі ў частцы недастатковай працы сярод беднаты. *Быў ужыты шэраг арганізацыйных мер да таго, каб поўнасьцю ахапіць беднату і батрацтва падрыхтоўчымі сходамі як перад справаздачамі, гэтак і перад выбарамі саветаў; замацаваць блёк беднаты з сярэдняком у саюзе і пад кіраўніцтвам пралетарыяту і гэтым самым паралізаваць узросшую актыўнасць кулака і нэпмана.*

Другой важнай задачай пры падрыхтоўцы да перавыбараў саветаў было ўзмацніць удзел жанчын як у самой кампаніі, гэтак і ў складзе абраных саветаў. Гэтае пытаньне досыць востра стаяла ў Беларусі, таму што ў працягу трох апошніх кампаній мела месца сыстэматычнае зьніжэньне ліку абраных у саветы жанчын. У адпаведнасьці з гэтым быў створаны рашучы пералом у галіне ўцягненьня жанчын у саветы ў самым пачатку падрыхтоўчай кампаніі. Агульнай-жа ўстаноўкай у бягучую выбарчую кампанію было, *як мага паўней прыцягнуць усіх працоўных наогул і на ўсе 100 проц. прыцягнуць да актыўнага ўдзелу ў перавыбарах прафэсыянальныя і грамадзкія арганізацыі гораду і вёскі.* Рабілася ўсё гэта дзеля таго, каб сапраўды зрабіць кампанію перавыбараў саветаў генэральным аглядам усёй працы саветаў і савецкага апарату пад кутом шырокай крытыкі і самакрытыкі працоўных мас гораду і вёскі.

Гэтая выбарчая кампанія адрозьніваецца ад мінулай кампаніі тым, што ў яе быў унесены ўпяршыню альбо больш выпучаны, калі параўнаць з мінулымі гадамі, шэраг арганізацыйных момантаў. Галоўныя з гэтых момантаў наступныя: сваечасовая падрыхтоўка кандыдатур у склад саветаў і выканкомаў; праверка выкананьня наказаў выбаршчыкаў і выкананьне дырэктыў зьездаў саветаў; *прыцягненьне да ўдзелу як у падрыхтоўцы да кампаніі, гэтак і яе правядзеньні ўсіх грамадзкіх і прафэсыянальных арганізацый, ведамсьцвявальных органаў і ўстаноў; настаноўка больш шырокай справаздачнасьці саветаў і іх дэпутатаў перад сваімі выбаршчыкамі.*

¹⁾ У гэтым артыкуле даецца папярэдняя характарыстыка падрыхтоўкі і ходу перавыбараў саветаў. Палітычныя і дзелавыя вынікі перавыбараў яшчэ ўперадзе. А. Х.

Папярэдняя падрыхтоўка ў гэтую кампанію пачата дырэктывай яшчэ ў чэрвені 1928 г. У гэтай дырыктыве быў высунуты шэраг практычных мерапрыемстваў, якія неабходна было на мясцох безадкладна праводзіць у жыццё ў парадку папярэдняй падрыхтоўкі да выбараў. Пытанні ўсяе папярэдняе падрыхтоўкі да перавыбараў былі таксама свачасова разгледжаныя акруговымі выканаўчымі камітэтамі на паседжаннях пленумаў альбо прэзыдыумаў з удзелам прадстаўнікоў раённых выканаўчых камітэтаў і гарсаветаў у канцы ліпеня альбо ў пачатку жніўня мінулага году. У працягу жніўня-верасня пытанні падрыхтоўкі перавыбараў саветаў былі абгавораны ўсімі райвыканкамі з удзелам сельсаветаў, якія і атрымалі неабходныя практычныя паказанні.

Загадзя былі вызначаны дакладныя тэрміны правядзення справаздачнай і перавыбарчай кампаніі і зьездаў саветаў, якія выявіліся ў наступным: для правядзення справаздачнай кампаніі быў вызначан тэрмін з 1-га снежня 1928 году па 1 студзеня 1929 г., перавыбараў сельскіх, месчакowych і гарадзкіх саветаў неакруговых гарадоў, з 1 студзеня па 15 лютага 1929 г., перавыбараў гарадзкіх саветаў акруговых гарадоў, а таксама склікання раённых і акруговых зьездаў саветаў з 15 лютага па 1 красавіка 1929 г. Пры гэтым былі прыняты і дадзены мясцом вычэрпваючыя паказанні па правядзенні справаздачнай выбарчай кампаніі, падкрэсліваючы важнае палітычнае яе значэнне.

Сыстэматычная і плянавая работа па падрыхтоўцы к выбарчай кампаніі была пачата ва ўсіх акругах у канцы верасня і ў пачатку кастрычніка; у гэты-ж самы перыяд былі арганізаваны акруговыя выбарчыя камісіі. У акругах былі праведзены спецыяльныя пашыраныя нарады па пытаннях перавыбараў з удзелам работнікаў нізавых партыйных і савецкіх органаў і грамадзкіх арганізацый. Па гэтаму прыкладу на мясцох у раёнах таксама быў праведзен шэраг нарад работнікаў Райкому, ячэек КП(б)Б і саветаў з вясковым актывам, жанчынамі-дэлегаткамі, прадстаўнікамі батрацтва, камсамолу, прафсаюзаў і інш. арганізацый. На гэтых нарадах абгаварваліся пытанні арганізацыйнага характару; былі прапрацаваны параённыя пляны правядзення справаздачнай і перавыбарчай кампаніі для кожнага сельскага і месчаковага савету ў паасобку, даючы апошнім неабходныя практычныя паказанні.

Да арганізацыйных недахопаў падрыхтоўчых мерапрыемстваў у раёнах адносяцца, галоўным чынам, назначэнне ў некаторых выпадках сходаў беднаты, батрацтва і жанчын-дэлегатак пасля справаздачнай кампаніі (Чырвонапольскі і Журавіцкі раёны, Магілёўскай акр.), спазненне складаннем плянаў кампаніі і плянаў работ выбарчых камісій; пры гэтым былі выпадкі, калі паасобныя раёны ня мелі пляну справаздач і выбараў да пачатку снежня мес. (Гомельскі раён, Гомельскай акр., Межанскі раён, Віцебскай акр., Старадароскі раён, Бабруйскай акр.), недастатковы адбітак у плянах райвыбкамій практычных мерапрыемстваў па кіраўніцтву кампаніяй у вёсках на выбарчых участках. Па некаторай частцы сельскіх і месчакowych саветаў, дзякуючы нядосыць поўнаму свачасоваму кіраўніцтву з боку адпаведных райвыканкомаў, падрыхтоўка да перавыбараў пачалася з вялікім спазненнем. Так, напрыклад, па Гомельскай акрузе шэраг сельскіх выбкамій былі арганізаваны толькі ў другой палове лістапада. Спазненне ў падрыхтоўцы наглядалася таксама і па некаторай частцы саветаў неакруговых гарадоў.

Пры арганізацыі нізавых выбарчых камісій у акругах мелі месца *выпадкі адхілення ад інструкцыі*, якія выявіліся ў неўвядзенні ў выбкамію прадстаўнікоў ад нацменшасцяй, ад жанарганізацый, КСМ

і Камітэтаў Сялянскіх Таварыстваў Узаемадапамогі, а з другога боку былі выпадкі ўвядзення ў склад камісій асоб не прадугледжаных па інструкцыі. Пры гэтым у склад сельскіх выбарчых камісій пралазілі чужыя Савецкай уладзе элементы і нават асобы, ня маючыя выбарчага права, як, напрыклад, у Саломенскім с-савеце, Талочынскага раёну, Аршанскай акругі ў выбкамісію была ўведзена жанчына-кулачка; у Палыкавіцкім с-с Магілёўскага раёну і акругі—быў уведзены арандатар млыну; у Брагінскім раёне, Гомельскай акругі—быў уведзены ў сельвыбкамсію сын быўш. абшарніка, які пралез у прафсаюз і г. д. Найбольш характэрным недахопам пры арганізацыі выбкамісій (сельскіх, местачковых) наглядалася недастатковае ўвядзенне ад прафсаюзаў батракоў і рабочых; так, напрыклад, па 1404 сельскіх і местачковых выбкамісіях з 1256 прадстаўнікоў ад прафсаюзаў уведзена толькі 420 рабочых і 276 батракоў. Такім чынам, ясна, што галоўная пралетарская маса вёскі па лініі прафсаюзаў аказалася недастаткова поўна ўцягнутай у выбарчыя камісіі.

Для знішчэння гэтых недахопаў Цэнтрвыбкамсія яшчэ ў лістападзе месяцы прапанавала ўсім акруговым і раённым выбкамісіям правесці абгляд складу сельскіх і местачковых выбарчых камісій і выправіць дапушчаныя памылкі. Пры праверцы, шляхам спецыяльных выездаў членаў выбарчай камісіі і інструктароў, выявіліся значныя дэфекты ў працы па стварэнні камісій, часам груба парушаючыя клясавую лінію з адступленьнем ад элементарных правілаў інструкцыі. Гэтыя памылкі пры масавай сваечасовай праверцы ў большай меры знішчаны.

Складаньне сьпісаў выбаршчыкаў і асоб пазбаўленых выбарчага права па пляну кампаніі павінна было скончыцца да 1 сьнежня, г. зн. да пачатку справаздачных сходаў. Аднак, па шмат якіх саветах складаньне гэтых сьпісаў было скончана ў пачатку сьнежня і ў гэтай працы было на месцах таксама шмат памылак, галоўным чынам, дзякуючы некатораму спазьненню, а потым пасьпешнасьці пры складаньні сьпіскаў і часткай дзякуючы нядабайнасьці пры складаньні гэтых сьпісаў. У выніку гэтага мела месца непазбаўленьне выбарчага права нават у такіх асоб, як папоў, былых паліцэйскіх, кулакоў, эксплёататараў і гандляроў-нэпманаў; побач з гэтым былі выпадкі ўнясення ў сьпісы лішэнцаў асоб маючых выбарчае права, як, напрыклад: баптыстаў, за патраву пасаваў, судзіўшыхся, але не пазбаўленых у правах і інш. Наогул неабходна ўсё-ж адзначыць, што вучот пазбаўленых выбарчага права ў сьлетнюю кампанію праведзен значна паўней чымся ў мінулыя гады з выяўленьнем шмат няўлічаных у мінулую кампанію лішэнцаў. На падставе арт. 33 інструкцыі аб выбарах пазбаўлены выбарчага права толькі 27 чалавек па ўсёй БССР. Сярод іх мы маем: кантрабандыстаў, кулакоў, рэцыдывістых-крымінальнікаў і наогул асоб, выкарыстаўшых выбарчае права на шкоду сацыялістычнай рэвалюцыі. Побач з гэтым мы мелі выпадкі ўпартага хадаўніцтва ад быўшых розных чыноўнікаў, паліцэйскіх, служнікаў рэлігійнага культу, гандляроў аб аднаўленьні іх у выбарчых правах.

Для найбольшага набліжэння выбарчых вучасткаў да насельніцтва ў мэтах забяспечаньня працоўным больш шырокага доступу да перавыбараў, сваечасова была дадзена дырэктыва мясцом аб арганізацыі адпаведных выбарчых вучасткаў з такім разьлікам, каб у сярэднім на вучастак прыходзілася ня больш 200—300 жыхароў супроць 500—600 мінулай выбарчых кампаніі, звярнуўшы асаблівую ўвагу на павялічэньне ліку выбарчых вучасткаў для нацменшасьцяй, пражываючых больш-менш кампактнай масай у вёсцы.

У сілу гэтага мы маем значнае павялічэнне колькасці выбарчых вучасткаў. Напрыклад, у Магілёўскай акр. арганізавана 1774 вучасткі з павялічэннем на 33,6 проц. супроць мінулай кампаніі; у Бабруйскай акрузе па некаторых раёнах маецца павялічэнне выбарчых вучасткаў на 100 процантаў.

Загадзя да справаздачнай кампаніі для ажыўлення і паглыблення работы рэўкамісій, як органаў грамадзкага кантролю матар'яльна-фінансавай дзейнасці сельскіх і месчачковых саветаў і райвыканкомаў, Прэзідыумам ЦВК прадастаўлена права сельскім рэвізійным камісіям *праводзіць праверку выканання наказаў выбаршчыкаў, а раённым — праверку пастаноў райзездаў саветаў*. Дзякуючы гэтаму, рэвізійныя камісіі ў сучасную кампанію былі больш уцягнуты ў сваю дзейнасць да перавыбараў саветаў. Большасць рэвізійных камісій зрабіла праверку выканання наказаў і работы саветаў з пастаноўкай сваіх дакладаў перад выбаршчыкамі ў справаздачную кампанію.

Пры перавыбарах саветаў у мінулым наказы дэпутатам даваліся нізам зверху ў цэнтралізаваным парадку. Зразумела, што гэтыя наказы былі больш агульны, неканкрэтны і малазразумелы выбаршчыкам. У сучасную выбарчую кампанію складанне наказаў па Беларусі *было дэцэнтралізавана аж да раёнаў*. Наказы складаліся ў раёнах на падставе агульных задач, пастаўленых партыяй, палітычных устаноў акруг, канкрэтных мерапрыемстваў сацыялістычнага будаўніцтва і тых дзелавых прапаноў выбаршчыкаў, якія рабіліся імі на справаздачных сходах. Прапановы, якія мелі месца на справаздачных сходах, прапрацоўваліся ў сельсавеце ў камісійным парадку, пасля чаго наказы ўносіліся для прыняцця на выбарчыя сходы. Гэтакія наказы з'яўляліся ў большасці выпадкаў канкрэтнымі і зразумелымі па сутнасці з дадатковым вучотам умоў, матар'яльных сродкаў і сіл для іх ажыццяўлення. *Гэтыя наказы бязумоўна будуць служыць канкрэтным плянам практычнай работы саветаў і формай для справаздач дэпутатаў у іх працы перад выбаршчыкамі*.

Для больш шырокага ўцягнення ў перавыбары саветаў жанчын былі дадзены катэгарычныя паказанні мясцом, на падставе чаго ва ўсіх раёнах, сельскіх і месчачковых саветах праходзілі жаночыя прадвыбарчыя масавыя сходы, на якіх абгаварваліся пытанні аб выбарах, аб актыўным удзеле жанчын у перавыбарчай кампаніі, абгаварваліся кандыдатуры ў саветы, наказы новаму складу саветаў, заслухоўваліся няпярэднія справаздачы саветаў і г. д. Перад правядзеннем агульных жаночых сходаў у большасці раёнаў склікаліся спецыяльныя канфэрэнцыі і нарады дэлегатак і актывістак, напрыклад, на 308 жаночых прадвыбарчых сходах удзельнічала 15.294 жанчыны. З агульнага ліку ўдзельных на гэтых сходах жанчын было: сялянак—93 проц., работніц і батрачак—3,4 проц. і служачых—3,6 проц.

З агульнага ліку прысутных жанчын на гэтых сходах выступала 10,5 проц. з іх: сялянак—9 проц., работніц і батрачак—20,5 проц. і служачых—4 проц. у адносінах да адпаведнай групы прысутных.

Гэтыя даныя паказваюць, што яшчэ недастаткова прыцягваліся на жаночыя сходы работніцы і батрачкі. Праробленая падрыхтоўчая праца ў гэтую кампанію значна знішчыла адмоўныя адносіны да жанчын выбаршчыц і да жаночых сходаў з боку ўсяго насельніцтва, акром паасобных выхадак з боку кулацтва і хуліганаў.

Практычны ўдзел прафсаюзаў і іншых грамадзкіх арганізацый у падрыхтоўцы да перавыбарчай кампаніі ня быў дастатковым у звязку са спазненнем і цяжкім раскачваннем усяе масы арганізацый на месцах. Толькі ў час справаздачнай кампаніі па лініі праф-

саюзаў былі праведзены спецыяльныя нарады прафактыву па пытаннях перавыбараў саветаў. У гэтых адносінах трэба толькі адзначыць сваечасовую здавальняющую працу з боку саюзу сельгасрабочых, па лініі якога, напрыклад, толькі ў адной Бабруйскай акрузе было наменчана і высунута ў склад саветаў і выканкомаў каля 500 кандыдатур. Работа-ж сярод усіх прафсаюзаў па ўдзелу ў кампаніі асабліва ўзмацнілася з моманту разгортвання рабочай пераклічкі на лепшыя выбары і дапамогу весцы ў перавыбарах. Гэта выразілася ў рэальнай пасылцы па лініі прафсаюзаў рабочых брыгад у колькасці 320 чалавек рабочых розных прадпрыемстваў.

Сялянскія таварыствы ўзаемадапамогі і каапэрацыі, як масавыя арганізацыі, слаба праявілі сябе ў справяздачнай і перавыбарчай кампаніі. Прыкладам для ўсіх масавых арганізацый—арганізавана і актыўна ўдзельнічаў ва ўсёй працы па перавыбарах саветаў камсамол, пачынаючы з удзелу ў складанні спіскаў выбарнічыхаў, арганізацыі беднаты, батрацтва і праходзячымі перавыбарамі.

Цэнтральнай Выбарчай Камісіяй з ча у яе арганізацыі распрацаваны шэраг праектаў дырэктыўнага характару, а таксама канкрэтныя паказальнікі арганізацыйных і тэхнічных мер, неабходных для забяспечання ўсёй кампаніі. Цэнтрвыбкамісіяй праведзены тры пашыраныя пленарныя пасяджэнні з удзелам прадстаўнікоў акруг, цэнтральных ведамстваў і грамадскіх арганізацый. На гэтых пасяджэннях былі прапрацаваны важнейшыя пытанні і заслуханы даклады ўсіх акруговых выбарчых камісій, а таксама даклады некаторых наркаматаў і цэнтраў прафсаюзаў і грамадскіх арганізацый. Цэнтрвыбкамісіяй, праз сваіх членаў і інструктароў ЦВК праведзена праверка падрыхтоўчай і арганізацыйнай работы ў акругах і выкананне дырэктыў па перавыбарах.

Акрам таго, мясцом былі сваечасова дадзены паказальнікі аб парадку і формах арганізацыйна-тэхнічнага абслугоўвання кампаніі: разаслана было ў дастатковай колькасці для ўсіх саветаў і выканкомаў інструкцыя аб выбарах у саветы і спецыяльная брашура з дырэктывамі і арганізуючымі артыкуламі „Да перавыбараў саветаў“, разасланы былі ў дастатковай колькасці агітацыйныя плакаты на ўважлівы жанчын у справяздачна-перавыбарчую кампанію, а таксама плакат-інструкцыя; перад справяздачнай кампаніяй паслана па ўсіх саветах і выканкомах брашура „Папярэдняе вынікі працы ўраду БССР“.

Зьвяртаючы выключную увагу падрыхтоўцы і шырокам уцягненню працоўных нацменшасцей у перавыбарчую кампанію, у гэтым пытанні сваечасова дадзены падрабязныя паказальнікі Райкомам, ячэйкам КП(б)Б, саветам і выканаўчым камітэтам. Раней усяго значна пашырана сетка выбарчых участкаў як на тэрыторыі нацсаветаў, гэтак на тэрыторыі ўсіх саветаў па БССР. Мясцом дадзены лезунгі на роднай мове ўсіх нацменшасцей, якія насяляюць Беларусь, і таксама плакаты і запрашалыныя лозы друкаваліся і пасылаліся на мовах нацыянальных меншасцей. Справяздачасць аб працы саветаў на мовах нацыянальных меншасцей шырока праводзілася ня толькі ў нацсаветах, але і ўсюды, дзе пражывала больш-менш кампактная маса насельніцтва нацменшасцей. *Пры гэтым зьвернута асабліва ўвага на папярэдняю працу сярод беднаты, батрацтва і жанчын нацменшасцей па ўцягненні іх у саветы.*

У сучасную выбарчую кампанію было дастаткова зьвернута увага на пытанні арганізацыі батрацтва і беднаты і падрыхтоўцы іх да перавыбараў саветаў. Па ўсіх раёнах праведзены нарады і канфэрэнцыі груп беднаты, батрацтва і сельгасрабочых, дзе прапрацаваны арганізацыйныя і практычныя мерапрыемствы па ўдзелу батракоў і беднаты

у справаздачна-пэравыбарчай кампаніі. У вёсках і мястэчках шырока праводзіліся сходы беднаты, батрацтва, сельгасрабочых, на якіх вялася растлумачальная праца аб ролі і задачах беднаты і батрацтва ў кампаніі, абгаварваліся кандыдатуры ў новы склад саветаў, заслухоўваліся даклады саветаў і паасобных членаў іх. Гэткая-ж праца праведзена і сярод гарадзкой беднаты (сярод неарганізаваных у прафсаюзы выбаршчыкаў) па частцы неакруговых гарадоў.

Побач з павялічэньнем, у параўнаньні з мінулай кампаніяй, праведзеных сходаў беднаты, батрацтва і сельгасрабочых, гэтыя сходы характарызуюцца таксама значным павышэньнем ліку іх і актыўнасьці іх удзельнікаў.

Бядняцкія сходы ў гэтую кампанію дастаткова характарызуюць павышэньне клясавай свядомасьці, поўнае зразуменьне ў большасьці выпадкаў значэньня бядняцкіх сходаў. Аднак, наглядаліся паасобныя выпадкі і абыякіх адносін да кампаніі з боку часткі беднаты, а таксама бояжасьці актыўных наступленьняў супроць кулацтва з боку паасобных бяднякоў у гэтую выбарчую кампанію.

Як агульнае зьявішча, замацаваньне блеку батрацтва і беднаты ў гэтую кампанію яшчэ больш узмацнілася. У большасьці выпадкаў сьраднякі правулялі вялікі інтарэс да бядняцкіх сходаў і станюўча да іх адносіліся; прыходзілі на гэтыя сходы ў значнай колькасьці і актыўна ўдзельнічалі ў іх, а потым бядняк-батрак у саюзе з сьрадняком, як правіла, дружна трымаліся на сумесных справаздачных і выбарных сходах у барацьбе супроць кулацтва.

Не тагонам у праведзенай працы сярод беднаты трэба адзначыць строгую ізаляванасьць у некаторых выпадках бядняцкіх сходаў ад сьрадняцтва (Астрашыцка-Гарадзкі раён, Менская акр, і Веткаўскі раён, Гомельскай акругі) альбо замена бядняцкіх сходаў у агульныя прадвыбарчыя сходы выбаршчыкаў усяго насельніцтва.

Пэрад справаздачнай кампаніяй былі дадзены дырэктывы мясцом, каб усе саветы і іх дэпутаты поўнасьцю адлічваліся перад сваімі выбаршчыкамі, каб справаздачны былі поўнымі, зьмястоўнымі, яснымі і канкрэтнымі, з удзелам пры справаздачах прадстаўнікоў усіх савецкіх устаноў і грамадзкіх арганізацый, якія вядуць працу на тэрыторыі саветаў. У гэтай справе нам дапамагла актыўнасьць працоўных мас — крытыка і самакрытыка, якая за гэты час шырока праводзілася нашай партыяй.

Калі раней ішло па шаблону „савет працаваў здавальняюча“, дык у сёлетнюю справаздачную кампанію ў Беларусі нярэдка, калі агульны сход выбаршчыкаў пры справаздачы прадстаўніка сельсавету прызнае работу савету недавальняючай. Вось, напрыклад, пастанова: „заслухаўшы справаздачу Бялевіцкага сельсавету, агульны сход вёскі Бялевічы лічыць працу сельсавету недавальняючай, у зьвязку з тым, што саветам: не паложаны грэблі і знаходзяцца ў дрэнным становішчы, масты разбураны, так што на іх езьдзіць амаль немагчыма, кампанія па выяўленьні аб'ектаў абкладаньня па сельгаспадатку за мінулы год у шмат якіх выпадках праведзена няправільна, самаабкладаньне поўнасьцю не пасысквава, а пасыскваныя сумы свасчасова ня выкарыстаны; несвачасова пачата перабудова пажарнага сараю і ня відаць, калі ён будзе скончан; школа не забясьпечана дрывамі; амаль усе камісіі пры сельсавеце не працавалі акром падатковай; мала сельсаветам праводзілася справаздач перад насельніцтвам; слабая вялася барацьба з патраўшчыкамі, дзякуючы чаму было шмат патраў; слабая праца па ўзысканьні страхоек; члены сельсавету, як абраныя, працавалі слаба і прэзыдыум сельсавету ня змог дастаткова ахапіць усю работу сель-

савету і г. д. У далейшым сельсавету неабходна звярнуць увагу на наступнае...". Сход указвае на канкрэтныя дзелавыя моманты і робіць па іх шэраг адпаведных прапанов. Альбо вось яшчэ адзін прыклад настановы агульнага сходу: „Заслухаўшы справаздачны даклад па дзябкаўскаму выбарчаму пункту, Юзефскага сельсавету, агульны сход знаходзіць працу старога складу савету, у асобе старшыні Славецкай, шкоднай, што пацвярджаецца наступнымі фактамі: т. Славецкая ведае та аб тым, што 31 XII—28 г. павінен быў адбыцца агульны сход, на якім яна павінна была адлічыцца за сваю працу, як член сельсавету, але яна ня прышла, укрыла ад вучосы аб'ектаў абкладання па сельгаспацтву свінні, пры разьмеркаванні зямельнага фонду, сенажаці вуроч. „Средняя Гушча“, „Гуманіч“ зноў была разьмеркавана сярод заможных, а не беднякоў, симпатызіравала быт паліцэйскім пры разьмеркаванні хлеба (напрыклад, Бачок і Вішнеўскі), гадзі як беднякі не атрымлівалі хлеба (Ліпоўскі Ст. Міх), пры разьмеркаванні сенажаці была цеганна—адзін кавалак даўся яшчэ і яму“. Вось на гэтых момантах грамадзкага і дзелавога характару агульны сход выбаршчыкаў правальваў ірэны савет, робячы ацэнку не у яго карысць. Публіцыстам ёсць шмат наставоў справаздачных сходаў, якія ацэньваюць работу саветаў і дэпутатаў з шэрагу станоўчых фактаў сапраўды добрай працы савету і яго дэпутатаў.

У час справаздачнай кампаніі мы маем вельмі характэрныя выступленьні з клясавага пункту погляду сацыяльных слаёў вёскі. Вось, напрыклад, што гаворыў бедняк у сваёй болейшасці. „Не даваць хоць кулаку, частцей робіць справаздачны перад насельніцтвам пра работу сельсаветаў, павялічыць суму крэдытаваньня, хутчэй каапэраваць насельніцтва; пашырыць справу калектывізацыі і арганізацыі тарызных тавараў, гваз, правесці самаабкладаньне па сельгаспацтве і г. д.“ Далей гаворыў сярэдняк: аб пашырэнні школьнай сеткі па рэспубліцы, аб правядзенні ўсеагульнага навучання дзяцей школьнага ўзросту, аб больш правільным правядзенні самаабкладання на 1928-29 г., звяртаючы увагу на справу пабудовы школ, арганізацыю мэтрэжніцкіх работ і карожнага будаўніцтва, гаворыў аб пашырэнні працы арганізацыі ў вёсцы, выказваў пажаданні, каб заборнікі кніжкі па жыццёвай каапэрацыі былі адзіныя, па якіх можна было б ўсюды атрымаць тавар, а ня толькі ў тэй каапэрацыі, якою выдадзена кніжка, і інш. Цікавыя выступленьні агульнай масы жанчын. Жанчыны сяляцкі амаць усюды гаварылі, каб арганізоўваць фабрыкі, якія б перараблялі лен і тым самым давалі б усім працоўным магчымае ўдзелічаць у савецкім будаўніцтве, каб лепш была настаўлена справахоўнае здароўе, школьная справа і інш.; абгаварвалі таксама шмат бытавых пытанняў. Заможны сярэдняк часам у сваіх выступленьнях праяўляў неадвольнае. Напрыклад, адзін моцны сярэдняк гаворыў: „я плачу 40 рублёў падатку, мяне лічуць кулаком і дзяцей маіх ня прымаюць у сямігодку. К наступнаму году пакіну ў гаспадарцы адну карову, аднаго каня і ня буду абрабляць усю зямлю, гадзі запрасіць мяне на сход беднаты“.

Асабліва вострымі ў гэтых адносінах былі выступленьні кулакоў: „нас душаць, дакуль толькі будзе гэта галыцьба, колькі дзе не гаварылі, усё роўна, што гарох аб сьценку — нічога відзе ня прымаюць пад увагу, пры царскай уладзе лепш жылося, чым цяпер“. І далей: „самаабкладаньне — гэта пяціль мужыку. Беднаты — лодыры. Мы супроць іх (беднаты) рашэньняў. Улада хоча нас знішчыць падаткамі і самаабкладаннем, дзяржава корміць лодыраў крэдытамі, льготамі і г. д. п., з нас бяруць, а як дзяцей у школу, дык ня прымаюць, плаці за іх, беднаты ж вучыць сваіх дзяцей за нашыя грошы“. Альбо: „беднякі лодыры,

грошы даюць ім дарма, прыватны гандаль зачынен, а кааперацыя тавараў не дае; яўрэй ўлаштуюць, яны ня могуць справіцца і задово-ліць сялянства таварамі і не даюць хлеба". Далей гэты кулак гаво-рыць: „яны рабочыя і беднота маюць сваю партыю, няхай там і галасуюць", другі кулак робіць яму заўвагу: „не, голасу іх пазбавіць немагчыма, а вось абіраць у саветы іх ня трэба, тады паглядзім што ў іх выйдзе".

х Трэба адзначыць, што клясавая барацьба ў вёсцы, у звязку з не-равыбарамі саветаў, разгарнулася як ніколі.

Ужо у час падрыхтоўкі да справаздачнай кампаніі кулацтва, члны рэлігійных культаў і розныя іншыя антысавецкія элементы пачалі рознымі спосабамі дамагацца свайго уплыву на выбарчыкаў. Наступны гэтых груп выражэнні ў розных формах: агітацыя за сваіх кандыдатаў у саветы, скліканьне нелегальных сходаў для абтаварэння сваіх канды-датур, актыўныя выступленні на сходах супроць беднаты і батрацтва, спаваньне некаторых асоб, заведама кампраметаваньне работнікаў саветаў, шляхам распаўсюджвання непраўдывых чулак, пагрозы аса-біста і псымова. Былі і рэчы шэрагі выпадкаў кулацкіх падпалаў ка-мун, савгасаў, калгасаў і маемасьці вясковых актывістаў, замахы на пачасных работнікаў, арганізацый кулацтвам хуліганскіх выступлен-няў на справаздачных сходах, што гавораць аб палітычнай і арганіза-цыйнай слабасці разлагаючага кулацтва і яго антысавецкай эграі.

Кулацка-нэлманскія групоўкі ў большасці выпадкаў аб'яднаюцца павокала был. розных чыноўнікаў, багатыроў, клерыкалаў, уласнікаў прадпрыемстваў. У перыяд падрыхтоўкі і справаздачнай кампаніі так-сама даволі рэзка выявіліся напады кулацтва на правядзеныя гаспадар-чыя мерапрыемствы, выступленні супроць пазыкі індустрыялізацыі, хлеба заготовак, самаабкладання і інш.

Актыўнасьці кулацка-нэлманскіх групавак былі сваечасова супроць-пастаўлены сілы батрацтва і беднаты ў саюзе з сярэдняком і на гэтым можна проста сказаць, што кулацтва і іншыя варожыя элементы ў вёсцы не дасягнулі свайго посьпеху, як на справаздачных, гэтак і прыходзячых пераабарчых сходах. Акрам таго, для прасячэння гэта-рыстэчных акцтаў, забойств, падпалаў і розных варожых дзеянняў кулацтва і антысавецкіх элементаў былі ужыты меры тэрміновага рась-сьледваньня гэтых спраў і прыцягненьні чыноўных да судовай адказнасьці.

Рашучыя меры барацьбы з кулацтвам на падставе рэвалюцыйнай законнасьці суігрэлі з боку а поўнай масі сялянства поўнае ухва-леньне. Спецыяльнай пастаювай ураду прадугледжваюцца ў крими-нальным парадку пакараньне асоб, што карыстаюцца наёмнай працай, за недапушчэньне імі сваіх батракоў і рабочых на выбарчыя і спра-ваздачныя сходы.

Падрыхтоўка кандыдатур у саветы, як ужо адзначалася, пачалася на мясцах яшчэ да арганізацыі выбарчых камісій. Кандыдатуры абта-варваліся партыячэйкамі, камсамольскімі сходамі, мясцавымі прафсаю-заў, групамі беднаты, на батрацкіх сходах і сходах вясковага актыву, што дала добрыя вынікі ўзгодненай падрыхтоўкі кандыдатур.

Адначасова абтаварваліся кандыдатуры для высоўваньня рабочых, батракоў, беднаты і сярэднякоў — актывістых на сталую працу ў вы-шэйшастаячыя савецкія органы. Пры абмеркаваньні кандыдатур на агуль-ных выбарчых сходах наглядалася надзвычайная актыўнасьць як з боку беднаты, так і з боку кулацтва. Напрыклад, на некаторых выбарчых сходах (Аршанская акруга) на пытаньнях аб кандыдатурах у саветы выступала звыш 40 проц. удзельнікаў усяго сходу, пры гэтым высоў-валіся сотні розных кандыдатур розных групавак з рашучымі адво-

дамі непажаданай кандыдатуры і абаронай свае кандыдатуры адпаведнай зацікаўленай групіроўкі.

У сучасны момант кампанія па перавыбарах саветаў у Беларусі ў поўным разгары. Яшчэ рана і цяжка поўнасьцю меркаваць аб выніках выбараў шэрагу саветаў, але ўжо за 829 саветаў весткі паказваюць, што, не ўважаючы на праявы кулацкага тэрору, напады і кулакоў, і бандытаў на актывістаў вескі, перавыбары саветаў наогул праходзяць здавальняюча. Апошняя сводка паказвае значнае павялічэнне, калі параўнаць з мінулай кампаніяй, яўкі выбаршчыкаў наогул (58,9 проц. супроць мінулай кампаніі 46,4 проц.) і асабліва жанчын (13,2 проц. супроць 26,2 проц.). Мы маем значнае павялічэнне процанту абраных у саветы жанчын: 19,9 проц. супроць 7,2 проц. за мінулую кампанію. Мы маем стабільны процант з мінулай кампаніяй выбраных камуністаў і камсамольцаў. Але калі ўзяць на увагу, што ў гэтую выбірчую кампанію мы выбіраем аднаго дэпутата не на 200 душ насельніцтва, а на 100—агульны лік камуністаў павялічаны ў гэтым годзе ў саветах амаль што ў два разы. Сацыяльны склад сельсаветаў па папярэдніх даных можна характарызаваць здавальняючым, за выключэннем паласовых памылак у адносінах да сярэдняка, што ў большасці на месцах выпраўлена.

Таксама досыць шырока разгорнута кампанія выбараў гарадзкіх саветаў. На усіх гарадках, пры падвычайні і вялікім энтузіазме рабочых, праводзіцца справаздачнасьць дэпутатаў, падрыхтоўваюцца праекты наказаў, абгаварваюцца кандыдатуры. Уся праца па падрыхтоўцы праходзіць пад кутом погляду правядзеньня шырокай пралетарскай крытыкі і самакрытыкі. Ідзе падрыхтоўка да правядзеньня зьездаў саветаў. У прыватнасьці, вылучана больш за 30 раёнаў, дзе будуць пастаўлены даклады ўраду БССР.

Уся кампанія перавыбараў саветаў у БССР папярэдняе даволі рэальнай меры ажыўленьня саветаў—конкурсам на лепшы сельсавет, лепшую камісію сельсавету і сэкцыю гарадскога савету. Конкурснай кампаніяй маецца на ўвазе шырока выкарыстаць для аздаравленьня саветаў і савецкага апарату матар'ялы справаздачнасьці саветаў, вышкі шырокай крытыкі іх дзейнасьці і тую значную увагу партыі і савецкай грамадзкасьці, якая імі вызначана на саветы ў зьвязку з правядзеньнем выбарчай кампаніі. Ва ўсёй падрыхтоўчай і справядлівай перавыбарчай кампаніі саветаў мы наглядаем цвёрдае і няўхільнае кіраўніцтва партыі ў цэлым і партарганізацый на месцах.

А. Сянкевіч, А. Бэйлін.

„Траянскі конь“ дацэнта Славіна¹⁾.

„Нацыянал-дэмакратызм і правая небяспека“

Пад такім загалоўкам быў зьмешчаны артыкул т. І. Славіна на старонках часопісі «Рэвалюцыя і Культура» (№ 2, 31 студзеня 1929).

Паставіўшы сваёй задачай—«асьвятліць гэтак зьявішча на матар'яле адной з саюзных рэспублік—Савецкай Беларусі» (І. С.), аўтар спрабуе паказаць сацыяльныя карэньні «нацыянал-дэмакратычнага ўхілу», спрабуе вызначыць тыя сацыяльныя пласты, якімі харчуецца гэты ўхіл, і сыгналаваць аб прымірэнчых адносінах да нацыянал-дэмакратызму з боку КП(б)Б. Калі-б у аўтара быў-бы сапраўды добры намер папярэдзіць партыю і савецкую грамадзкасьць аб небясыпках, заклікаць да пільнасьці таго, у каго не хапае яе, і адным словам дапамагчы партыі, гіды ён выканаў-бы вялікую справу.

Мы перажываем паласу напружанай барацьбы на ўсіх франтах сацыялістычнага будаўніцтва.

Наступленьне сацыялістычнага сэктару нашае гаспадаркі на сэктар капіталістычны ідзе побач з абвастрэньнем клясавай барацьбы на ўсім фронце, ускладненьнем мэтадаў гэтай барацьбы, павяччэньнем націску ўсякага роду варожых праэтэарыягу уплыву на менш стойкія элемэнты нашай партыі.

Тут патрэбна пільнасьць, патрэбна вострае клясавое пачуцьце, цьвердасьць і рашучасьць, каб не праглядзець ворага, «у якое-і тэргынае і савецкае адзеньне ён не апранаўся» (І. С.), каб сваёй совідаць яму суровы адпор. Таму трэба было-б ведаць ўсякае выступленьне, якое дапамагае партыі не праглядзець ворага.

Але, ня жаль, характар артыкулу тав. Славіна, падбор матэрыялу і зробленыя аўтарам абагульненьні не гавораць аб гэтым.

Яны гавораць аб тым, што гутаркі аўтара аб нацыянал-дэмакратызме зьяўляюцца для яго дымавой заслонай для прыкрыцьця выступленьня супроць лініі ў нацыянальнай палітыцы камуністычнай партыі Беларусі.

Пойдзем за тав. Славіным, разьбярэм яго асноўныя палажэньні.

Славін падае погляды партыі на рост нацыянал-дэмакратызму, якія былі фармуляваны ў 1925 г. і на X-м зьездзе КП(б)Б у 1927 г.

«Нацыяналістычная інтэлігенцыя ў пераважнай частцы працуе з намі. Далей—больш, яе актыўнасьць будзе ўзрастаць (курсыў тав. Славін). Адначасова ў частцы яе будучь ўзмацняцца дробна-буржуазныя тэндэнцыі, у меру таго, як будзе расьці актыўнасьць заможнага сялянства».. (курсыў т. Славін) і далей:

¹⁾ Гэты артыкул будзе друкавацца ў часопісі «Рэвалюцыя і культура».

«наогул у сялянстве наглядаецца імкненьне прыняць актыўны ўдзел і заняць рашаючае становішча ва ўсім будаўніцтве, ва ўмовах «разгорнутага НЭПу» з году ў год мы будзем адчуваць нарастаньне гэтай тэндэнцыі» (курсыў тав. Славіна).

Да гэтых часоў ішло ўсё гладка. Партыйныя цытаты з правільным вызначеньнем прыроды нацыянал-дэмакратызму і правільным устапаўленьнем прагнозу гэтай хваробы. Але для вучонага дацэнта гэтыя партыйныя фармулёўкі зьяўляюцца толькі праднасылкамі для больш «глыбокіх» «умозаклучений».

Нарастаньне тэндэнцый у сялянстве прыняць актыўны ўдзел і заняць «рашаючае становішча ва ўсім будаўніцтве» Славін ня толькі «адчувае», але і бачыць у яскравых канкрэтных формах.

Ён кажа:

«Зараз можна бачыць, што ва ўмовах 1928 году гэта імкненьне пачынае ператварацца у жыццё ў вельмі значных формах». І там-жа «глыбокамысьлячы» дацэнт робіць адразу два «спогнібательныя» «адкрыцьці». Вось яны:

«Па сутнасьці справы тут мае месца некаторая перасоўка сялянства, пераважна сьерадняцкага яго пласту на кіруючае становішча ва ўсім будаўніцтве» (гэта першая «адкрыцьцё»—С. і Б.) з адначасовым адсоўваньнем рабочага, у даным выпадку яўрэйскага» (а гэта другое «адкрыцьцё»—С. і Б.). Спынімся пакуль што на гэтых двух адкрыцьцях.

Наконт «перасоўваньня» сялянства пераважна «сьерадняцкага пласту» т. Славін кажа нешта вельмі-вельмі знаёмае. Гадзі два назад з вуснаў трацкіскай апазыцыі чуліся крыкі аб наступленьні тэрмідору, аб сялянскім патопе, які затапіў ніжнія паверхі будынку дыктатуры пралетарыату.

Вашы думкі т. Славін «аб перасоўваньні клясавых сіл у БССР» затуманілі ваш розум і прымусілі забыць аб статыстыцы.

А ёсьць і лічбы, якія куды больш пераконваючыя за крыкі аб тэрмідоры. Калі возьмем сацыяльны склад ЦВК БССР сёмага і васьмага (апошняга) скліканьня, дык атрымаем наступнае:

СКЛІКАНЬНЯ	Усяго абрана членаў ЦВК	Усіх рабочых	Рабочых з вытворчасці	Батракоў	Сялян
VII	154. (100%,0)	42 проц.	6 проц.	0,4 проц.	30 проц.
VIII	230. (100%,0)	48,6 .	14 .	0,4 .	23 .

Сацыяльны склад членаў ЦК і ЦКК КП(б)Б, абраны XII-м зьездам КП(б)Б, па ЦК КП(б)Б на 77 членаў рабочых 49, з іх рабочых ад вярштату 17 чалавек, сялян 7 чалавек і служачых 21 чалавек. Па ЦКК КП(б)Б на 76 членаў—рабочых 68, сялян 3 і служачых 5.

Паданьня лічбы як быццам не даюць поваду гаварыць аб захістваньні паверхай пралетарскай дыктатуры сялянскім патопам.

Дарэчы, у нас па БССР толькі што скончыліся перавыбары сельскіх саветаў. Вось мы і паглядзім у «ніжні» паверх нашага савецкага «будынку».

Вось таблічка аб сацыяльным складзе членаў сельсаветаў па 270 сельсаветах, ад якіх атрыманы весткі:

Сацыяльны склад Сельсаветаў

у 1929 г. і 1926-27 г. (весткі за 1929 г. даны па 270 сельсаветах)

Час пера- выбараў	Сяляне ў процэнтах	З іх					Без раб. жывёлы	С.-г. рабо- чых баг. і работн.	Усе іншыя рабоч	Сам. і ра- меснікі	Настаян., дактары і аграі.	Усе іншыя служб.	Чырвоныя арменцы
		с.-г. ад- з іх	Ад 1 да 5 руб.	Ад 5 да 10 руб.	Ад 10 і вышэй								
1929 г. . . .	91,3	39,4	49,6	8,4	2,6	8,7	2,5	1,4	0,8	1,9	1,9	0,2	
1926-27 г. . .	91,5	22,8	62	10,2	5	—	1,1	1,4	1	2	2,5	0,5	

Што мы бачым у гэтай табліцы? Сялян, вызваленых ад с.-г. падатку абрана ў сельсаветы 39,4 проц. з усяе колькасці абраных сялян. Гэта-ж ёсць узмацненне бядняцкай праслойкі. Агульныя-ж вынікі перавыбарчай кампаніі бягучага году гавораць аб умацаванні бядняцка-серадняцкага блёку пры ўзмацненні ў цэлым кіраўніцтва ўсім будаўніцтвам рабочай клясы. Вось што гаворыць аб перавыбарах сакратар ЦК КП(б)Б т. Гамарнік у справаздачы на XII-м з'ездзе КП(б)Б: «У перавыбарах у саветы ў вёсцы, што зараз адбываюцца, разгарнулася з усеі сілай клясавая барацьба за саветы. Клясавая барацьба абвастрылася і ў сіле, і ў горадзе, і на ўсіх франтах — палітычным, культурным, эканамічным, ідэалогічным, і абвастрылася яна таму, што яшчэ мацней стаў рэжым пралетарскай дыктатуры, што ўзмацнелі сацыялістычныя элементы ва ўсіх галінах жыцця краіны, што пралетарыяг узмацніў сваё наступленне на капіталізм».

Такім чынам, лічбы і ўсе даныя рашуча абвяргаюць славінскую тэорыю аб «перасоўванні серадняцкага пласту», якое адбылося.

Камуністычная партыя Беларусі досыць пільна сочыць, цвёрда прыводзіць ленінскую лінію, рашуча змагаючыся як з трацкістымі, так і з права-ўхіленцамі ў гэтым пытанні.

У справаздачы ЦК КП(б)Б у разьдзеле «аб клясах і клясавай барацьбе і палітычным становішчы» тав. Гамарнік так характарызуе палітычнае становішча БССР: «Такім чынам, трэба зноў падкрэсліць, што палітычнае становішча БССР за мінулы перыяд яшчэ больш узмацнілася; узмацнілася савецкая ўлада, узмацнілася роля пралетарыяту, мацнейшым зрабіўся яго саюз з працоўным сялянствам. І нашай далейшай задачай з'яўляецца ўсе большае і большае умацаванне пралетарскага атраду, узмацненне яго кіруючай ролі ва ўсім будаўніцтве Савецкай Беларусі».

Але тав. Славін гаворыць ня толькі аб выпіханьні рабочага ад кіраўніцтва, ён адначасова спрабуе давесці, што парткіраўніцтва, выступаючы на словах супроць лезунгу «Беларусь для беларусоў», на справе-ж:

«Кідаецца ў вочы, асабліва ў гарадох Беларусі, дзе яўрэйскі пралетарыяг колькасна часта складае пераважную большасць, што яўрэй-рабочы фактычна амаль ніколі не займае адказнага і кіруючага становішча ў органах дыктатуры пралетарыяту» (І. С.).

Перш за ўсё нікава было-б даведацца ў тав. Славіна, чаму ён гаворыць толькі аб яўрэйскім рабочым. А рабочыя іншых нацыянальнасцей дзе? Паглядзім-жа на нацыянальны склад нашых рабочых і членаў прафсаюзаў.

Вось табличка. Можа быць, яна і ня зусім дакладная, бо перапіс быў у 1926 г. Усё-ж мы мяркуем, што яна блізка да сапраўднасці.

Нацыянальны склад рабочых і членаў прафсаюзаў сярод усяго гарадскога і сельскага насельніцтва БССР паводле даных дэмаграфічнага перапісу 1926 г.

Нацыянальнасць	Рабочых		Член. прафсаюзаў		У в а г а
	Абсалют. колькасць	у процантах	Абсалют. колькасць	у процантах	
Беларусы	71.763	59	114.890	52,5	Весткі ўзяты з кніжкі «Практ. вырашэнне нацыянальнага пытання БССР да X гадавіны Кастрычнікавай рэвалюцыі», ч. II, выд. 1928 г. (стар. 24, 30 і 31).
Яўрэі	25.214	20,7	55.131	25,2	
Вялікарусы	16.250	13,3	21.198	9,7	
Палякі	4.304	3,5	6 488	3,0	
Іншыя і невысветленыя	4.382	3,5	21.098	9,6	
Усяго	121.913	100	218.805	100	

Мы думаем, што гэтыя даныя не патрабуюць дадатковых тлумачэнняў. Пойдзем далей.

Перш за ўсё мы пазволім сабе усумніцца, каб калі-небудзь, дзе-небудзь свядомыя рабочыя падтрымлівалі-б тэорыю аб «выроўнацэннасці» ці «няроўнацэннасці» рабочага адносінаў нацыянальнасці.

А тав. Славін гэта робіць. Парашыў аказаць паслугу. Што-ж бывае, што гэны раз крылоўскія словы падыходзяць і да дацэнта. Аказаўся «услужливый доцент опаснее врага».

І сапраўды, тактыка «абароны яўрэйскага рабочага», якую скарыстаў у сваім артыкуле т. Славін, зусім не падыходзіць партыі, для якой і «без пачынаў прафэсар». Мы ўжо ня будзем таварыць аб тым, што т. Славін «абараняе» рабочага і ў даным выпадку яўрэйскага ад савецкай улады, якая, паводле яго думкі, «няхлытна коціцца да тэрмідору». «Нэсімізм» і «змрок» у нашай партыі словы чужыя, а некаторымі і моцна ўспрынятыя.

Нас цікавіць больш славінская тактыка «абароны».

Зноў ён пачынае з партыйнай пастановы

«Стаўлячы работу на вылучэнні беларускіх таварышоў, тым ня менш не проціставіць іх ніколі (падкрэслена тав. Славін) тым працаўніком, небеларусам, якія вывучылі беларускую мову і мясцовыя ўмовы» (рэз. ЦК КП(б)Б, 25-29 студзеня 1925 г.). Гэта зусім правільна. Такое напіраванне партыі дае пры правядзенні карэнізацыі. Тав. Славіну, бадай, вядома, што «процэставленне» інтарэсаў адноі нацыянальнасці інтарэсам другой нацыянальнасці шкодна і ў больш шырокім разуменні. У рэзалюцыі студзенскага пленуму ЦК КП(б)Б (1925 год) мы чытаем:

«...небяспэка заключаецца ў тым, што нарастаючы нацыяналізм беларускі, яўрэйскі, настроі абасобленасці палякаў, могуць з радой нацыяналістычнай інтэлігенцыі па-за партыяй прабівацца ў партыю, у форме процістаўлення інтарэсаў адноі нацыянальнасці другой».

Чым-жа патыхаюць такія заявы тав. Славіна, як «нізвядзенне яўрэйскага пралетарыяту, які з'яўляецца фактычным адным са

з'яўленьні пралетарскай дыктатуры у Беларусі, да становішча ніжэйшага «другараднага» пралетарыяту?».

Ці заявы аб «няроўнацэннасці» ці «няроўнацэннасці» яўрэйскага рабочага парэўнальна з рабочым другой нацыянальнасці?

Гэта-ж ні больш, ні менш, як шавіністычнае процістаўленне адной нацыянальнасці другой.

Вось табе і абарона.

Аднак-жа некалькі лічбаў ня шкодзіць падаць для тав. Славіна (спэцыяльна для яго), з то ён яшчэ пакрыўдзіцца, што супярэчнасці супроць яго, як «абаронцы», падбіты ветрам.

Спачатку адносна нацыянальнага складу ўсяго насельніцтва. На перапасе 1926 г. у БССР налічваецца 4.983.240 чалавек, з якіх: беларусаў—80,6 проц., вялікарусаў 7,7 проц., яўрэяў—8,2 проц., палякаў—2 проц., латышоў—0,3 проц., літоўцаў—0,1 проц. і іншых—1,1 проц. А цяпер возьмем хаця-б нацыянальны склад цэнтральных савецкіх органаў БССР:

Нацыянальны склад працаўнікоў цэнтральных савецкіх устаноў (адказныя працаўнікі)—(весткі ў процантах на 1927 г.).

Установы	Беларусы	Вялікарусы	Яўрэі	Палякі	Іншыя
Адміністрацыйн.	51,3	18,0	24,8	0,1	5,8
Гаспадарчыя	30,8	13,1	49,3	1,1	5,7
Судовыя	26,3	21,1	42,1	—	11,5
Зямельныя	59,5	24,1	10,1	—	6,3

Гэта таблічка, на нашай думцы, досыць ясна дзярэчыць супроць тых страхаў, якія расказвае тав. Славін.

А можа быць пры прыёме ў школы пакрыўджан яўрэйскі рабочы? Возьмем лічбы хаця-б па нашых ВНУ:

Нацыянальны склад студэнтаў беларускіх ВНУ.

Гады	Беларусы	Яўрэі	Вялікарусы	Палякі	Іншыя
1926-27 г.	61,6	22,9	9,4	1,8	4,3
1927-28 г.	61,9	27,3	7,5	6,9	2,4
1928-29 г.	62,9	28,3	6,2	1,9	1,9

Ня добра, тав. Славін, уводзіць у зман савецкую грамадзкасць заяваю, што быццам-бы Наркамасветы БССР праводзіць нейкае «выраўноўванне» нацыянальнага складу ВНУ шляхам «скарачэння яўрэяў і павялічэння беларусаў». І самакрытыкай у тым сэнсе, у якім яе разумее наша партыя, славінскую «абарончую прамову» назваць нельга. Савецкая грамадзкасць БССР ужо дае належны адпор такой «самакрытыцы».

Ці ведае т. Славін, на чые млыны лье вадзі? Калі ня ведае, то няхай наведзецца ў вёску і мястэчка і паслухае. Ён пачуе там, як ва ўнісон усякаму процістаўленьню адной нацыянальнасці другой гудуць куцакія і нэпманскія турбіны антысэміцкіх настрояў і мелюць жорны мяшчанскіх языкоў старыя песні дробна-буржуазнай нэпманскай яўрэйскай вуліцы.

У газэце «А к ц я б р» (выдаецца на яўрэйскай мове) за 24 лютага зьмешчаны артыкул т. Агурскага «Аб барацьбе з нацыяналізмам у Беларусі». Там мы чытаем:

«Замест таго, каб дапамагчы барацьбе супроць яўрэйскага нацыяналізму, ён (Славін С. і Б.) у паказаным артыкуле прымае на сябе ролю «абаронцы» яўрэйскіх рабочых, якія, нібы, не дапушчаюцца на адказныя посты ў кіруючых дзяржаўных органах і іншых установах. Гэтаі сваёй абаронай ён дапамагае фактычна ўзмацненьню нацыяналізму сярод некатораі часткі яўрэйскага працоўнага насельніцтва. Няма ніякага сумненьня, што такія артыкулы могуць павялічыць лік «камсамольцаў» накіраваных у Баданна і Ко, якія праславіліся ў Беларусі сваімі шавіністычнымі ўчынкамі ў Бабруйскай і Аршанскай акрузе».

А «Зьвязда» (Ц.О. КП(б)Б) зьмясьціла арт. т. Д. Мірончыка, ў якім угрунтавана гаворыцца аб памылках т. Славіна

Мы спыніліся падрабязна на аналізе двух «адкрыцьцяў» т. Славіна з тым, каб прадставіць, як мысьліць сабе «сур'ёзны» чалавек беларускія ўмовы, у якіх павінна праводзіцца нацыянальная палітыка камуністычнай партыі. «Фон» атрымліваецца больш чым «змрочны». Чым болей змрочны фон, тым яркавей кладуцца на ім жоўтыя мазкі нацыянал-дэмакратызму, тым мацней гучыць папярэджаньне аб правах небясьпецы.

Ніхто ня будзе асуджаць рэзкасьці тону т. Славіна там, дзе ён гаворыць аб праваўтварэньнях беларускага шавінізму і нацыянал-дэмакратызму, як ніхто ня возьме на сябе няудзячную задачу даводзіць, што Беларусь гэта «блажэнная страна», у якой ці ня было ці перамерна людзі «сумуючыя» ці нацыянал-дэмакратычных і сацыял-дэмакратычных «прыгожасьцяў». Ёсьць людзі, якія «косяць і вачыма і сэрцам» па Захад Ёсьць людзі, якія наддаюцца ўплывам дробна-буржуазнай сыяістэмаі стылі. Ёсьць і факты. Было-б вялікім злачыствам перад прадстарыятам і яго партыяй, калі-б мы пачалі абвяргаць факты. «Факты—рэч упартая», ці ня праўда, т. Славін.

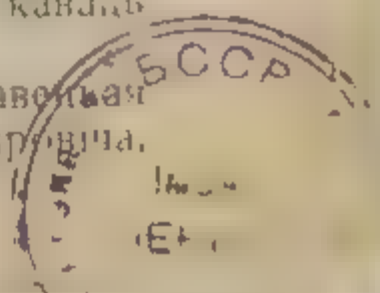
Але нам-жа з вамі ня прыстала быць толькі рэгістратарамі фактаў. Вам-жа патрэбны вывады. І вы іх робіце. Вы гаворыце «Цэнтр цяжару ня згодны з самоі небясьпецы апісаных «няпрыкладных зьявішч», а і ў прымірэнчых да іх адносінах».

Вось з гэтага пункту гледжаньня давайце мы і праглядзім паданіі вамі фактычны «матэрыял», раскіданы ў розных месцах артыкула. Пачнем з фактаў, паданых у артыкуле ў зьвязку з акадэмічнай канфэрэнцыяй, якая адбылася ў Менску (не ў Маскве, гэты памылка, а ў Менску—С. і Б.) у 1926 г. у сьнежні месяцы.

Ня трэба, тав. Славін, навітамляць аб гэтых фактах з відам чалавека, які адкрыў Амэрыку. Гэта Амэрыка адкрыла два гады таму пазад партыяі і трэба мець многа сьмеласьці, каб кляць хоць цень падазронасьці ў прымірэнчых адносінах да гэтых фактаў з боку КП(б)Б.

Памылкі, якія мелі месца з боку некаторых таварышоў, у зьвязку з акадэмічнай канфэрэнцыяй, былі асуджаны ўсёй партыяй. Думка некаторых (беспартыйных) удзельнікаў канфэрэнцыі аб неабходнасьці пераходу ў беларускім правамсе з кірытцы на латвінку была асуджана як «ідэалягічнае арыентацыі некаторых адзінак інтэлігентнаі Захад, а не на Маскву». Аб усём гэтым вы, напэўна, ведаеце, т. Славін. Дык навошта вам стала патрэбным праз два гады зноў смалкаваць гэтыя рэчы?

Далей Славін паведамляе аб зьмяшчэньні ў газэце «Савецкая Беларусь» лісту трох беларускіх гіменьнікаў—Александра Громова,

Дудара і Зарэцкага. Аб гэтым трэба пагаварыць грутоўна, бо на гэтым факце т. Славін спрабуе давесці наагунасьць прымірэнчых адносін з боку партыі да іскравага праяўленьня беларускага шавінізму.

Вось як апісвае гэты факт т. Славін:

«У самы апошні час меў месца выпадак, які прыкаваў да сябе ўвагу ўсёй грамадзкасьці і друку БССР. Гэта—выступленьне трох студэнтаў, беларускіх пісьменьнікаў (з іх двое камуністых) Аляксандравіча, Дудара і Зарэцкага. Яны зьмясьцілі ліст у рэдакцыю газэты «Савецкая Беларусь» (№ 278 ад 4 сьнежня) аб тым, што яны пакідаюць унівэрсытэт у Менску з-за прасьледваньняў, якім яны, як беларускія пісьменьнікі, нібы падлягаюць на старонках насьценгазэты унівэрсытэту. Гэта выступленьне прадстаўляла сабой яўна антысавецкі акт, які даў нашым ворагам, а асабліва ў Польшчы падставу абвясьціць, што нават беларускія пісьменьнікі ў БССР, у тым ліку члены кіруючай камуністычнай партыі, прымушаны шукаць месца, дзе «оскорбленному есть чувству уголок».

Факт у агульных рысах апісаны правільна.

Аўтара, як трэба было чакаць, непакоіць самы факт у меншай меры, чым прымірэнчыя адносіны і бадан «сатідарызацыя» з гэтым фактам органаў, якім гэта ведаць належыць.

Вось што з гэтага поваду піша тав. Славін.

«І хаця ў студэнцкіх рэзалюцыях і ў пастановах ячэйкі ўсёх факультэтаў і рабфакаў напісана, што гэтыя студэнты ёсьць носьбіты правага ўхілу, паклёпнікі і г. д., усё-ж сілы (С. і Б.), якія спачуваюць іх выступленьню («нарэшце, дацэнт загаворыць канкрэтна»—(С. і Б.) дабіліся («часамі з дуб'ём, часамі са стрэльбай»—(С. і Б.) назначанай Наркамасьветы спецыяльнай камісіі (вось для чаго гаварыў дацэнт аб старых памылках т. Баліцкага—(С. і Б.) для правэркі заявы гэтай тройкі студэнтаў, тым зьвялі на нішто палітычнае значэньне пастановы студэнцкага калектыву як партыйнай, так і беспартыйнай яго часткі».

Што хоча сказаць «правідзец» Славін сваімі мэтафізічнымі выдумкамі? Толькі яму вядома. Ва ўсякім выпадку мудрагэьствы вучонага мужа пакуль што нагадваюць армянскую загадку-жарт:

«Вада зьверху, вада зьнізу, вада з бакоў... Што гэта?»

— А гэта значыць—«Карапэт нырнуў».

Інакш кажучы, гэта значыць, што Баліцкі са сваім Наркамасьветы нырнуў у нацыяналі-дэмакратычнае балота, і гэта балота захліснула яго, як захліснуў сялянскі паток (па «тэорыі» Славіна) паверхі будынку дыктатуры пралетарыяту БССР.

Перш за ўсё прыходзіцца крыху расчаравань «рьяного» барзавіца папраўкаю, што камісія працавала па даручэньні ЦКК КП(б)Б, аб чым ня мог быць неасьведомленым работнік унівэрсытэту і партыец Славін. А цяпер давайце мы разьбярэмся, патрэбна была гэта камісія і якія былі вынікі яе работы.

Для тав. Славіна гэта камісія здаецца непатрэбнай. Вынесла партыйная ячэйка і студэнцкія арганізацыі асуджэньне аўтарам лісту—Аляксандравічу, Дудару і Зарэцкаму—і досыць.

ЦКК КП(б)Б лічыла, што гэта пытаньне ня выключна студэнцкае, але і пытаньне буйнога палітычнага значэньня. Таму ЦКК КП(б)Б пастанавіла, і зусім правільна, што трэба вывучыць становішча ў сьценах унівэрсытэту. Як вядома, антыпартыйная заява пісьменьнікаў была фармальна зьвязана з «фрагмэнтамі», зьмешчанымі ў насьцен-

най газэце універсытэту. Гэтыя «фрагмэнты» насілі яўна хуліганскі характар і былі вылазкаю прадстаўніка вялікарускага шавінізму.

Вас гэта не непакоіць, т. Славін?

Але партыі ў барацьбе з шавінізмам любой нацыянальнасьці не патрэбны саюзнікі-шавіністыя другіх нацыянальнасьцяй. У сьценах жа універсытэту апрача беларускага шавінізму, апрача вялікарускага шавінізму мелі месца і выразныя антысэміцкія настроі і тэндэнцыяў аўрэйскага шавінізму.

У пастанове ЦКК КП(б)Б, вынесенай апошняй па дакладу тэй-жа камісіі, мы чытаем:

«Сярод студэнцтва пэдфаку мелі месца, а за апошні час і больш шырока выявіліся рознага роду ўхілы ад правільнай бальшэвіцкай лініі ў правядзеньні нацыянальнай палітыкі: праяўленыя вялікарускага шавінізму, беларускага нацыяналізму і моманты антысэмітызму».

Як бачыце, партыя правярнула факты і дала ім адпаведную ацэнку.

Зусім відавочна, што выступленьне трох пісьменьнікаў было выражэньнем наступальнага нацыянал-дэмакратызму. Партыя дала рэзкі адпор гэтаму выступленьню, аб гэтым гаворыць наступная вытрымка з тэй-жа пастановы ЦКК КП(б)Б па гэтым-жа пытаньні:

«Зьмяшчэньне лісту ў газэце партыяцамі Зарэцкім і Александровічам, разам з беспартыйным А. Дударом, з апэляваньнем да савецкае грамадзкасьці, абмінуўшы партарганізацыю універсытэту і наогул парторганы, зьяўляецца справай антыпартыйнай, палітычна шкоднай, якая грае на руку клясаваму ворагу, адлюстроўвае варожыя пралетарыяту нацыянал-дэмакратычныя тэндэнцыі некагоран часткі беларускіх пісьменьнікаў, а таксама адлюстроўваючы настроі пралетарскіх няўстоішчан часткі студэнцтва, якая паддаецца ўплывам дробна-буржуазнай і буржуазнай стыхі».

Вінаватыя прызнавалі сваю віну перад партыяй і былі асуджаны ЦКК КП(б)Б.

Цяпер пару слов аб тэатральнай дыскусіі. Тав. Славін астабляе нас ад таго, каб доўга спыняцца на гэтым пытаньні. Ён гаворыць аб асноўных памылках, дапушчаных у артыкулах па гэтым пытаньні з боку Тодара Глыбоцкага і камуніста Жылуновіча, і адзначае, што «вышэйшыя партыйныя органы Беларусі вынеслі спецыяльную пастанову прыняцовага характару аб выніках дыскусіі па тэатральным пытаньні», у якой нацыянал-дэмакратычныя імкненьні ў культурным будаўніцтве расцэньваюцца, як «адна з форм супрацьдзейнасьці капіталістычных элемэнтаў нашаму рашучаму наступленьню на іх тэндэнцыі, зьвязаныя з абвастрэньнем клясавога барацьбы».

Не забыўся тав. Славін успамянуць і пра тое, што партыя асудзіла памылку Жылуновіча і надышла на яго спаганьне.

Але ці даў тав. Славін марксыцкі аналіз тым яскравым праяўленьням нацыянал-дэмакратызму, антысэмітызму і шавінізму, якія сапраўды за апошні год мелі месца ў Беларусі. Такога аналізу ён ня даў. Мы маем у тав. Славина нагромаджэньне фактаў з гэтага гідны, якія мелі месца за апошнія 3-4 гады і дзі гэтага абвінавачваньне ў прымірэньных адносінах да гэтых «няпрыглядных» зьяў. Мыж тым, усе гэтыя зьявы маюць самую цесную сувязь з тым абвастрэньнем клясавога барацьбы, якое мы наглядаем у горадзе і вёсцы. Мы наглядаем ужо ня толькі паасобныя разрозьненыя праяўленьні нацыянал-дэмакратызму, але і спробы да афармленьня нацыянал-дэмакратычных тэн-

дэнцы, адзначальнымі рысамі якіх было: проціпастаўленьне беларускай культуры культуры расійскай і культуры іншых нацыянальнасьцяў, тэорыя беларускай «самабытнасьці» і арыентацыі на Запад.

Гэтым спробам партыя таксама дала самы рашучы адпор.

Далей тав. Славін падае рад доўгіх фактаў адносна рэктара Беларускага ўнівэрсытэту тав. Пічэты. З вялікай «асьвядомленасьцю» т. Славін прабуе дыскрэдытаваць чалавека, які працуе і хоча працаваць пад нашым кіраўніцтвам. Такія адносіны да беспартыйнага прафэсара, які працуе рэктарам беларускага ўнівэрсытэту з дня яго заснаваньня, могуць быць толькі з боку тых, хто зусім ня хоча ведаць, што гаварыў аб спэцыялістых т. Ленін.

Стары работнік БССР, чалавек, які на канфэрэнцыі навуковых працаўнікоў БССР заяўляе: «я салдат савецкай улады, і калі мне загадаюць, дык я без прэрэчання пайду працаваць нават настаўнікам у вёску», гэты беспартыйны спэцыяліст, па нашай думцы, не заслугоўвае таго цікаваньня, з якім выступае супроць яго т. Славін. У праф. Пічэты ёсьць памылкі, але адна справа выпраўляць памылкі, а другія справа—цкаваць.

У беларускіх вышэйшых навучальных установах ёсьць права прафэсура, аб гэтым красамовна гавораць пратаколы зьезду сэкцыі навуковых працаўнікоў у БССР. Накіраваўшы асноўны ўдар супроць праф. Пічэты, дацэнт Славін гэтым заслганіў сапраўды правую прафэсуру. І тут хочаш ня хочаш, а прыходзіцца напамінаць яму тую-ж самую крылоўскую прыказку.

Фактычны матар'ял аб праяўленьнях беларускага нацыянал-дэмакратызму т. Славін заканчвае расказам пра тое, як праводзіўся юбілей Горкага ў Беларусі.

«У пэрыяд юбілейных урачыстасьцяў з поваду шасьцідзесяцігодзьдзя з дня нараджэньня Горкага... у Менску было таксама арганізавана ўрачыстае насіджэньне, прысьвечанае гэтаму юбілею. І вось на гэтым сходзе «блістательна» адсутнічалі маламальскі выдатныя беларускія пісьменьнікі. Гэта адсутнасьць мела яўна дэманстрацыйны характар».

Зноў абвінавачаньне. Нехта адсутнічаў на вечары, прысьвечаным Горкаму, і гэта «мела яўна дэманстрацыйны характар».

Тое, што найвыдатнейшыя пісьменьнікі ўваходзілі ў юбілейную камісію, што гэтыя пісьменьнікі сустракалі Горкага на менскім вакзале і пчыра гутарылі з ім, аб чым пісалася і ў «Правде», гэта не значыць адлюстраваньня ў артыкуле т. Славіна, а вось «дэманстрацыйны характар» чысьці адсутнасьці на вечары правідзец Славін падкрэсьлівае.

Як гэты трук вяжэцца з усёй славінскай тактыкай проціпастаўленьня нацыянальных культур.

Судзячы па разьвіцьці асноўнае думкі ў артыкуле т. Славіна, здавалася-б, што ўжо можна прыступіць да вывадаў, якія выцякаюць з разбору паданага ім матар'ялу. Але не, тав. Славін ня можа абмежавацца гэтым. У артыкуле «Нацыянал-дэмакратызм і правае небясьпека», ён лічыць патрэбным п'гаварыць наогул «аб няпрыглядных зьявах», якія мелі месца ў Беларусі.

І вось, у канцы артыкулу дацэнт Славін вядзе гутарку аб «гноініках». Для лёгічна мысьлячага вучонага мужа няма патрэбы ўвязваць гэтыя «няпрыглядныя» зьявы з асноўнай думкай свайго артыкулу: ёсьць нацыянал-дэмакратызм у БССР, а значыцца ад яго і «ўсе якасьці». Выкрыт гноінік у Добрушы на фабрыцы паперы, і тав. Славін

прабуе сказаць аб сувязі кулацкіх настройў у Добрушы з «вожде-
неннямі» беларускіх шавіністых.

А гаворачы пра Віцебскі і Мазырскі гнойнікі, аўтар ня робіць і
такіх нячленараздзельных заўваг, каб звязаць гэтыя няпрыглядныя
зьявы са зьявамі нацыянал-дэмакратызму ў БССР, як быццам-бы
гэта зразумела і без тлумачэнняў. Ёсць нацыянал-дэмакратызм, а
значыцца няўхільны і гнойнікі.

«У агародзе лебяды, а ў Кіеве дзядзька».

Залажыла, бачыце, нос камусьці нацыянал-дэмакратычным насмар-
кам, зацягнула вочы «заходнымі» туманамі, і загинула клясавая пачуць-
цё і няма пільнасьці ў партыі. Як-жа ня біць трывогу, калі гнойныя
хвалі тэрмідору захлэстваюць ужо і верхнія паверхі будынку дыкта-
туры пралетарыяту ў Беларусі. Славін абвінавачвае нас у слабой
барацьбе з момантамі разлажэння, адкуль-жа ўзяў Славін матар'я-
ялы аб гнойніках, як не з партыйных дакументаў, якія сьведчаць аб
выніках барацьбы з «гноіншкімі». Пра гэта пісалася ў друку і ў бел-
рускім, і ў саюзным. Над ліквідацыяй гэтых зьяў працуюць цэнт-
ральныя савецкія і партыйныя органы, пачынаючы ад ЦК і ЦКК
КП(б)Б і канчаючы выязнымі сэсіямі Вярхоўнага Суду.

Што, што, а славінская пільнасьць менш за ўсё патрэбна партыі.

І бяз Славіна партыя ведае, што нацыянал-дэмакратызм, у якія-б
партыйныя або савецкія вопраткі ні ўбіраўся-б, аб'ектыўна складае
агэнтуру клясавога ворага.

Ня толькі з «траянскім канём» нацыянал-дэмакратызму ў нашым
«стане» наша партыя вядзе жорсткую барацьбу, але яна дасканала
распазнае і таго «траянскага каня», на якім выехаў дацэнт Славін.

Гэты «траянскі конь» знаёмы нашай партыі па тых вылазках, якія
рабіла на ім трацкісцкая апазыцыя. Крык супроць «нацыяналізму і
правай небяспекі» слаба маскуе ня ленінскую пастаноўку нацыя-
нальнага пытання. Дацэнта Славіна і «скрэбці» ня трэба, каб ба-
чыць, што ён, змазваючы ў складаным нацыянальным пераплёце
БССР праяўленьні расійскага і яўрэйскага шавінізму, «дапамагае
фактычна ўзмацненьню шавінізму сярод некаторай часткі зурэнскага
працоўнага насельніцтва». (Словы тав. Агурскага).

«Траянскі конь» тав. Славіна—гэта трацкісцкая кляча, якая цягне
над лёзунгам барацьбы з нацыянал-дэмакратызмам сапраўдную не-
бяспёку ў правядзеньні нацыянальнай палітыкі камуністычнай
партыі на адным з небяспечных яе вучасткаў у БССР.

XII-ты зьезд КП(б)Б, што нядаўна закончыўся, грунтоўна спы-
нуся на нацыянальным пытаньні.

Мы дазволілі сабе затрымаць увагу чытача (і асабліва Славіна) на
дзвюх вытрымках з дакладу тав. Гамарніка, адказнага сакратара
ЦК КП(б)Б: «І так, нацыянальнае пытаньне ёсць частка падпарадка-
ваная цэламу—пралетарскай рэвалюцыі. Хто гэтага не разумее, той
нічога не разумее ў пралетарскай рэвалюцыі, клясавай барацьбе і ў
нацыянальным пытаньні. Асноўныя ўхілы ад ленінскае лініі адбыва-
юцца ад неразуменьня гэтай формулы і тымі, хто лічыць нацыяналь-
нае пытаньне ізаляваным, самадаўлеючым пытаньнем, і тымі, хто
не разумее, што мы павінны самым уважлівым чынам адносіцца да
нацыянальнага пытання, як да часткі пралетарскай рэвалюцыі, і
што ад правільнага вырашэньня гэтай часткі залежыць вельмі многае
для паспяховага вырашэньня цэлага, г. зн. пралетарскае рэва-
люцыі». І далей.

...«Па якой лініі ідуць больш за ўсё ўхілы, асабліва адзначаемыя
намі ў апошні час. Па лініі антымарксысцкага, антыленінскага, бур-
жуазна-нацыяналістычнага, проціпастаўлення культуры аднаго на-
цыянальнасці культуры іншых. Расійскі шавіністы, беспартыйны
або камуністы, гаворыць аб пераважнасці расійскай культуры. Ён
гэтым скрытна і адкрыта прабуе адгарадзіцца ад беларусізацыі. Аб
гэтых тэндэнцыях XII з'езд РКП(б) у свой час сказаў: «Гутаркі аб
перавагах расійскай культуры з'яўляюцца ня чым іншым, як спро-
бы замацаваць панаванне расійскай нацыянальнасці». Беларускі
шавіністы прабуе адгарадзіцца ад расійскай культуры і часамі та-
говы, расьпераздзішыся, прыкрыць сваю палітычную цягу ў бок капі-
талістычнага Захаду адкрытай арыентацыяй у бок заходняй
«культуры».

Вось у якія бакі цягне тэорыя барацьбы дзвюх культур: няхай
яна будзе ў форме расійскага шавінізму, няхай яна будзе ў форме
беларускага, у любой форме яна палкам варожая пралетарскай дык-
татуры тэорыя, і мы з ёю змагаліся і будзем жорстка змагацца як
з шавіністычнай інтэлігенцыяй, якая яе раздзяляе, так асабліва з
камуністамі, падлаўшымі дробна-буржуазным хістанням».

Гэтую цытату і асабліва апошнія словы мы раілі-б вывучыць на-
памінаць тае. Словы і ўсім тым, хто думае і хоча думаць паславінску.

В. Капаевіч.

Першыя вынікі Лістападаўскіх Пленумаў ЦК УсеКП(б) і ЦК КП(б)Б¹⁾.

„Пастановы Пленумаў даюць ясны, бальшавіцка-ленінскі аналіз класавых узаемаадносін у краіне, яскравую прынцыпова-вытрыманую палітычную лінію, сваячасова і правільна арыентуюць партыю, па выкананні чарговых практычных задач сацыялістычнага будаўніцтва, знайшлі аднадумнае падтрыманьне з боку парт. арганізацыі“ (з разгляду Пленуму райкому КП(б)Б).

Парадак праработкі і актыўнасьць.

У большай частцы партыйных ячэек абгаварваліся вынікі Лістападаўскіх Пленумаў, у рэшты ставіліся пасьпобку кантрольня лічбы і узрост партыі. Адчыненымі сходамі ячэек ахоплена пэўная частка беспартыйных рабочых, у сярэднім 8—10 чалавек, на сходах рабочых, ін у іншых відах масавае работы, пастановы Пленумаў не папулярызаваны. Па лініі партшкол пастановы Пленумаў увязваліся з прахаджэньнем праграмных пытаньняў.

Пры абгаварэньні, у частцы ячэек недастаткова праяўлена актыўнасьць, што часткова тлумачыцца, з аднаго боку, малым напярэднім уцымленьнем пастаноў Пленумаў, з другога, тым, што сходы адбываліся зараз-жа пасьля работы. Найбольшая актыўнасьць праяўлена у ячэйках: Фабзавуча—70 проц. прысутных выступала у сярэчках, ІКФ, шавецкая майстэрня „Гандльбудаўніцтва“ пад 50 проц., а ў іншых 25—30 проц., у пасьпобных ячэйках зусім ня было сярэчак. Скурзавод, Хімфармзавод і інш.

Мала завограна ўвагі на барацьбе з правай небясьпекай і левымі настроямі.

Калі да абгаварэньня пастаноў Пленумаў парт. арганізацыя сваячасова рэагавала на праявы правага ўхілу і прымірэнства да яго, даушы яму рашучы адпор, заастрэўшы ўвагу на ідэалічнай барацьбе з правай небясьпекай і прымірэнчымі адносінамі да яе, як галоўнай небясьпекай для партыі ў сучасны момант, пры непаслабнай барацьбе з рэшткамі трацкізму, дык пры абгаварэньні пастаноў Пленумаў, як агульны момант, слаба завограна ўвага на барацьбе з ухіламі, аб гэтым яскрава сьведчаць наступныя прыклады: у некаторых партыйных ячэйках ніводзілі ня выступіў аб гэтым пытаньні, урэшце 1—2, у некаторых разглядуемых ячэек таксама няма належнае выразнасьці; у ячэйках НКЮ, Скурзаводу, Саюз Хлеба, Хімфармзаводу і інш. гэтае

¹⁾ Па Кастрэнікаваму раёну—Менск.

пытаньне зусім абыйдзена ў спрэчках, належнага адбітку не знайшло і ў рэзалюцыях: „Весьці барацьбу з праявамі ўхілаў ад Ленінскай лініі“ (ячэйка НКЮ), „рашуча змагацца з усімі ўхіламі“ (ячэйка Саюзхлеба), „быць на варце супроць правага і левага ўхілаў“ (ячэйка Дому Груднога Дзіцяці). У частцы ячэек: заводу „Чырвоная зорка“, Палата Мер і Вагі, Абутковая ф-ка, рух пасажырскай—ні ў спрэчках ні ў рэзалюцыях не знайшло гэта свайго адбітку. Пленум Райкому адзначыў, што ў частцы ячэек *„ня было дадзена належнае яснае ўстаноўкі ў пытаннях барацьбы з правым ўхілам і прымірэнцтвам да яго, пры непа-слабнай барацьбе з рэшткамі трацкізму“.*

Неразуменьне сутнасьці правага і левага ўхілу.

У паасобных ячэйках выявілася неразуменьне сацыяльна-эканамічных карэняў правага ўхілу. Возьмем некалькі прыкладаў: „Правы ўхыл у партыі праявіў сумнелле ў нашы сілы, неабходна весці рас-глумачыцельную работу сярод рабочых“ (ячэйка фабрыкі цукерак), „Правы ўхыл, гэта ўзрост кулацкіх элементаў у весцы“ і „правыя ўхылісты хочунь даць уступачку кулаку“ (ячэйка Шкловазда), „у нас у БССР правы ўхыл мае большае месца, у відзе недахопаў прадуктаў першай неабходнасьці і падзеньня нашае валюты“ (ячэйка Шчотачнай фабрыкі), „Правы ўхыл—справа настрою ў партыі і менш аформлены, чым левы ўхыл“ (ячэйка Белкуспрамсаюзу), „Правы і левы ўхілы больш зьяўляюцца ў тых таварышоў, якія займаюць адказныя пасады, а рабочыя ідуць у хвасьце, іх магчыма назваць хвасцістамі, яны ў гэтых пытаннях не разбіраюцца“ (ячэйка вагонных майстэрняў), „Трэба не запытаньні таварышоў, якія не зразумелі маючыхся ўхілаў у партыі, даваць належнае тлумачэньне, а не навалівацца на іх, што вось ты маеш правы ці левы ўхыл“ (ячэйка заводу „Энэргія“).

Аб неразуменьні сутнасьці ўхілаў сьведчаць і пададзеньня запытаньні, вось характэрныя з іх: „Якая разьніца паміж трацкістамі і правым ўхілам, хто зьяўляецца кіраўніком правага ўхілу, ці маюцца аформленыя групы, чым выкліканы правы ўхыл, у чым сутнасьць правага ўхілу і дзе яго карэньні, як весці барацьбу з правым ўхілам, якія з двух ўхілаў небясьпечней—правы ці левы“.

Пленум РК у прынятай рэзалюцыі адзначыў: *„З боку паасобных камуністаў выявілася неразуменьне сацыяльна-эканамічных карэняў правага ўхілу і яго шкоднасьці, пры абгаварваньні генэральнай лініі на індустрыялізацыі і сацыялістычнай перабудове вёскі“.*

Недаацэнка барацьбы з правым ўхілам.

Прывядзем найбольш характэрныя выступленьні: „Аб правым ўхыле пытаньне ставім тады, калі ўжо ўсё гэта прайшло і ўсё ліквідавана, а ня ў момант разгару гэтых спрэчак (ячэйка Беларускага Саюзу) „У нашай ячэйцы няма ні правых ні левых“ (ячэйка малазьёмнага рамонту). У частцы ячэек барацьба з ўхіламі была успрынята, як кампанейкая работа, даклад заслухоувалі і гэтым спраба кінатня. Пленум РК адзначыў, што *„у паасобных ячэйках барацьба з правым небясьпечна ўспрынята як кампанейская“.*

Аб праявах правых настрояў у БССР.

Шэраг таварышоў выступілі і прыводзілі прыклады праявах настрояў у БССР, пазьым іх сама патрэба наарганізаваць. „У БССР тады сесьць таварышоў з правым ўхілам, хача яны актыўна не вступваюць. Гэта паглядаецца ў тым, што некаторыя таварышы пэсымістычна глядзяць

на пабудову Асінбуду, беларусізацыю, беларускую культуру і. г. д." (ячэйка НКФ). "Есць пэсымістычны погляд, што няма пэрспэктыў развіцця прамысловасці ў Беларусі, а патрэбна развіваць выключна сельскую гаспадарку, ухілы праяўляюцца і ў культурным будаўніцтве, прыклад тэатральная дыскусія і інш". У рэзалюцыі Пленуму гаворыцца: *"Павышэнне бальшавіцкай прынцыповай няпрымірмасці за чыстату Ленінскай лініі партыі, барацьба з канкрэтнымі праявамі правай небяспэкі ўсялякімі хістаннямі ад лініі партыі зьяўляецца галоўнай задачай арганізацыі"*.

Неразуменьне цяжкасцяў і левыя ўхілы.

У выступленнях паласобных таварышоў адчуваецца неразуменьне цяжкасцяў і шляхоў перамогі іх, а таксама праявы левых настрояў, возьмем найбольш характэрныя прыклады: "Рабочая кляса не павінна ўвесь час цяпець лішэнні, стаяць у чаргах, гатацца і інш" (ячэйка Белсельсаюзу), "Цяжкасці з хлебам тлумачацца тым, што мы ня маем столькі таварнага хлеба, як мелі да рэвалюцыі" (ячэйка фабрыкі цукерак), "Павышэнне зарплат малое, жыць рабочым цяжка, а мы толькі гаворым аб павышэнні яе" (ячэйка Шклозаводу).

Таксама "Патрэбна ня лаяць Троцкага таму, што можа прыдзе час, калі мы яго ізноў папросім". "Тыя дасягненні, якія маем за апошнія гады, дасягнуты выжываннем мускулатуры рабочых. Зусім няправільны курс праводзіцца партыяй у апошні час у адносіне павышэння цэн на хлеб... Можна гаварыць так, што паскольку хлеб у большасці свайго знаходзіцца ў кулака, мы даем яму уступку, узвышаю цэну на хлеб, тым самым рабочай клясе прыходзіцца выкармліваць свайх ворагаў". "Наша гаспадарка расце, але што ад гэтага мае рабочы, што ні дзень усе горш і горш. Се мы гаспадарчыя машыны пападаюць кулаку, ён тым самым перацягае на свой бок беднату і ссрадыкоў" (ячэйка Абутковай фабрыкі). У частцы выступлення адчуваецца нотка вузкага практыцызму, адзначаюць агульнае развіццё з боку свайго асабістага становішча: "У мяне тры гады таму назад былі адны кашуці і цяпер таксама, дзе-ж тут развіццё".

А вось характэрныя запытанні: "Ці былі разыходжанні ў ЦК УсеКІ(б) пры разглядае кантрольных лічб. Ці ня прыдзецца ўвезці прадукты легкае індустрыі з-за мяжы. Адкуль мы бяром сродкі на індустрыялізацыю. Чаму гэта, калі наша прамысловасць была больш адсталой, дык было больш прадуктаў". "Якія ужываюцца меры да зніжэння цяжкасцяў". Пры чым такім настроям у ячэйках можа даваці рэшуча адпору і растлумачваці тэарэтычна і палітычна настрою такіх таварышоў. Пленум рэікому ў рэзалюцыі кажа: *"У частцы выступленняў камуністскіх бач праяўлены поманты вузкага практыцызму - дзеціства, якое ляжэ на спрыце да стратаных пэрспэктыў нашай развіцця. А гэта сапраўды факт, які сьведчае пра адсутнічанне ў нас пэсымізму і хістанняў, якія сьведчаюць пра адсутнічанне ў нас пэсымізму і хістанняў, якія сьведчаюць пра адсутнічанне ў нас пэсымізму і хістанняў, якія сьведчаюць пра адсутнічанне ў нас пэсымізму і хістанняў"*.

Аб паслабленні тэмпу індустрыялізацыі.

Многія месца выступленняў аб тым, што паслабляецца індустрыялізацыя, які сустраці рашуча адпор на ячэйках. Возьмем найбольш ярковыя з іх "Нам неабходна ўкадаць больш сродкаў у іткую прамысловасць і сельскую гаспадарку. Развіццё цяжкай індустрыі добра, але-а мы ня можам будаваць у нас праваты на кожным шаў".

(ячэйка Абутковай ф-кі). „У чым прычыны хістанняў. Мы занадта захапляемся нашым будаўніцтвам, бо будуюм заводы, а сырцу няма, неабходна больш сродкаў укладаць у сыравінную базу“ (ячэйка Белсельсаюзу).

Незразуменне тэмпу Індустрыялізацыі.

У паасобных камуністаў маецца блытаніна аб тэмпе індустрыялізацыі. Прыклад: „Шлях развіцця нашае гаспадаркі павінен ісці ад індустрыі да сельгаспадаркі, спачатку развіццё індустрыі, а потым сельскае гаспадаркі“, „У першаю чаргу павінна развівацца індустрыя, як толькі партыя справіцца з індустрыяй, зараз-жа возьмецца за сельгаспадарку“, „Індустрыялізацыя і развіццё сельгаспадаркі павінна ісці пага у ногу. Зараз-жа прыкмячаецца, што прамысловасць ідзе трохі хутчэйшым тэмпам“ (яч. Фабзавуча).

Аб парадным будаўніцтве.

Шэраг т. т. выступалі супроць параднага будаўніцтва: „Нам не парэбна параднае будаўніцтва, прыклад Дом Камунбанку, намячаецца пабудова Дому Ураду, Дзяржбанку. Парэбна гэтыя сродкі кінуць на індустрыялізацыю краіны“ (ячэйка Шклозаводу).

„У нас у будаўніцтве і гаспадарчасці маецца расхлябанасць, усюды прабелы, гэта у большасці ўтвараецца ад нас самых, мы ня любім крытыкаваць сябе, нас заядае самалюбства“ (ячэйка Белсельсаюзу).

Пры абгаварэнні настаноў Пленуму, недастаткова ўцямлены асновы гаспадарчых цяжкасцей і шляхі перамагання іх, наглядзецца адсутнічанне напружанасці ў барацьбе за перамагання іх, у выніку чаго на ячэйках недастаткова прыработаны кантрольныя лічбы развіцця народнае гаспадаркі наогул і ў прыватнасці праламлення іх ва ўмовах свайго прадпрыемства.

Пры абгаварэнні пытання сельскае гаспадаркі выявілася ў асобных ячэйках недастатковае аазямленне з лініяй партыі у сялянскім пытанні, а таксама слабое аазямленне з практычным становішчам работы у вёсцы і слабы удзел камуністаў у рабоце шэфскіх арганізацый.

Аб кулацкай небясьпецы і лініі партыі ў вёсцы.

Маецца шэраг выступленняў, якія недаацэньваюць кулацкую небяспеку і незадаволены лініяй партыі ў вёсцы. Часам гэтыя выступленні бываюць у захаванай форме, але не заўсёды ў ячэйках выяўляецца сутнасць гэтых выступленняў і не даецца належнага адпору, як чужой нам ідэалогіі; возьмем найбольш яскравыя прыклады: „У нас лічаць кулакамі заможных, якія маюць па 10 дзесяцін зямлі, а на самай справе у Беларусі кулакоў няма, бедната, галыцьба,—грошы адтрымоўваюць і непраўдліва скарыстоўваюць, і калі мы так лінію павядзем, дык застанемся бяз хлеба“, „Што паліты а партыі ў вёсцы і стаўка на бедняка і сярэдняка непраўдлівая, бедняк лодыр, і мы будзем сядзець бяз хлеба“ (ячэйка Банкаўскіх устаноў), „Толькі мне здаецца, што невялікая размычка з сялянствам у нас цяпер ёсць“ (ячэйка заводу „Энергія“), „У Беларусі няма кулакоў, а калі і ёсць некалькі працэнтаў, дык гэта нам ня страшна, бо беларускага кулака не параўнаеш з сібірскім“, „Маючыся ў нас 5 проц. кулакоў вялікая лічба, бо за імі ідзе большая частка вескі, яны аказваюць эканамічны уплыў, што адзначае і палітычны уплыў“ (ячэйка Белкустпрамсаюзу). Вось характэрныя запытанні: „Які працэнт кулакоў у нас. Па якіх прызнаках адзначаць кулака. Чаму бяруць падаткі з сялян, ці не разараем мы іх гэтым. Чаму да гэтага часу ня ясна, хто такі кулак Якая

розьніца паміж кулаком і серадняком. Ці прадае кулак хлеб на рынак". У рэзалюцыі Пленуму гаворыцца: *"Ва ўмовах абвостранае клясавая барацьбы, побач з адкрытымі выступленьнямі клясавая-варожых элемэнтаў, прыкмячаюцца выпадкі замаскаваных спроб з іх боку працягнуць у рабочую масу ідэалёгічна-чужыя настроі ў скрытай форме. Маюць месца шэраг выпадкаў недаацэнкі такіх зьявішч, калі з-за скрытай формы не ўяўляецца сутнасьць і несвачасова завастраецца ўвага працоўных на барацьбе з гэтымі выпадкамі"*.

Аб мерах да кулакоў.

Шэраг т. т. выступалі, што мы ўжываем слабыя меры да кулакоў, якія супроць нас выступаюць адкрыта. "Партыя вядзе барацьбу з кулацтвам культурна, а яно, наадварот, уплывае тэрорам. Неабходна да іх прыняць больш жорсткую меру" (ячэйка БСІКО).

Партыйцы і калектывізацыя.

У выступленьнях адзначалася, што неабходна прыняць больш жорсткія меры да камуністаў, якія ня йдуць у калгасы і савгасы. Патрэбна дабіцца таго, каб камуніст быў добрым прыкладам у весцы. Возьмем некалькі прыкладаў: "Больш раіўча ставіць пытаньне аб партыйцах, якія павінны пайсьці ў калгасы і савгасы, і калі яны будуць адмаўляцца, іх патрэбна вычышчаць з партыі" (ячэйка Белсельсаюзу), "Ёсьць у весцы камуністы, якія агітуюць за калгасы, а самі ня йдуць у іх, гэта ёсьць хістаньні" (ячэйка БСІКО).

Аб пасылцы камуністаў у вёску.

Шмат таварышоў гаварылі пра слабасьць работы на весцы і прапанавалі кінуць гарадзкіх камуністаў на ўзмацненьне ў весцы работы. Возьмем некалькі выступленьняў: "Кулацтва стараецца узьвесці паклёп на падатковую палітыку партыі і ўлады, вядзе антысавецкую работу сярод сялянства. Каб палепшыць усе гэта, патрэбна гарадзкіх камуністаў кінуць у вёску, бо вясковыя камуністы справіцца з вялікай работай пры іх адсталасьці ня змогуць" (ячэйка БСІКО), "Трэба ўзмацніць сельсаветы і сельзаткі камуністамі-рабочымі" (ячэйка "Чырвоная зорка").

Пленум паставіў перад арганізацыяй задачу больш глыбокага якаснага вывучэньня асноўных пытаньняў палітыкі партыі ў весцы, большага ўдзелу камуністаў у шэрагавай рабоце, паставіўшы перад сабою задачу падрыхтоўкі кадраў актыву з рабочых на работу ў весцы.

Аб росьце партыі.

Шэраг выступленьняў закранулі пытаньне аб прычынах слабага росту і як яго ўзмацніць, возьмем некалькі прыкладаў: "Актыўныя рабочыя ня йдуць у партыю таму, што партыя нязграбуе весьці парт і грамадзкую работу, партыйцы павінны павесьці сярод іх належную работу, каб уцягнуць у партыю", "Прыем у партыю часамі праходзіць па модзе, каб даць належны процант, а ня якасьць", "Беспартыйныя ня йдуць у партыю таму, што бачаць, як некаторыя камуністы не даюць таго партыі, што яна ад іх патрабуе" (ячэйка Сьпіртзаводу). "Многія ня ведаюць, ісьці ў партыю ці не, калі ёсьць такія разьлічаныя паміж партыяй і апазыцыяй, патрэбна па гэтаму пытаньню павесьці растлумачыцельную работу сярод рабочых" (ячэйка заводу "Чырвоная зорка"). "Сялян непатрэбна наогул прымаць у партыю" (ячэйка Белкустпрамсаюзу).

Пленум райкому паставіў перад арганізацыяй задачу ў працягу году павялічыць лік рабочых ад варштату ў складзе арганізацыі ня менш як на 50 проц., пры агульным прыёме рабочых прымаць ня менш 95 проц.

Пра чыстку партыі.

Усе выступленьні па ячэйках і прынятыя рэзалюцыі ўхваляюць чыстку у партыі, як сваечасовую і неабходную, але-ж у паасобных выступленьнях адчуваюцца і нездаровыя настроі, возьмем некалькі прыкладаў: „Нам патрэбна зрабіць генэральную чыстку нашаму бюракратычнаму апарату, і калі гэты апарат зробім здаровым, толькі тады здаровы апарат зможа зрабіць чыстку ў рабочых ячэйках“, „Тут пры чыстцы вычысьцяць усе апазыцыйныя галоўкі, а падхалімы у партыі застануцца, я лічу, што цяперашняя чыстка павінна быць сумленнай і правільнай. Пры чыстцы нам патрэбна ў першую чаргу пазбавіцца ад бюракратаў, пасля гэтага толькі магчыма кантраляваць нас“, „Я адчуваю небяспеку, што пры чыстцы у партыі застануцца падхалімы, каб гэтага ня было, патрэбна ў парттройкі ўвесці рабочых ад варштату“ (ячэйка Шавецкае майстэрні).

У рэзалюцыі Пленуму РК гаворыцца: „Праводзячы сыстэматычную чыстку нашых шэрагаў ад чужых і прымазаўшыхся элемэнтаў да партыі, прыняць належныя меры да палітычнае і арганізацыйнай надрыхтоўкі да наступнае чысткі партыі“.

Мерапрыемствы ячэек.

У частцы ячэек прыняты практычныя мерапрыемствы па ажыццяўленьню пастановаў Пленумаў ва ўмовах свайго прадпрыемства, прывядзем некалькі прыкладаў: „Даручыць бюро ячэйкі наменціць шэраг практычных мерапрыемстваў па падняццю працоўнае дысцыпліны на заводзе, прадукцыйнасьці працы, зьніжэньня сабекошту ня менш чым на 7 проц., а таксама па барацьбе за эканомію і гаспадарчую беражлівасьць у будучымстве і дэабсталаваньні заводу... паставіць перад сабою мэту, каб у канцы 1930 году ў ячэйках было ня менш за 50 проц. рабочых ад варштату“ (ячэйка Сьпіртзаводу).

Такія-ж самыя мерапрыемствы прыняты і ў іншых ячэйках, але-ж ёсьць шэраг ячэек, якія прынялі агульныя рэзалюцыі, прыклад: „Адобрыць пастановы Пленумаў і праводзіць іх у жыцьцё“ (ячэйка Палаты Мер і Вш), „Сход палкам далучэцца да пастановаў Пленумаў“ (ячэйка Чэрвопадубільскага цэху Скурзаводу), „Даручыць бюро ячэйкі распранаць мерапрыемствы па працы партыйцаў пастановаў Пленумаў“ (ячэйка Абутковай фабрыкі).

Пленум райкому даручыў бюро РК праз інструктарскі склад арганізаваць практычную дапамогу ячэйкам у разработцы мерапрыемстваў па выкананьню пастановаў Пленумаў, у працягу 2-х месяцаў правесіць практычнае праламленьне іх на ячэйках. Правесіць ў выбарчым парадку праверку працэнтнага пастановаў Пленумаў на заводзе „Белавышкі“, „Дзяржст“, Менскаму вузлу МБІ, працкаляктывах, па зьніжэньні сабекошту, якасьці прадукцыі, падняццю вытворчае дысцыпліны і г.ш. Разгортаюцца самакрытыкі застасца галоўнішымі заахотамі партыйнае арганізацыі. У мэтах найбольшага ўцягненьня шырокіх працоўных мас у сацыялістычнае будаўніцтва, барацьбы з бюракратычнымі зьявішчамі неабходна забяспечыць чуткае прыслухваньне ад крытыкі, сваечасовую рэалізацыю дэлавых прапалоў, шырока інфармуючы працоўныя масы, як яны выконваюцца.

Янка Паўлоўскі.

Барацьба за саветы ў вёсцы.

Чым выклікана абвастрэньне клясавай барацьбы?

Наша беларуская вёска, як і ўсе вёскі, аулы і сёлы Саветскага Саюзу ў апошнія два-тры месяцы перажывае абвостраную выяўленую клясавую барацьбу. Бясспрэчна, што абвастрэньне і выразнасьць гэтае барацьбы выклікана правядзеньнем перавыбараў саветаў. Але было-б памылковым сыцьвярдзеньне, што менавіта перавыбары саветаў і толькі перавыбары выклікалі разгортваньне клясавай барацьбы ў вёсцы.

Карэньні сучаснае барацьбы трэба шукаць глыбей, чым перавыбары, яны знаходзяцца ў нашым эканамічным становішчы, а менавіта ў наступе сацыялізму на капіталістычныя—кулацкія элемэнты вёскі. Агульнае пытаньне рэканструкцыі—перабудовы ўсяе народнае гаспадаркі—цяпер нічыльна і няухільна паўстала перад сельскім сэктарам нашае гаспадаркі, перад вёскай.

Арганізацыя толькі за адзін 1928 год 509 калектываў на ЬССР, у якія ўлілося 4.000 сялянскіх гаспадарак, павялічэньне абхвату сялянскіх гаспадарак сельска-гаспадарчай каапэрацыі за адзін год на 8,6 процантаў значна ўзмацнілі сацыялістычны сэктар на вёсцы і, вядома, пагражаюць кулацкім элемэнтам. Разам з тым пашырэньне дзейнасьці савгасаў і апошнія мерапрыемствы ў гэтае загатоўвае і сельска-гаспадарчага падатку яшчэ болей ўзмацнілі наступ сацыялістычных элемэнтаў на заможную і кулацкую частку вёскі.

Вось гэты рост і нашы эканамічныя мерапрыемствы і выклікалі абвастрэньне клясавая барацьбы ў вёсцы. Менавіта „абвастрэньне“, бо яшчэ далёка і да гэтага клясавая барацьба ў вёсцы была. Там, дзе ёсьць сацыялістычныя і дробна-капіталістычныя элемэнты, там заўсёды будзе барацьба гэтых дзьвюх сацыяльна-эканамічных форм. Абвастрэньне барацьбы выклікала яшчэ і тым, што за апошнія гады ўзмацніліся сельскія саветы, палепшылася работа партыйных ячэек, больш стала пачала праводзіцца работа з беднотай. Калі-б мы гэтка апошнія дасягненьні, дык барацьба ў вёсцы была-б аднабокай. Гарэ-лі-б хаты беднякоў-актывістаў і калгасьнікаў, забіваліся-б з на-за ку-тоў цёмнай ноччу прадстаўнікі ўраду і селькоры. Але мы бачым барацьбу дзьвюх сіл. Беднота не засталецца пакрыўджанай. Апроч мерапрыемстваў адміністрацыйнага і судовага парадку з боку паліцейскіх органаў, сама беднота арганізаваным парадкам дае адпор зарваўшамуся клясавому ворагу—кулаччу.

Вось адзін з гэткіх многіх прыкладаў. Беднота вёскі Лазьна, Аршанскае акругі арганізавала калектыву „Іскра“. Пачалося землярэформаваньне. Кулакам пагражала абрэзка, выкрыцьцё зямлі. Пачалі яны застрашваць беднату забойствамі, падпаламі. Не зважаючы на гэта, беднота ня спыняла наладжваць свае справы... І аднойчы ноччу

шэсьць бядняцкіх хат ахапіла полымя пажару. Аршанскі акруговы суд прыгаварыў злачынцаў-кулакоў да пяці год зняволення. А бедната свае справы ня спыніла—наладжвае работу калектыву яшчэ лепш, з яшчэ большай ахвотай і натхненнем. І нават больш таго, сама бедната ўзняла перад Вярхоўным судом рэспублікі пытаньне аб пераглядзе справы кулакоў-падпальшчыкаў. Бедната патрабавала больш суромага пакараньня злачынцаў.

Як відаць з пададзенага прыкладу, а гэта можна ўбачыць па сотні такіх прыкладаў, клясавая барацьба ў сучаснай вёсцы мае эканамічную падставу. Перавыбары саветаў яскрава выявілі гэтую барацьбу. Сельсавет усё больш і больш становіцца гаспадаром, кіраўніком вёскі і таму кулаччу і заможнікам нявыгадна, калі ў савеце будзе бядняк альбо сярэдняк актывісты. Кулак цяпер добра ведае якую ролю адыгрывае на вёсцы сельсавет. Таму так навязна стукаўся ён у дзьверы новага сельсавету, таму ён з свайго боку прыймаў усё магчымае, каб пралезьці ў савет, каб захапіць у свае рукі органы ўлады на вёсцы.

Мне аднойчы трапілася гаварыць з такім кулаком „актывістам“ са Случчыны. Ён падатку плошчы каля 300 рублёў. І цікава, што першай яго скаргай і запытаньнем зьявіліся словы пра палітычнае бяспраўе.

— Я ня буду гаварыць пра падагак, — казаў гэты кулак, — а скажэце, чаму мяне пазбавілі права голасу?

— Ці я не такі як і ўсе?

— Ці я не грамадзянін савецкае рэспублікі?

— Бачыце, куды ён „гне“.

Клясавы вораг наш чуе, дзе сьмятанку можна зьлізаць. Дай яму спачатку права голасу, тады ён пры сваім умельстве пралезе ў савет. Далей зьявіцца розныя „даведкі“ і трыста рублёў застануцца ў яго кішэні.

Можна падаць яшчэ адзін падобны прыклад (іх, праўда, нямала). Адзін з кулачкоў Меншчыны ў адну з нашых цэнтральных газэт напісаў заяву, у якой уснамянае толькі між іншага пра вялікі падатак, пералічвае сваю маёмасьць (сярод якой дзьве кузьні), уснамянае пра аднаго работніка, гаворыць пра 100-рублёвыя пазычкі сялянам („для дапамогі“) і, нарэшце, скардзіцца на тое, што яго пазбавілі права голасу.

Факт надзвычайна цікавы. Кулацкая гнуткасьць знайшла дарогу і ў рэдакцыю нават. Вось як моцна халаецца кулацкае за страчаныя правы.

На справаздачных і перавыбарчых сходах.

Падрыхтоўка да сучасных перавыбараў саветаў пачалася ў большасьці сваячасова. Ужо да кастрычніка м-ца вакол перавыбараў складалася шырокая думка ўсяе савецкае грамадзкасьці. Па сельсаветах, вёсках, мястэчках і гарадох, у партыйных, савецкіх і грамадзкіх арганізацыях яшчэ напярэдадні справаздачных і перавыбарчых сходаў абгаварвалася пытаньне аб падрыхтоўцы да перавыбараў. Ёсьць у гэтай галіне і хібы спазьненьне. Прыкладам можа быць Жыткавіцкі райвыканком (Мазырская акруга). Там толькі 30-га лістапада аформілася расійная выбарчая камісія і толькі з 1 сьнежня яна пачала працаваць. Ня лепш са справай і ў Аршаншчыне. Ужо ў канцы лістапада акруговае бюро прафсаюзаў яшчэ ня мела нават пляну перавыбарчай кампаніі.

Шмат дзе яшчэ ёсьць такіх заганаў, але ў большасьці падрыхтоўка пачалася сваячасова. Таму і арганізацыйная справа была наладжана лепш, чымся ў мінулыя перавыбары. Справаздачныя і выбарчыя

вучасткі ў сёлетніх перавыбарах былі невялікімі. 200—300 чалавек звычайны вучастак. А гэта дало магчымасьць ахапіць больш лік выбаршчыкаў. Праўда, і тут не абышлося без заган, але ў агульным ліку колькасць выбарчых вучасткаў павялічана, тым часам як самыя вучасткі паменшаны.

Сёлетнія справаздачныя даклады саветаў у вёсцы характарызуюцца яшчэ тым, што разам з справаздачамі сельсавету рабіліся даклады аграномаў, вэтэрынараў, дактароў. Гэта значна ажывіла справаздачныя сходы.

Процэнт пазбаўленых права галасу на вёсцы павялічыўся супроць мінулых выбараў на 0,7 проц. Значную частку кулацкіх элементаў да выбараў не дапусьцілі. Праўда, кулаччо паднялася на дыбкі, пачало апратэстоўваць пастановы камісій, але беспадстаўна. Трэба сказаць, што скрыўленьні і тут былі. Возьмем прыкладам Шарпілаўскі сельсавет, Гомельскай акругі. Тут у сьпіс „лішэнцаў“ ня ўнесьлі членаў сям’і папа, якія пры ім і на яго ўтрыманьні жывуць, а разам з тым пазбавілі выбарчых правоў глуханямых.

Галоўнейшы-ж вучастак перавыбарчага фронту—падрыхтоўка беднаты—быў наладжан добра. Усе партыйныя арганізацыі работу з беднатою ў час кампаніі паставілі на належную вышыню. Наладжваліся нарады, сходы. Па ўсіх акругах у райёнах склікаліся нарады беднаты. Ячэйкі па вёсках і сельсаветах наладжвалі сходы беднаты, дзе абгаварвалася палітычнае значэньне перавыбараў і заслухоўваліся даклады сельскіх саветаў. У выніку, бедната была арганізавана вакол партыйных ячэек, абараняла прапановы партыйцаў, пасьля справаздач і пасьля абгаварваньня на сваім сходзе кандыдатур у саветы абараняла і галасавала за апошнія на агульных сходах.

Трэба лічыць, што мензвіта добрая праведзеная работа з беднатою і дала станоўчыя вынікі і належны эфэкт ва ўсіх перавыбарах. Возьмем справаздачныя сходы. Ужо на іх яскрава можна было бачыць дзьве групы—першая бядняцка-серадняцкая, якая „крыла“ дрэнны, клясава нявытрыманы савет, абараняла добры прыкладны бядняцка-серадняцкі савет.

Запатрабаваньні выбаршчыкаў на сельскіх справаздачных сходах былі значна большыя, чым у мінулыя выбары. Бедната і сераднякі не задавальняліся сухімі пратакольнымі справаздачамі (а такія яшчэ поўна дзе былі), а патрабавалі канкрэтных фактаў аб праробленай рабоце ў галінах сельскай гаспадаркі, узяняцця ўраджайнасьці, гаспадарчага і культурнага дабрабыту вёскі.

Нікога ня цікавіў лік і колькасць разгледжаных там пытанняў. Патрабавалі наяўных фактаў, вынікаў работы. У адной толькі галіне выбаршчыкі пыталі пра мэтады работы.

Мы выбіралі ня толькі старшыню і сэкрагара, а выбіралі і яшчэ людзей. Дзе яны? Мы іх ня бачым, іх і тут на сходзе ня відаць.

Такіх выступленьняў было шмат. Бедната і сераднякі патрабавалі справаздач ад сваіх абраных у саветы членаў. Заможнік з кулаком жа „гнулі“ ў другі бок. „цяжкі падатак“, „хлеб“, „мануфактура“, „жыцьця няма“ і г. д.

На другім этапе перавыбарчае кампаніі, менавіта на саміх выбарчых сходах розьніца ў выступленьнях набыла яшчэ больш процілеглы характар. Важнасьць гэтага вучастку зразумеў і кулак. Калі да гэтага ён выступаў сам разам з заможнікам, дык на другім этапе ў яго (кулака) зьявіліся другія больш замаскаваныя, а разам з тым і больш вострыя формы. Пачалося дзейнічаньне пры дапамозе падкулачнікаў, напайваньне беднаты і сераднякоў. Былі і такія выпадкі, што кулакі

бегалі як шалёныя з аднаго сходу на другі і стараліся ўсюды правесці „сваіх людзей“.

Але амаль што ўсюды кулацкая карта засталася пабітай. Кулацкі „саюз“ з быўшымі людзьмі, з „рыбакамі“, як іх завуць на Случчыне, быў разбіты другім саюзам беднаты, батрацтва і серадняцтва. Патрабавалася шмат энэргіі, умельства, арганізаванасці ад партыйных арганізацый, але ў напружанай барацьбе бядняцка-батрацкая частка вёскі разам з серадняком перамагла кулацкія наскокі.

Трэба адзначыць, што сёлета значна павялічыўся лік прысутных на выбарчых сходах. Калі ў мінулыя выбары сярэдняя колькасць прысутных складала 46,6 проц. выбаршчыкаў, дык апошнія зводкі паказваюць, што на гэтых перавыбарчых сходах лік прысутных складае ў сярэднім 59—60 проц. Павялічэнне даволі значнае. Жанчыны на сёлетніх сходах таксама прымаюць большы ўдзел, чым у мінулыя перавыбары. Прысутныя на сходах жанчыны складаюць у сярэднім 43 проц. усяго ліку жанчын, маючых права голасу. У мінулыя перавыбары яўка жанчын складала толькі 26,4 проц. Трэба лічыць, што такое павялічэнне ў нашых умовах зьяўляецца досыць значным. Павялічыўся лік жанчын у новаабраных сельсаветах. Заміж мінулых 7,2 проц. мы цяпер маем па не канчатковых яшчэ вывадах 19,7 проц.

Процэнт камуністаў, абраных у новыя саветы, прыблізна можна лічыць стабільным у адносінах да мінулага складу саветаў. Ёсць, праўда, невялікае змяншэнне, прыкладам на 0,7 проц. Процэнт камсамольцаў у новых саветах такі-ж, як і ў мінулым складзе.

Адхіленьні ад лініі партыі.

Побач з агульна-правільным курсам, побач з правільным пераламленьнем лініі партыі на мясцох, ёсць і адхіленьні, адыходы ад агульнай партыйнай лініі.

Мы раней спыняліся на шэрагу прыкладаў, якія паказвалі, што ў тым ці іншым раёне ці сельсавеце скрыўляліся асобныя моманты арганізацыйнай устаноўкі. Такія-ж скрыўленьні наглядаліся і ў палітычнай лініі.

Возьмем некалькі прыкладаў.

У вёсцы Вароніцкая Слабада, Менскай акругі на сход беднаты прышло некалькі сераднякоў. Адзін з сяброў партыі і другія кіраўнікі сходу патрабавалі, каб сераднякі пакінулі сход. Апошнія ня ведалі, з якой прычыны іх гоняць, не сьняшаліся пакінуць памяшканьне. Тады адзін з кіраўнікоў сходу пачаў крычаць.

— Хутчэй, хутчэй, а не, дык сілай выведзем! (?)

Вось да чаго дашло ў партыйцаў Цытвянскага сельсавету.

Можна гэты выпадак тлумачыць так: гэтыя партыйцы лічылі, што на сходах беднаты ні ў якім разе не павінны прысутнічаць сераднякі. Калі-б нават так было, дык непатрэбны грубыя выгукі, якія можна ўжыць толькі да клясавых ворагаў. Тут Цытвянскія партыйцы, што завецца, перагнулі і нашмат палку. Нават больш, яны скрывілі партыйную лінію, бо замест таго, каб прыцягнуць серадняка на свой бок, яны штурхнулі яго ў кулацкія рукі—ня іначай. Бо чым-жа тлумачыцца тое, што з 28 чалавек рэкамендуемых у савет бядняцкім сходам, на агульным сходзе прайшло толькі 18 чалавек. У савет нават прайшоў адзін заможнік, які плаціць 117 рублёў падатку. Вось вынік, які навучыў Цытвянскіх партыйцаў лепш адносіцца да сераднякоў. Ня інакш іх трэба са сходу, а добра, калі серадняк прыдзе на сход, злучаецца тут з бедняком для таго, каб разам супроць кулакоў выступаць на агульным сходзе.

Паўстае і другое пытаньне—ці даць серадняку слова на бядняцкім сходзе? У Халопеницкім раёне гэтае пытаньне вырашалася так: адбываўся у адной вёсцы сход беднаты. Прышлі і сераднякі. Слухалі, чакалі і пасья напрасілі слова. Партыец, які праводзіў сход сказаў, што слова ім ня дасьць. Пакрыўджаныя сераднякі ўжо зьбіраліся пакінуць сход, але у справу ўмяшаўся партыец з рабочае брыгады („Эльвод“). Ён дакладна растлумачыў, што серадняк можа выказацца, калі ён мае добры намер. Так і зрабіў. Бедната разам з сераднякамі патаварылі аб пытаньнях, якія высууваліся ў наказе і пасья разам выступілі на агульным сходзе. Усюды прайшлі бядняцкія прапановы.

Надзвычайна цікавы з гэтага боку і такі факт. У Хоціўскі сельсавет (Полацкая акруга) з 26 членаў савету беднякоў абрана 22. На першы погляд здаецца, што гэта добра, а калі прыгледзішся, дык скажаш—ня зусім. Уяўляеце сабе сельсавет, у які серадняк амаль што не уваходзіць. Дзе споз з серадняком? Дзе падзелася „цэнтральная фігура дэмакратыі“. Факт мо' і ня мае вялікае бяды, але ён у прынцыпе парушае Ленінскія словы, што: „сярэдным сяляцтвам мы ажыццяўляем і будзем ажыццяўляць палітыку згоды“. („Собрание сочинений Ленина“, том XV, стр. 526)

Сельсавет, як і ўсе органы саветаў павінен быць, пралетарскім па кіраваньні, па зьместу свае працы, але бядняцка-серадняцкім па свайму складу. Целята пакідаць серадняка на-за полем сельсавецкай работы. Бо у такім выпадку ён можа апынуцца разам з кулаком у анафіцыйным да сельсавету становішчы.

У часе перавыбару выявіліся факты і змычкі некаторых партыйцаў з кулакамі. У Сакавіцкім сельсавеце, Аршанскай акругі заможная частка нескі у савет высувала партыйца. Адразу гэта было незразумела, але пасья высветлілася, што гэты партыец, па вобразнаму выразу селькора, праліваў кракадзілавы сьлёзы, сумесна з заможнікамі, з прычыны самаабкладаньня.

Назіралася яшчэ некалькі прыкладаў, калі і партыйцы казалі, што у нашых беларускіх умовах кулакоў няма. І ня варта спыняцца з абвяржэньнямі на кошт гэтага. У часе перавыбару саветаў ушчэнт разьяснеліся гэтыя погляды. Факты кулацкіх выступленьняў б'юць і па тых хто замазвае клясавую барацьбу ў нашай вёсцы.

Кулак ёсьць у нашай вёсцы і кулак незадаволены дыктатурай пралетарыяту, бо яна перашкаджае яму эксплеатаваць бедняка. У часе выбараў органаў пралетарскай дыктатуры кулак зрабіў крок да заваёвы саветаў, але ён слабы і адзінокі, таму яго выступленьні посяць не грамадзкі характар, а зьяўляюцца тэрарыстычнымі наскокамі.

Бедната-ж усе адкрытыя і замаскаваныя выступленьні кулака перамятала і абаніраючыся на серадняка абрала свае саветы—саветы батракоў, беднякоў і сераднякоў.

Пра становішча калгасаў.

(Па матар'ялах абследавання Камвузаўцамі ў мінулае лета).

І. Бурны рост калгасаў за апошні год у сувязі з узятым курсам партыі, вызначанымі рашэннямі яе з'ездаў аб неабходнасці больш шпаркага пераробвання сельскай гаспадаркі, абавязвае нас сёння шчыльней падыйсці да якаснага палення калектывных гаспадарак, да большага забяспячэння аднаведных умоў развіцця устойливай, буйной, культурнай, сапраўды сацыялістычнай і палітычнай, становішча працуючых, гаспадаркі. Пачаць пакуль што прыходзіцца з вывучэння становішча іх і толькі пасля гэтага магчыма наметыць тыя ці іншыя мерапрыемствы. Трэба сказаць, што гэтыя даныя, якія скарыстаны, ня могуць прэзентаваць на поўнае асвятленне закрытых пытанняў, з прычыны таго, што даследаўся толькі 31 калектыв (пераважна старэйшыя) і без дастатковага выпуктывання асобных пытанняў, па-другое, што, на вялікі жаль, у большасці камунарцелей вельмі дрэнны вучот, а ў некаторых, асабліва маленікіх, нават часцей не вядзецца рахункаводства наогул, не гаворачы ўжо пра вучот сабекаштоўнасці, ці асабовага спажывання. Таму прыходзілася часам рабіць прыбліжныя вылічэнні пры дапамозе статыстычных даных ЦСУ. Маецца на мэце зачыніць галоўным чынам пытанні: 1) аб таварнасці і напрамку калектываў, 2) пра капітал, 3) аб жытлёва-бытвых пытаннях, 4) пра сувязі з акаляючым насельніцтвам.

Таварнасць.

Каб весці больш інтэнсіўным спосабам празнавілічэнне прадукцыйнасці працы гаспадарку, як быццам, абсалютная большасць калгасаў зразумела. Аб гэтым гаворыць тое, што амаль усе калгасы перайшлі пераважна на васьміполье. Пералом ужо вызначыўся. Але ўмовы, асабліва ў раёну, калгасамі не скарыстоўваюцца, а гэта дало б максымум развіцця таварнасці і не пакідала б калектывы ў становішчы спажывецкіх гаспадарак. Калі ў насельніцтва з асобнай галі (па даных ЦСУ) за 1927 г. доля раліштва ў агульнай суме валавой прадукцыі ў сярэднім на гаспадарку раўняецца 47, 6 проц., а ў большасці калектываў 40—85 проц., гэтым самым падцвярджаецца, што нашы калгасы не выпукляюцца спецыялізацыяй. Ніжэй паказанае дае нам некаторую характарыстыку таго, што займае татуюнае месца і які напрамак пакуль што трымаюць нашы калгасы.

Зямлей, як відаць, нашы калгасы (зарганізаваныя пераважна на панскай зямлі) у адносінах да асобных гаспадарак здаволены лепш і для некаторых можна павялічваць лік сябраў. Па ўраджайнасці калгасы значна падняліся па жыту на 25—50 проц. вышэй (за 1927 г. у сярэднім для асобнай гаспадаркі—41 п., у калгасе 50—60 п., а Нова-абольская зрцель нават на 95 проц.). Па аўсу і бульбе таксама вышэй:

замест сярэдняй для асобнай гаспадаркі 34 п., у Дняпроўскай камуне Гомельскай акр. ураджай аўса дае 88 п. Па бульбе так сама: замест сярэдняй -534 п. камуна „Заря“ Менскай акругі дае—1000 п. з дзес. Ёсьць, праўда, адзінкі з ніжэйшай ураджайнасцю ў параўнаньні з навакольным насельніцтвам, напр., арцель „Гаранашнік“ (яўрэйская). У разьмеркаваньні культур. калі зрабіць параўнаньні (даньня ЦСУ) па асобнай гаспадарцы з калгасам, то апошні колькі-небудзь не выпукляецца у належным для нас напрамку: у сялянскай гаспадарцы ў сярэднім ад усяе плошчы пахаты—жыта займае 29 проц. плошчы, авёс 12,2 проц., бульба 9,8 проц., лён 3,6 проц. У калгасе адпаведнымі будуць такія лічбы: 20 проц., 14 проц., 5 проц. і 3 проц. Як відаць, каляктывы нават адсталі ад сялян ў вырасьліваньні карнеплодаў і тэхн. культур. Лён самы вялікі процант у пашні займае 4 проц. „Чырвоны барацьбіт“ Віцебскай акругі з 31 калгасу 14 зусім ня сеюць ільну, канпель. Па травасеянню калгасы маюць большыя дасягненьні і ідуць уперадзе індывідуальных гаспадарак. У некаторых каляктывах адзначаюцца недасевы, (напр., „Крапоткіна“ Гомельскі окр.) Контрактацыя пакуль зусім слаба ахапляе прадукцыю калгасаў.

Жывёлагадоўля. Лічбы прыбытковасьці па жывёлагадоўлі пераважна ахапляюць прыбытак ад малака, па шэрагу калгасаў відаць не залічана спажываньне самой гаспадаркай мяса, але-ж нават узяўшы калгас з больш поўным вучогам і прыблізным сапраўднасьці даным і прыняўшы пад увагу невялікі ўплыў дапаможных прадпрыемстваў на ўсю вятравую прадукцыю гаспадаркі, прыходзіцца прызнаць, што калгасы нават і з большай доляй жывёлагадоўлі не паравысілі ўзроўню індывідуальнай гаспадаркі. Удзельная вага жывёлагадоўлі ва ўсёй валавой прадукцыі індывідуальнай гаспадаркі па стагатычных даведках ЦСУ роўна 40 проц. Жывёла якасна ў большасьці каляктываў не здавальняюча для буйнае культурнае гаспадаркі. З 31 калгасаў толькі у 7 адзначана наяўна зьніжэньне рагатае жывёлы (Швіц, Яраслаўка, Сімінталь) і ў меншасьці да простых сялянскіх, (як, напр., „Чырвоная Зорка“ Барыс. райёну, „Крапоткіна“ Гом. акр., „Чырвоная Зорка“ Маг. акр.). Кармленьне за некаторым выключеньнем практыкуецца бяз нормы, хлявы і дагляды дрэнны, па-сялянску. Магчыма там лепш гадуюць, дзе жывёла для гадоўлі замацоўваецца за паасобнымі сем'ямі.

Таму і ўдоі застаюцца ў большасьці ад 3-х да 8 літраў на дзень. Імкненьне палепшыць ёсьць ва ўсіх і тут калгасы часта зварачаюцца да прыватнага рынку для закупкі, а пры дрэннай якасьці жывёлы пакуп. толькі павялічваюцца колькасьці. Самі-ж расаднікаў, выключаючы адзін, ія маюць. Асабліва відаць тады дрэнна з каляктыўнай жывёлай, калі ёсьць прыватныя там-жа (арцель „Свабодны Труд“, Маг. акр. мае каляктыўнага толькі 1 быка-вытворца, даючага 50 р. прыбытку). Горш абстаіць справа з світагадоўлей. У 11 калгасах адмечаны прыватныя свінні, куры. Свінні мейсцамі, як быццам нават стратны (Дняпроўская Камуна). Арцелі яўрэйскіх сем'яў у большасьці зусім не гадуюць свіней. Ёсьць частыя выпадкі, што прыходзіцца іх забіваць па нерацыянальнасьці недакормленымі. Па колькасьці зямлі шмат якім калгасам можна мець у 2 разы больш рагатай жывёлы, як у „Крапоткіне“ Гом. акр.

Садаводзтва займае ў некаторых каляктывах галоўнае месца прыбытковасьці ў гаспадарцы (арцель „Дружба“ Маг. акр. 13000 р.) Часта відаць садаводзтва недаацэньваецца і гэтым зьмяняецца магчымая удзельная вага прыбытковасьці гаспадаркі. Сады часта не атарожаны, у іх пасуць жывёлу, больш не культывіруюць („Чырвоная Зорка“, Маг. акр., „Луч Соцыялізму“, Мен. акр., „Новаабольская“ арц.

Віц. акр., „Крапоткіна“ Гом. акр.). Сады ў пераважнай большасці арыентуюцца, у некаторых каляктывах яныносяць проста спажывецкі характар. Агародніцтва па ўсіх аблічжах калгасах маюць яўна спажывецкі характар, там, дзе маюцца у паасобку свінні, там часта дапушчаецца і прыватны агарод („Свой Труд“ Магі. акр., Новаабольска, Віц. акр.). Як выключэнне, таварны характар агароду мае арц. „Гараншнік“ (гуркі на 400 р.)

Пчаларства не ўпашане. Там, дзе вядзецца, яно часта стратнае (Агасцаўка, Магі. акр.), а меншымі з’яўляюцца („Чырвоная Зорка“ Мен. акр.). Разглядаючы сёння гэтае лічбы па ўсіх галінах і іх суадносіны паміж сабой і з сярэднімі паасобнае сялянскае гаспадаркі прыходзіцца сказаць, што гаспадарка нашага каляктыву у сваім напрамку інтэнсіфікацыі толькі парушылася. Яшчэ пераважнае імкненне ўсім сябе здаволіць на месцы, нежадання прыстасоўваць севазварот да прамысловай жывёлагадоўлі, ці спецыяльным, тэхнічным культурам. Не выкарыстоўваюцца дасягненні вопытных станицы. Тут бяда хваецца яшчэ у тым, што няма жывёлаводаў хоць-бы з сярэдняй адукацыяй. Але тыя умовы, якія ёсць для калгасаў (колькасць сенапашні, крэдыты), навіны былі-б даць у сучаснасці больш, а дасягненні зусім не здавальняючыя.

Суадносіны-ж паміж дзелямі ў прыбытку асобных галін у агульнай суме валавое прадукцыі гаспадаркі вызначаюць і таварнасць калгасаў, і іх пераважна спажывецкі характар. Але на некаторых адзінках прыкметна тэндэнцыя прыстасавання да умоў рэспублікі і маюцца дасягненні, як напрыклад арц. „Большавік“ Мен. акр.: 1926-27 г. было сабрано жыта—2.762 п., бульбы—6.480 п., кармавых буракоў—3.000 п., канюшыны—3.700 п., у 1927-28 г. аднаведзеныя лічбы 2.310 п., 7.120 п., 4.000 п., 4.600., і калі за 1926-27 год усе спажылі самі, то за 27-28 г. есць збыт, хоць яшчэ і невялікі. Таксама і ў каляктыве „Зорка“, Мен. акр.

На характар таварнасці і сувязі з рынкам бязумоўна мае вялікі ўплыў і спосаб здавальнення паасобных патрэб сяброў (агульнае галоўка і ступень аграмаджанасці). Там, дзе ёсць свае свінні, агароды, замацаваныя за сем’ямі каровы ці тэхнічныя культуры падзяляюцца па карані, там, дзе вялікі прадуктовы ласк, напр., у арцелі „Свабодны Труд“, Магі. акр., там і таварнасць свая, не калгасная.

У нас маюцца некаторыя лічбы аб сувязі з рынкам што і каму прададзена:

Назвы калгасаў	Кааперат. і Дзярж. органам	Сума (у рублях)	Прыватніку	Сума (у рублях)	Агульная сума прададз. за год (у рублях)	(тавары.) ад валав. прадукцыі
Камуна Антонаўка 1927 г. Магі. акр.	Розныя зерныяпра- дукты	2.639	Зерныяпра- дукты	1.289	3.928	25
1928 г.	„	670	„	334	—	—
Мен. Чырвоная Зорка 1927 г. Магі. акр.	Розныя пра- дукты	1.437	Розныя прадукты	198	1.635	15
1928 г.	„	2.449	„	166	2.615	—
Камуна Чыр. барацьба 1927 Віц. акр.	Зерныяпрад. жывёла	4.975	Шкуры, бул масла	615	5.590	23
Кам. Луч. соц. лізму 1927 г. Мен. акр.	Жыта на 1.995 р., жывёлы — 1.000 р., малака — 1.800 р. (без падз. каму)				4.975	14
Кам. Зорка 1927 г. Мен. акр.	Жыта, авёс, бульба, сена (без падз. каму)				910	11
Арц. „Большавік“ 1927-28 г. Магі. акр.	Зерныяпрадукты, канюшына, сена, малака				—	11,1

Па гэтых лічбах, праўда, нельга вывесці поўную характарыстыку сувязі нашых калгасаў з рынкам, але яны усё-ж кажуць нам аб тым, што таварнасьць калгасаў не вялікая, прыкладна, такая-ж самая, як і у паасобнай сялянскай гаспадарцы (там збыт і абмен складае 18 проц. валавое прадукцыі), па другое, што збыт зернапрадуктаў займае значнае і не апошняе месца, па-трэцье, што вялікая доля пападае ў рукі прыватніку.

На таварнасьць невялікі уплыў маюць дапаможныя прадпрыемствы, але-ж калі ўхіліцца іх, дык процант таварнасьці ў адносіне да валавое прадукцыі не павялічваецца, а змяншаецца. З дапаможных прадпрыемстваў болей бачым млыны вадзяныя і паравыя ўсяго 14, скарварні—4, патачны завод, цагельні. Чысты прыбытак ад іх вельмі нязначны. У адносіне прадажы прыватніку, трэба сказаць, што з гэтае сумы значная частка ідзе навакольнаму сялянству (насенне і г. д.). Наогул усё-ж сувязь з прыватнікам вялікая. Да гэтага 1928 г. яблыкі амаль цалкам пападалі ў рукі прыватніку, прадаліся скуры, бульба, сена, а часткаю і збожжа, малочныя прадукты. У іншых калгасах пра гэта зусім выразна кажуць, што прадаем там, дзе схадней па цане („Сваб. Труд“ Маг. акр.); прыватніку пападае таксама і тое, што застаецца ад індыўідуальнага спажывання пайка ў некаторых арцелях праз саміх сяброў (Антоніўка Маг. акр.) Ёсць выпадкі, што калгасу (Антоніўка) павышае грошы у прыватніка пад будучы ўраджэй. Наогул жа хоць у большасці колектываў падрабязных даных аб сувязі з прыватнікам і ў паасобку з кааперацыяй няма, але яскрава вызначаецца, што ў сучасны момант найвялікшую долю прадукцыі абываюць праз кааперацыю, асабова з гэтага 1928 г. Лепш калгасы звязаны з кааперацыяй у іншым, а менавіта: па лініі закупкі сабе рэчаў перша-чэрговіх патрэб. Тут акром закупкі за грошы, шырока практыкуюцца крэдытаваныя натурю (угненне, насенне), а пашырэнне жыветагадоўлі выклікае патрэбу ў саміх калгасах купляць і такія прадукты, як жмыхі і г. д. Калгасы карыстаюцца палёгкамі ад спажывецкіх крэдытных сельгаспадарчых кааперацый дастаткова.

Аб капіталах.

Тут нас павінна цікаваць: 1) ці захоўваюцца капіталы і дзяржаўная маёмасць, 2) становінча з дапаможнымі прадпрыемствамі і 3) характар пазыкі. Ці захоўваюцца капіталы? На гэта пытаньне пры існуючым вучоце і парадку папаўнення маемасці, нельга адказаць ні станоуча, ні адмоўна. Па гэтых даведках, якія у нас ёсць выходзіць, што 1/6 частка калгасаў нават старэйшых зусім ня робяць адлічэнняў у непадзельны капітал, фонд ад прыбытку, а значная частка адлічвае вельмі невялікую суму (Арц. „Культура“—114 р. за год, Камуна „Інтэрнацыянал“—314 р.) і адлічэнні наогул пачаліся ў шмат якіх толькі з 1927-28 г. Калі ўзяць для прыкладу некалькі (на выбар) лічбаў і паспрабаваць зрабіць з іх вынікі, то ў захаванасці капіталаў па некаторых каляктывах можна сумнявацца.

Назва калгаса	Пачатковая (непадзельн.) дзярж. маёмасць.	Лічыцца к часу, агляду крэдыту.	Запэска па кнігах маёмасці (непадзельн.) цяпер.
Арц. „Чырвоная Зорка“ Маг. акр.	12.429 р.	19.357 р.	27.725 р.
Кам. Антонаўка, Маг. акр.	12.077 р.	13.640 р.	22.603 р.

Тое-ж самае ёсць і ў некаторых іншых, як напр., „Свой Труд“. Маг. акр., дзе уступныя ўзносы залічваюцца у запасы капітал. Магчыма, што тут ня ўсе сродкі пералічаны, але можна ўпэўнена сказаць, што дзяржаўная маемасць у вялікай частцы калгасаў не захоўваецца і падчас не скарыстоўваецца, як след. Падворных будынкаў часта па колькасці хапае, але становішча іх вельмі дрэннае. Ремонт вытвараецца пераважка нязначны і часцей за пазычаныя сродкі (пачынка дахаў, дзвярэй) і ня усімі, а у некаторых зусім адсутнічае. Новае будаўніцтва праходзіць таксама ў нязначных памерах, напр., камуна „Аўтонаўка“ фактычна за доўгі час існавання за свае сродкі пабудавала толькі 2 невялічкіх сьвіронкі за 650 р. Будынкі ў масе сваёй патрабуюць капітальнага рамонту, а калгасы ня збіраюць на гэта ўласных сродкаў прыходзяць крэдытавацца, да спецыялістаў на рамонту ў большай частцы выездаў няма, приходзяцца наймаць. Былі да гэтага часу і іншыя моманты, што затрымліваюць рамонт: арэнда ў РВК, надзея ў будучым падзяліць („Крапоткіна“), ці нават рабілі пертародкі уну.ры („Свой Труд“, Маг. акр.). З дапаможных прадпрыемстваў, як ратей аб гэтым успаміналася, маюцца больш вадзяныя і паравыя млыны. Пры гэтым выяўляецца, што прыбытак даюць пераважна вадзяныя млыны, а паравыя вельмі нязначны (як напр. за 1927 г. камуна „Чырвоны Баравікі“ чыста прыбытак арымала 50 р. за год, „Чыр. Зорка“ 16 р.), а калі вылучыць дровы, сваю працу, дзяк можна вывесці нават дэфіцыт. Співары, цэлены на удзелнай вале ў прыбавкавыя таксама вельмі слабыя. Адназначна хейцамі і хворымі зьявіліся, што ў сувязі з працай млыноў, дзеляцца паліцца шмат камунальнае драўніны. Гэтым без вынікае крысці змяншаецца ісс. Пры дрэнным доглядзе часта псуецца прылады, некаторыя не нагружаны поўнасьцю.

Крэдыты. 24 калгасы да моманту агляду (жнівень 28 г.) маюць запозычаныя крэдытнымі ўстановамі і асобам на 158.701 р., ці ў сярэднім на 1 калгас прыпадае—6612 р. Гэта лічба, прыняўшы на увагу аб'ём гаспадарак, як быццам здавальняючая. Але калі прыглядаецца да патрэб калгасаў, дык убачым, што амаль кожнаму яшчэ трэба дадатковых крэдытаў. Толькі адны бяруць з большай асымэтрыясыцю, ведаючы цяжкасці звароту, а другія менш. Заўважым, што больш ахвочы да крэдытаў старшыня і менш малады гаспадаркі, якая імкнуцца да уну.ранага ітканнення. У некаторых калгасах („Чырвоная Зорка“, „Аўтонаўка“) ссць запозычаныя ад 800 да 2000 р. прыдатным асобам. Пазыка звычайна панадае туды, дзе ёй быць патрэбна і павялічвае асноўны капітал. Можна бачыць упэўненым, што яна захоўваецца. Але вельмі часта пазыка скарыстоўваецца не на прызначэнне. Заміж пакупкі мажатары, на якую ктмуна ўзята 1600 р., яна ідзе на млын, заміж будынку 300 р. пайшоў на харчы („Новы Шлях“, Маг. акр.); цяжасці аддачы часам арымваюць прыбітаць да такога спосабу—гэта а рыманыя пазыкі на жывёлу, а лотым гэтай жа сумай ваташаецца пазыка Бельсельбанаку, ці купляецца якая небудзь рэч, а лотым кат робіцца няупраўка з траншам яна прадаецца на пакрыццё зпазычанаства (прыклад арыеці „Вільчэўскага“), што яна ненармацыйна. Ведаць, што пазыкі шмат калгасамі к тэрміну на ралейшых умовах не могуць быць аддадзены („Чыр. Зорка“, Маг. акр. пратэрмінаваны 7184 р. за год).

З гэтага году стала адчувацца для кожнага калгасаў магчымасць атрымаць доўгатэрміновую пазыку і апошняе займае ўсе больш значнае месца сярод крэдытаў і гэтым палягчае бязумоўна пры рацыянальным яе скарыстанні, капітальна зварот. Працаваць пазыкі вельмі хістаецца (ад 4 да 10 проц.). Значную дапамогу калгасы атрымліваюць ад дзяр-

жавы і тым, што ў апошнім 1927-1928 г. ад іх належала с.-г. падатку ў 3-5 раз менш, чым у 1926-1927 г. (прыклад: арцель „Бальшавік“ 1926-1927 г.—1080 р., 1927-1928—206 р.).

Жыльлёва-бытавыя ўмовы.

Таму, што было сказана раней пра будынкі наогул, пра жыллёвыя ўмовы прыходзіцца дабавіць трохі. З 31 калгаса толькі 5 ня скардзяцца на недахоп кватэр, у аднаго з іх, як выключэньне, ёсць імкненьне ня толькі сябе забясьпечыць, але вылучыць мейсца і дачынку („Чырв. Зор.“ Арш. акр.); усе-ж іншыя адчуваюць патрэбу. Калі яшчэ у цяперашніх кватэрах камунарам можна як-колечы жыць, дык на будучае трэба падумаць ня проста пра рамонт а пра будаваньне новых. У шмат якіх калгасах па аб'ёму гаспадаркі можна прыняць новых сяброў, але сур'ёзнаю перашкодаю зьяўляецца якраз жыллёвы крызіс. У некаторых калгасах амаль палове сяброу прыходзіцца жыць паза-калгасам (арц. „Труд“, Бабр. акр.). Жыллёвыя будынкі у большасці вельмі старыя, часта з дыравым дахам, гнілою стольлю, дрэннымі печамі і г. д. Іншае горш справа з абсталяваньнем, у сярэдзіне слаба з мэбляю. Ёсць таксама проста напусьніцтва, бесгаспадарчасць кіраўнікоу калгасаў нават там дзе тут з будынкамі. З прычыны немажливасьці сваечасова падладзіць будыніны, адводзяць у жылым будынку мейсца свінням, курам, ірусам („Антанаўка“, Новаабольская арц., Віц. акр.). Запушчанасьць раней трымалася таму што памяншаны былі ў арэндзе ад РВК і калгасы ня лічылі іх сваімі. У сучасны момант, каб падправіць іх, патрабуюцца вялікія сродкі, якіх у калгаснікаў ня маецца. Асцёжліва няпрыгожы выгляд маюць будынкі тады, калі ў калгасе шмат чаго не упарадкавана (куры, свінні). Тады яны абрастаюць навокала невялічкімі свінюшнікамі, куратнікамі. Гэта часам нагледаецца і ў даволі пажылых камунах (Антанаўка). У другім мейсцы (арцель „Своб. Труд“, Маг. акр.), кожны сам сабе будзе хату. Пры гэтым зьявішчы калгас па выглядзе нічым не адрозьніваецца ад вёскі. Добра толькі тое, што гэта ня мае масавага характару. Адным з важных фактараў у дабрабыце і пад час рашучым зьяўляецца ступень упарадкаванасьці. У нашых умовах свіння павінна была б заняць пачэснае мейсца у жыллёва-даходзі, а выходзіць, як быццам, што свіння у калгасе толькі разводзіць свінства. Ну, ясна, ня жывела вінавата, а людзі. Чамусьці ў шмат каго з калгаснікаў усё яшчэ ёсць думка, што свінню і карову можна лепш гадаваць на прыватна-ўладніцкай гаспадарцы. Надта цяжка відаць разлучыцца з прыродаю прыватніка. З 31 калгасу большасьць старэйшых яшчэ не дамаглася, каб упарадкачыць свіней і кур (11 калгасаў), а ў двух, хоць каровы і ўпарадкаваны, але дагляд і дзенне вылучана. Адналь раздваеньне зацікаў сваіх у гаспадарцы, раздваеньне працы, спрэчкі, сваркі, не давер'е адзін да аднаго, індывідуалізм. Гэта не дазваляе зарганізаваць агульную сталоўку, павялічвае працу ў кватэры і стварае цэлы шэраг непаразуменьняў.

Гэтым зьніжаецца зацікаўленасьць у каляктыўнай гаспадарцы зьмяншаецца вытворчасць працы кожнага, бо ня кажучы ўжо пра дзеці (сталоўка і ясьлі маюцца ў 4-х з 31 калгасу). Рэшце прыходзіцца ў кожнай кватэры паліць печ, варыць страву, даглядаць свіней. Гэта ёсць нерацыянальнае скарыстоўваньне жаночае працы, ушчэрб калгасу (нявыгадная праца). У сувязі з гэтым вынікае патрэба ўжываць наёмную рабочую сілу, хоць гэта і не зьяўляецца характэрным і рашучым для ацэнкі працы калгасаў. Адзначана, што ўсе калгасы ўжываюць

наёмную сілу, адны больш сталі, другія менш — сезонна. Там, дзе рабіліся падлічаны, у некаторых на наёмную працу выходзіла 15—20 проц. усіх працдзён на калгасу. Адзінкі-калгасы маюць штодзень 5—6 асоб („Чырв. веска“), у год выдаткуецца на наём—2.000 р. (Арцель „Гарапашык“), маюцца наёмныя цегляныя цятельні („Надзея“, Бабр. акр.). Часта прыходзіцца наймаць акром уборкі яшчэ на рамонт, бо калектывы ўсе вельмі бедныя па спецыялістах (плотнікі, кавалі, трактарысты, жывелтводы, садоўды). Між тым сустракаецца нявычэйнае звышча. У 2—3 калгасах аднаставана налічча ў паасобных сяброў па 1 пастаянным батраку (арцель „Свой Труд“ Маг. акр.—2, з іх 1 партыец, арцель „Дружба“ Маг. акр. з 9 сямей—4 маюць работніц). Гэта звышча з парадкам разьмеркаваньня працы, прыбыткаў і формы аплаты, прычым у кароткіх рысах прыходзіцца прыпініцца. У практыцы калгасавуюць існуюць істныя рэзныя тонкія формы разьмеркаваньня працы і аплаты. Адчужаецца арганізацыйная слабасьць калгасу, а форма аплаты часта зьяўляецца другім па-бля аграмаджаньня рашучым фактарам у дабрыбыдзі і значна чым сапраўднае калектывнасьці. Вызначаюцца асабліва 3 спосабы.

1. Калектыву пры поўнай аграмаджанасьці дае з гаспадаркі дармовую па пажышчай норме даштогу на дзяцей і догляд непрацаздольных, хворых, цяжарных (улічвае проц. непрацаздольнасьці) а рэшту здавальняе ў канцы году па выпрацаванай дзелі прыбытку—працдні з вучотам проц. працаздольнасьці. А на працягу году сябры толькі авансіруюцца мінімумам прадуктаў. На працу выходзяць па патрэбе ўсе. („Чырв. Барацьбіт“).

2. Кожнаму працаздольнаму (мужчыні, жанчыні) устанаўляецца зараней плата, пры чым галава сям'і, а калі і пайшчыкі абавязкова павінны ісьці на працу,—і атрымоўвае сталую падзённую ці памесячную плату, а рэштка сям'і ідуць па асабовым жаданьні і атрымоўваюць толькі падзённую плату. Прыбытак у канцы году ці разьмяркоўваецца па працднёх пайшчыку, ці зусім не разьмяркоўваецца, а за лік яго павялічваецца плата на будучы год. Пры гэтым толькі на дзяцей часам адлічваецца з гаспадаркі.

3. Гэта разьмеркаваньне працы і прыбытку па паёх. Праца абавязковая ў межах прыпаданьня на пай, з прычыны недахопу сваіх сябраў—наймаюцца. Кожны жыве сам сабе, трымае свіньні, часам каровы паасобку. Плата ўсім пераважна падзённая, раней устаноўлена, але дапушчаецца разьмеркаваньне працы, асабліва пры зьбіраньні хлеба па караві, дашучае і аддзельніччыні. Тое, што зьбіраецца паасобку, гое спажываецца таксама паасобку (канюшына, лён). Увесь прыбытак пасья адлічэньня на падзёншчыну і на іншыя выдаткі дзеліцца па паёх (прыкл. „Своб. Труд“, „Дружба“, Маг. Акр.). Пры апошнім парадку можна на пай у 400 р. атрымаць 800 р. у год („Дружба“). Тут ужо не кааперацыйнае напрамак. Найлепшы спосаб пайшчыку—гэта першы, якога і трымаецца частка калгасу. Наогул-жа, хоць камунары ў большасьці лепш забясьпечаны бывае прадуктамі, чым навакольнае насельніцтва, асабліва ў апошні год, усё-ж трэба сказаць, што аплата працы ня зусім здавальняючая. У шмат якіх калектывах пасья адлічэньня за паек прадуктовы гадавы мінімум застаецца атрымаць на рукі за працдзень на кожнага ў сярэднім 15-20 кап., а на сям'ю за год выпадае 80-120 р. Гэта тлумачыцца тым, што ў нашых калгасах ня высокая вытворчасць працы, ісластаткова машынізавана праца. З 31 калгасу толькі 7 маюць трактары. Хоць у апошнія гады калгасы значна папоўніліся с-г. машынамі, але відаць што яны ня поўнасьцю выкарыстаны, часта луюцца з прычыны нядабайнага догляду, іржавеюць

не падладжваюцца. Няма спецыяльнаў рэмантаваць іх. Магчымасці рацыянальна скарыстоўваць машыны часам перашкаджаюць умовы раісёну (поўна канту, каменне). Там, дзе ня ўсё аграмаджана, пласобная уборка хлеба, тым прыватныя элементы перашкоды машынізму.

Быт. Жыццём у масе сваёй самі калгаснікі здаволены, асабліва там, дзе праведзена поўнае аграмаджэнне. Чвёцца спайка, блізкасць. Праца звычайна працягваецца 10 гадз. улетку, а калі працы шмат і больш. Не скарыстоўваецца рацыянальна пакуль што, як сьлед быць жаночая праца, вельмі часта яна займаецца тым-жа для сябе, як і сялянка на вёсцы. Вельмі дрэнна, можна сказаць у большасці зусім не прадугледжваецца забяспечэнне старых, цяжарных, хворых. Фонд для іх маецца ў ня многіх калгасах. Гэтым самам часам падаецца повяд для непажаданых думак аб будучыне, ня упэўненасці у трываласці каляктыўнага жыцця. Калі-ж арганізацыя работы асабліва пры ня поўным аграмаджанні дзе магчымасць хлібца некаторым ад работы, дык гэта вызывае недавер'е адзін да аднаго, гутаркі ў цішку, „на каго мы работаем“, тады і адносіны да работы, як за паншчынаю, тады і частае паглядванне на сонца і не зацікаўленне ў калгаснай гаспадарцы. Кліматычныя ўмовы прымушаюць часта адмаўляцца ад чарговага дня адначынку без змены бліжэйшым днём. Гэтая бесперспектыўнасць гаспама змяняе інтэнсіўнасць працы на працягу занятых дзён і гэта шмат якімі кіраўнікамі ня ўлічваецца. Каляктыў вельмі хутка прывучае павяжаць адзін аднаго. Мацярышчына, п'яніства, бойкі яшчэ сустракаюцца у быту, але рэдка. Сваркі бываюць часта ў некаторых каляктывах паміж жанчынамі на глебе разьмеркавання прадуктаў, воуны, ільну, за дзеці, за сьвіньні, часта выплывае зайздрасць да мужыкоў. Выконваць абрады відаць шпярчэн адмаўляюцца, чым у вёсцы, хоць некаторыя дзе-ні-дзе маюць абразы, а у нурэю малюнкi равінаў, замест правядыроу рэвалюцыі (арц. „Гарапашнік“). Вельмі рэлігійны, баючыся каляктыўнага гневу, каб зрабіць свае рэлігійныя справы просіцца найсьці да доктара. Горш справы з пісьменнасцю і культурай. Дзеці маюць добрыя умовы для навядвання школ. Але вызначаецца ў шмат якіх калгасах яшчэ вялікі лік няпісьменных, з прычыны далекае адлегласці лікпунктаў, ці па слабасці націску („Чырв. веска“) з 125 душ 38 дарослых няпісьменных). У 4-х калгасах няма нават чырвоных куткоў, часта на кулігпатрэбы ня вылучаюцца сродкі. Газеты, калі вышываюцца, дык менш чытаюцца, а ідуць на курэнне. Бібліятэчкі не папаўняюцца новымі кніжкамі. Такое дасягненне тэхнікі, як радыё зусім (на 31 калгасу) не выкарыстоўваецца. На падліку у адным каляктыве у камунара падаткаў на культпатрэбы, на паперу, кніжкі выходзіць 2 руб., а на газеты—9 р. 70 к.—гэта значыць амаль у 5 разоў больш. З надворнага боку тое, што кідаецца ў вочы і у чым часта калгаснікі уступаюць і асобным гаспадаром, гэта не падтрымліванне надворнае прыгожасці і санітарнасці. Пападаюцца часта на вока невялічкія гнілыя будынкі, якія можна было-б даўно ці разабраць на дровы, ці выкарыстаць на рамонт, шмат сьмецця, хламу каля хат. Паркі, калі дзе ёсць, ня рэдка не культывуюцца, запусьчаюцца, няма сьметнікаў, дрэнныя студні і характэрныя рэч, у значным ліку калгасаў няма прыбяральных, а калі і ёсць, дык у іх не карыстаюцца, а ідуць у кусты дзе.

Сацыяльны склад калгаснікаў наогул добры, большасць беднякоў, батракоў. Беднякі, уступіўшы у калгас, таксама паступова адмаўляюцца ад прыватнасці. Ёсць выпадкі, калі 1—2 сябры сям'і ў калгасе, а рэшта сям'і ў вёсцы, тады доўга падтрымліваецца сувязь з вёскай, каляктывіст часта выпівае за сваю пазастаўшую у вёсцы

дзель. У 3-х калгасах адзначана некаторая колькасць сярод сяброў і людзей так званых свабодных прафэсій, частка якіх, бязумоўна, да калгасу займалася гандлярствам, есць 6. настаўнік („Чырв. Зорка“, Бар. р. „Эрд“, Бабр. акр., „Гаранашнік“, Мен. акр.). Зразумела, што такія сябры пападаюць і ў кіруючыя органы калгасу (старшыня арцелі „Чырв. Зорка“ — 6. гандляр). Вялікаю хваробаю ў некаторых калгасах есць сямейнасць, сваяцкія групоўкі („Антоніўка“, „Дняпроўская“, „Культура“). Пры гэтым вядзецца захаваная а то і яўная, арганізаваная барацьба за месцы, у праўленні, натуральна сваякамі, драпжніцтва, безадказнасці, нежаданыя вясцы вучот, імкненне замкнуцца і абмежаваць прыем новых. У камуне „Антоніўка“ гэта поціць назву Ласеўшчына Трохі шакшая сямейнасць выяўляецца, калі ў калгасе мала сем'яў, напр., 7 і з іх 6 чал. знаходзяцца ў кіруючых органах і палова іхныя сваякі. Тады, як быццам не патрэбна зусім вясцы рахункаводства і яно не вядзецца, усе на сямейнаму вырашасца а рана ці позна прыводзіць да непаразумстваў. Ці бываюць такія факты, што старшыня праўлення даручае жонцы выдаваць прадукты, а гэта вядзе да спрэчак паміж кабетамі. У звязку з гэтым маецца ў некаторых дачлі злічаныя цяжкія рэчы (на 4-5 сямей прыбываюць і убываюць за год). („Дняпроўская“, „Калінін", „Чырв. Зорка“) Асабліва няўсеслывымі зьяўляюцца адзінкі, якія пры лепшых умовах зьбягаюць у горад Тэндэніці-ж, да завядзеныя сваёй гаспадаркі чыста прыватніцкія сярод масы калгаснікаў — нязначныя, і выяўляюцца там, дзе дрэнная арганізацыя працы і кіравання („Своб. Труд“, „Днепр“, „Чырв. Зор.“). Імкненне да прыватнасці можна бачыць на такім прыкладу, што колькі маецца сем'яў столькі стараюцца дастаць і камплектаў дробных с.-г. прыладаў. Дешыя утвары калгаснае жыццё пры добрай выхавальнай працы мае на падрыхтоўку, ужо палядаюцца выпадкі, што дзяўчаты-калгасніцы ня хочуць ісьці замуж на хутар.

Сувязь з навакольным насельніцтвам.

За апошнія гады значна змяніліся адносіны сялян да калгасу. Калі раней месцамі паглядзіся выпадкі, што сяляне шлі ў камуну з надзеяй у будучым падзяліць зямлю, і часам шкандзілі, то ў сучасны момант ідуць жыць. Там, дзе калгаснікі паказваюць, што ў калгасе можна лепш жыць, падаецца шмат заяў (за паўгода 30—50 заяў). Наогул жа ўзаемаадносіны з калгасам устанаўліваюцца добрыя, кніжкі вельмі рэдкі. Працягваюцца яны на хлеб даграў, зямельнае цеснаты ў сялян, ці выпасу. Часам, што зусім ненармальна, дапускаецца здача сенажаці на адработак, там, дзе дрэнна вядзецца гаспадарка (ніж. урадж.) ідуць гутаркі сярод сялян, што лепш было-б зямлю падзяляць („Чырв. Зор.“). Няўважлівыя адносіны да калгасу палядаюцца тады, калі камуна не запасць хлеба і потым карыстаецца з патрабілаўкі, калі паасобныя сябры збываюць лішкі ад пайка па рыначнай цане. Абсалютная большасць калгасу надаюць навакольнаму насельніцтву дапамогу бедняком (насяненнем, сартыроўкай, злучка жыўёлы, гаспадарчымі прыладамі, нават дармова) чым павышаюць свой аўтарытэт. У гэтым заслуга калгасу. Іншая справа, што некаторыя проста ня могуць гэтага рабіць, а самі патрабуюць дапамогі. Вось прыклады дапамогі. Арцель „Большанік“ за 1 год дачысціла 300 п. сялянскага жыта праз свае машыны, абмяняла 500 п. і дала беззваротна на 70 р. збожжа. Абслугоўвана быком 80 кар, пры гэтым беднаце дармова. Камуна „Луч сацыялізму“ ачысціла 200 п. збожжа дармова, злучана звыш 50 гал. жыўёлы беднаце нават са скідкай на 50 проц., даецца

дробны інвентар, беднае дармова. Арц. „Культура“ абмяняла 183 п. насення, давала дробны с.-г. інвентар, 15 падвод на перавозку будынкаў бедняком, абмалацла некалькім сваімі машынамі ўраджай і г. д. Слабы, а ў некаторых адсутнічае ўплыў з другога боку, гэта маральны (ідэйны) на пераробванне с.гаспадаркі індывідуальнай у калектыўную.

Па-першае. Слабы ўдзел у грамадзкіх арганізацыях, палова атледжаных калгасаў зусім ня удзельнічае ў с.с. праз прадстаўнікоў, справадзачы ў с.с. перад насельніцтвам рэдкае з'явішча; зусім невялічкі ўдзел прымаюць у такіх грамадзкіх арганізацыях, як МОПР, ТСААВі. Больш удзельнічаюць у розных відах кааперацыі, але, як выключэнне, маюцца і тое, што з 7 сем'яў найшчыкам лічацца толькі адны („Сваб. труд“, Бабр. акр.). Некаторыя-ж калгасы становяцца цэнтрамі усёй грамадзкай працы па с.с. („Чырв. Барац.“, Віц. акр.).

Па-другое, пасуныя асноўны і пазачынаўтасць насельніцтва да калектывізацыі, пасунаюцца калгасаў па арганізацыі новых. Добра было-б паліярызаваць калектывную гаспадарку, аглядаючы праз вучэбных рассяднікаў жывелы, чаго ў большасці калгасаў няма, але-ж галоўная біда ў працы гэта адсутнасць сярод калгаснікаў на месцы дастаткова кваліфікаваных, добра пазнаючых калектывістаў. Зусім няма камунараў з сярэдняй і напружонай. Пар'яцэйкі ёсць толькі пры невялікай чэсці калгасаў. Шмат іх ня маюць ні воднага партыяна і камсамольца („Чырв. зор.“, Арш. акр., „Новаабольская“, Віц. акр., „Груд“, Бабр. акр.). А там, дзе маюцца, дзек 1-2 партыйцы, а то і палова (канд.). Партыйцы не заўсёды вышэй па культурным узроўню за рэшту камунараў. Масавай працы ячэйкі дастаткова не разгортваюць.

Аграномы паведаваюцца мала, часта закліваюць вучастак, а по ім ня цікаюцца, бывае проста з'яжджае ў канцылярыю, ці толькі на месцы („Чырв. Барац.“, Віц. акр.), а ў поле і х.у. ня з'явіцца. Інструктары па калгасах таксама прыязджаюць часта на некалькі гадзін, ці на перавыбары 1—2 разы ў год, быў у анім месца вышук, што прыехаў на час, склаў камісію па ліквідацыі арцелі і п'яхаў, а арцель і п'яер існуе (Віцеб. акр.). Парады калгаснікаў былі толькі у 3-х раёнах і ў адным выпадку іх пачалі спэцыялізаваны калгасу. Групавыя аб'яднанні калгасаў толькі пачалі ўзнікаць.

На гэтым можна скончыць з фактамі. Пералічэнне іх, якое тут было зроблена, ставіць мэты пачынаць тую рознастайнасць умоў развіцця, хворобы, дасягненне, якія маюцца ў жыцці на частцы нашых калгасаў. Тут менш і гаварыцца пра дасягненне ў п'ясобных калектывах, яны толькі мімаходзь чапаліся. Асаблівага выяўлення нельга было разгледзець, але і з гэтых фактаў відаць масавы захваленне калектывізацыі. Умовы для існавання калгасу ёсць. Дзеця паспяховага і больш п'ясяітоўнага правядзення калектывізацыі грэба пераважна п'яты дэраі пераход і галоўныя іх гэта тэхнічная і культурная істаснасць. Тут таксама няма патрэбы сільнацца на агульных мер'янемствах па сільскай гаспадарцы. Аб іх шмат гаварылася на з'ездах самых калгасаў. Падатувальны усе, грэба падкрэсьліць некалькі кароткіх думак, якія вынікаюць з агляду калгасаў.

Аб напрамку нашай беларускае калектывнае гаспадаркі. Асобныя калгасы, як раней было паказана, маюць значныя дасягненні па ўраджайнасці наўпроць сялянства. Але-ж раліцтва, севазварот і нас па асабліва сільнае раісву, як аб гэтым гаворыцца аграномія, павінны быць прыскасаваны для жывегагадоўл. (спэцыялізацыя), а з гэтым звязана і гаварнасць. Вось гэтага ў большасці калгасаў няма, хоць і маюцца на тое спрыяючыя умовы, і гэтага грэба будзе дамагацца праз дзённае

скарыстаньне агранамічных сіл, вопытных станцый, арганізацыі рас-
сідніку жывеагадоўлі. Без палепшаньня якасьці дрэваная жывел-
агадоўля, карова і 3-мя літрамі малака не карова (а толькі быдла на
Віцебшчыне). Трэба паклапаціцца аб падрыхтоўцы сярэдняй кваліфі-
кацыі жывёлаводаў. Значнае месца павінна ўзяць у нас і асабова ў
калгасе садаводзтва, агародніцтва, хоць бы капуста і разьвядзеньне
тэхнічных культур.

Каб калектывы былі болей паслядоўны, мы павінны дамагацца праз
усе арганізацыйныя і гаспадарчыя сродкі найбольш хуткага аграма-
джэньня усіх сродкаў вытворчасці, упарадкаваньня усёе жывельна-
курныя ўключна, бяжумоўна праробіўшы зараней матэрыяльную і ма-
ральную (ідэйную) падрыхтоўку.

Што тут не такою ўжо вялікаю перашкодаю зьяўляецца прырода
прыватніка, аб гэтым нам вядомы выпадкі пераходу ў гэтым годзе,
дзякуючы падрыхтоўцы, зразу да поўнага аграмаджэньня. Гэта да-
мгчымасьць лепш скарыстаць жаночую працу, пазбавіцца вяладаў,
сваркі, павысьць прадукцыю тасьць працы, уцягнуць кожнага ў калек-
тыўную гаспадарку, зьліквідаваць індывідуалізм. Прыходзіцца весьці
бараньне ў калектыве супроць змеченьня замыкацца ў пачасовыя св-
яцкія ўтварэньне групы, супроць усіх пенаматэрыяляў на гэтай
глебе.

Побач з гэтым неабходна нарміраваць адлічэньні ад прыбытку ў
непадзельна капітал, вызначыць матэрыяльную адказнасьць выбываю-
чых з калектыву і паглядзець за выкананьнем статуту (асьць выпадкі,
што жывуць зусім без статуту).

Акрам аграмаджэньня, на павялічэньне прадукцыйнасьці працы, як
раней успаміналася, мае часам рашучы уплыў форма аплаты і зья-
заная з гэтым зацікаўленасьць да працы. Тут заўважваецца розна-
стайнасьць, самастойнасьць у калгасах. Неабходна арганізацыйная да-
памога ў гэтай галіне (тыпізацыя). Раней устаноўленая падзенная ці
памесячная недастагкова дыфэрэнцыраваная плата, што часта сустра-
каецца—асьць нездавальняючаю формою. Тым больш нявыгодна з па-
дзелам працы і аплатай па паёх, як і з выдачаю дармовага пайка
працаздольным за кошт гаспадаркі. Неабходна дапамагчы ў аргані-
зацыі забясьпечыць непрацаздольных асабліва старых. Пашырэньне-ж
машынапрацоўкі, упарадкаваньне рабочае сілы, не парушаючы адна-
чынку, і акром прыему новых пры матэрыялы, дае сродкі для па-
збаўленьня ад сталага пану. Недапушчальнае зьявішча—наем пачасов-
нымі сябрамі багракоў, здача сям'яў. Наем рабочае сілы павінен
узгадняцца з мясцовымі камітэтамі рабземлесу.

Жыльлёвы крызіс матэрыяла зьліквідаваньне толькі пры доўгатэрмі-
новым крэдытаваньні і пры адначасовым удзеле (тыпі, матэрыялы) і
кпіраўніцтве па жыльлёвым будаўніцтву дзяржаўных арганізацый. За зах-
ваньнем дзяржмаемасьці і скарыстаньнем крэдытаў павінен быць большы
нагляд. Дробны і сярэдні рамонт у калгасах павінен прадугледжвацца
і выконвацца сродкамі саміх калгасаў.

У сувязі з патрэбнасьцю па жывёлаагадоўлі, абслугоўваньню і рамонту
машын (трактараў), жыльлёвым будаўніцтву і г. д. востра стаць пы-
таньне аб падрыхтоўцы сярэдня кваліфікаваных сіл праз школы, курсы
(хоць-бы па прыкладу торпараспрацоўкі ці нават фабзавуча). Гэта
дасьць магчымасьць і лепш скарыстаць змовыя часы. Адначасова не-
абходна, як для самых калгасаў, так і для ўплыву на масу сялян.
учаючы выпуск адукаваных калгаснікаў арганізатараў (хоць-бы
праз партшколы),

Рацыянальнае скарыстаньне складаных машын, падсобных прадпрыемстваў, разьвіццё жывел і ушчыну на навакольнае насельніцтва цесна звязаны з неабходнасьцю арганізацыі працы куставых аб'яднаньняў (калі даступна па сумежнасьці).

Выпрацаваць больш лёгкай формы рахункаводзтва, вучоту і арганізацыйным парадкам забясьпечыць вядзеньне яго.

Дамагацца дагаворнасьці паміж калгасамі і зьвеньямі каапэрацыі аб збыту і снабжэньні прадуктамі, як ад калгасу, так і для калгасу. Недапушчаць збыт прыватнікам.

Праца, якая разгортваецца цяпер унутры калгасаў, якая патрэбна ім дзеля ўтвэрэньня і разьвіцця сапраўтна сацыялістычнае гаспадаркі, выклікае, само сабою разумела, павышэньне культуры, уцягваньне калгаснікаў у савецкія і грамадзкія арганізацыі, уцягваньне калгаснікаў у барацьбу за добрабыт і асабліва ўзмацненьне і павышэньне ўплыву і кіраваньня з боку партыі. Апошняе не стае ня толькі з прычыны невялікае колькасьці ці адсутнасьці партыйцаў у калгасах, але часта і па няуважлівых адносінах раіком.у партыі да калгасаў. Разам з гэтым павядадана было-б, каб часцей высьвятляліся хваробы і дасягненьні падсобных калгасаў праз друк і было-б пашырана выданьне літаратуры для гэтага вельмі важнага нам вучастку працы.

Матэрыялы для гэтага артыкулу скарыстаны на наступных калгасах. 1. Камуна „Зьвязды“, „Луч Сацыялізму“, „Інтэрнацыянал“, „Зара“ Менскае акругі, „Бухарына“ Пралетарская № 2 (Антошука), „Чырвоная Зорка“ Магілёўскае акругі, „Імя Сталіна“ Менскай акр., „Дняпроўск“, „Крапоткіна“—Гомельскае акр., „Чырвоны барацьбіт“ Віцебскае акр. 2. Арцеляі „Імя Калініна“, „Чырвоная веска“ Мазырскай акр., „Культура“, „Дружба“, „Гусьлішча“, „Новы шлях“, „Свабодны труд“ Магілёўскай акр., „Большанік“, „Імя К. Маркса“, „Гарапашнік“, „Чырвоная Зорка“, „Імя Вільчэўскага“—Менскай акр., „Свабодны труд“, „Колас“, „Труд“, „Імя К. Маркса“, „Эрд“, „Надзя“, Бабруйскі акр., „Повалбольская“ Віцебскай акругі, „Новая Зорка“ Полацкай акругі, „Чырвоная Зорка“ Аршанскай акругі—усяго 31 калгас.

Матэрыялы пададзены студэнтамі Камуніверсытэту Беларусі.

М. Плучык.

Рост ЛКСМ у вёсцы і яго рэгуляваньне.

Пры бурным узросьце ЛКСМБ за апошнія гады як у горадзе, так і ў вёсцы, ня ўшкунены былі выпадкі выкрыўленьняў лініі Саюзу у пытаньнях прыёму ў КСМ і рэгуляваньня яго сацыяльнага складу.

Факты падцьвярджаюць, што паасобныя нізавыя арганізацыі ня зусім правільна падыходзілі да пытаньня ўзросту за лік „лепшага серадняка“. Кваліфікацыя „леншы“ акрэсьлялася прыкладнасьцю яго гаспадаркі, а ў той-жа самы час адсоўваўся на задні плян момант яго непасрэднага удзелу і дапамогі партыі Саюзу ўва ўсіх праводзімых мерапрыемствах у Саюзе з батраком і бедняком. Як вынік пад маркай „лепшага серадняка“ пралазілі у Саюз зусім варожыя нам элемэнты заможна-кулацкай часткі сялянскае моладзі.

Усе гэтыя моманты гавораць аб тым, што вельмі цяжка рабіць якія-небудзь правільныя вывады аб клясавым твару нашай вясковай часткі камсамольскае арганізацыі, таму і паўзата было абсьледаваньне сацыяльнага складу Коханаўскае раённае арганізацыі Аршанічышы, якое дало магчымасьць больш ці менш правільна меркаваць аб сацыяльным складзе вясковае часткі камсамолу.

Шпаркі рост ЛКСМБ, які йшоў да 1926 году, значна стаў зьніжацца ў апошнія гады, да поўнага зьнішчэньня прыросту к канцу 1927 і пачатку 1928 г. (ад 81 проц. прыросту ў 1925 г. да 6 проц. у першай палове 1928 г.).

Скарачэньне тэмпу росту тлумачыцца з аднаго боку слабой работаю нашых арганізацый на ўцягненьню новых сяброў у Саюз, з другога — узрастаючай цякучасьцю, галоўным чынам, вясковае часткі нашае арганізацыі.

Хаця цякучасьць нашае арганізацыі ідзе ад аднаго боку няустойлівых элемэнтаў, выключэньня з Саюзу варожых нам элемэнтаў і „мертвых душ“, як паказала атошняя правэрка складу арганізацыі, але ўсё-ж такі гэта ставіць нас перад фактам колькаснага памяншэньня сваіх сіл у першую чаргу на вёсцы.

Было-б правільным, калі б за лік адыходзячых ад Саюзу няустойлівых і варожых нам людзей, Саюз дэранёс-бы цэнтр цяжкасьці свае работы на павялічэньне сваіх радоў за лік рабоча-батрацкае моладзі, а тым часам выходзіць наадварот, тэмпы прыросту за лік рабочых, за выключэньнем апошніх двух кварталаў 1928 году ідзе да зьніжэньня (за 1925 год тэмпы прыросту раўняўся 46 проц., 1926 г. — 32 проц., 1927 г. — 25 проц.¹⁾).

Сацыяльны склад на 1-е ліпеня 1928 г., калі параўнаць з 1927 г., дае стабілізацыю процанту рабочых і некаторае павялічэньне батракоў і беднякоў у Саюзе за кошт іншых сацыяльных праслоек. Аднак, здаволіцца

¹⁾ Некаторыя павышэньне тэмпу прыросту за лік і рабочых і батракоў за першую палову 1928 г. тлумачыцца праведзенай кампаніяй на вярбоўцы ў саюз у зьвязку з МІОД-ам.

існуючым становішчам, што процант батрацкай моладзі ў выніку росту Саюзу стабілізаваны ці трохі павышаецца (на 0,7), нельга і толькі таму, што гэта ідзе ў разрэз з пастановай зьезду камсамолу і 14 парт. зьезду, якая кажа, што лінія ўзросту КСМ павінна быць наступнай: „імкнуча да поўнага ахопу саюзам батрацкае моладзі“... а ў ЛКСМБ выходзіць, што за 21,2 гады (з студзеня 26 г. да 1-га ліпеня 28 г.) пры абсалютным росьце батракоў у арганізацыі ўдзельная вага іх не павялічылася ні на водзіну процант (наадварот паменшылася на 0,3). Такое-ж самае становішча з батракамі ў росьце Саюзу на гадох, дзе за выключэньнем апошняга паўгодзьдзя процант батракоў у росьце не дасягае агульнага свайго процанту ў арганізацыі, а ў росьце за 1927 г. толькі крыху пералез за палову свайго процанту.

Ня лепш справа з ростам за лік батрацкае моладзі па асобных акругах, таксама і па абсьледаванаму раёну, у якім процант батрацкае моладзі ў росьце не дасягае свайго процанту ў арганізацыі.

Гэта падцьвярджаецца тым, што ў шэрагу сельскіх саветаў, напрыклад, Коханаўскага раёну зусім няма батрацкае моладзі ў ячэйках Камсамолу пры тым становішчы, калі амаль што на чале усіх батрацкамаў стаяць камсамольцы і кіруюць гэтай работаю.

Характэрным момантам у рабоце сярод батрацтва ў ячэйках Камсамолу па Коханаўскаму раёну будзе тое, што гэтай работай (нагрузкай) кіруюць у большасьці свайго сярэдняцка і заможна-сярэдняцкая частка камсамольскіх ячэек.

Адзітуль і паслабленьне ўвагі да паленшаньня работы сярод батрацкае моладзі, што падтрымоўваецца думкаю адсутнічання базы росту, а ў некаторых выпадках „некага больш ахапіць“; тымчасам факты і гутаркі з пазасобнымі работнікамі і камсамольцамі гавораць зусім ня тое: „У нас ёсць шмат батрацкае моладзі, а каб уцягнуць яе мы маем што рабіць. Заслабі камсамольскія ячэйкі разгарнулі сярод іх работу. Вельмі рэдка мы ставім пытаньне аб камсамолу на сходах батрацкае моладзі, батрацкая моладзь за малым ня ведае што такое камсамол“.

У некаторых ячэйках і сьць павіт боізкасьць расьці за лік батрацкае і бедняцкае моладзі і тым самым, гэтыя групы моладзі выпідаюць з вока асабліва ў тых ячэйках, дзе пераважнае сярэдняцкі склад і актыў, у якіх слабасць работы на ўцягненьне батракоў і беднякоў у Саюз вызначаецца тым, што:

„Беднякоў і батракоў у нас мала і каго тут уцягнуць, што ты з імі зробіш, калі поўна хто з іх няпісьменныя, неразвiтныя і някай нагрузкі несьці ня могуць“.

Такая-ж самая думка падтрымоўваецца яшчэ поўна якімі камсамольцамі пават і ў адносінах гэтай часткі батрацкае і бедняцкае моладзі, якая ужо лічыцца ў саюзе, але ня вядзе актыўнае работы:

„Вось, цікава, як бедняк—дык і ня цікавіцца ячэйкай, хаця ён і стары камсамалец. Сходы рэдка наведвае, (праўда, яму аднаму цяжка ўправіцца на гаспадарцы, таму што на яго галаве ўсё), тым самым ён і адрываецца ад сярэдняк, наадварот, цікавіцца ячэйкай, ходзіць, і актыўны“.

Усе гэтыя гаворыць пра адсутнічаньне належнае культурна-масаве і эканамічнае работы сярод батрацкае і бедняцкае моладзі і неразуменьне камсамольцамі пытаньня работы сярод батрацкае і бедняцкае моладзі, як цэнтральнае задачы Саюзу.

Цэлы шэраг фактаў могуць падцьвердзіць адсутнічаньне ўсьведамленьня камсамольскаю арганізацыяю сутнасьці клясаве барацьбы ў вёсцы, індывідуальнага адбору пралетарскай і поўпралетарскае чысткі

у Саюз, як грунтоуны момант пры росце Саюзу і яго рэгуляванні, адсюль выкрыўленьне, а часам нават ігнараваньне правільнае лініі росту Саюзу:

„Шыбецкая ячэйка прыняла ў камсамол Куліка А., як актыўнага таварыша які наведвае акуратна сходы, разьвітага (сябра МОПР'у і каапэрацыі), які мае 9 дзесяцін зямлі, 3 дзесяціны сенажаці, 5 кароу і 3 коняй, плаціць 500 руб. падатку, а другога Дудчыка прыняц у камсамол устрымаліся толькі таму, што ён добра ня ведае статуту камсамолу (мае 1 каня, 1 карову, 8 едакоу, 5 дзесяцін зямлі). „Фэльдма — сакратар Холацкае ячэйкі прыняў папову дачку настаўніцу ў камсамол, знарок схававшы ад райкому сацыяльнае становішча яе, а райком яму за гэта ніякага саюзнага ўзысканьня не назначыў“.

У шэрагу ячэек мала ўлічваецца сацыяльнае становішча паступаючых (Васілевічы і Сьвецк) выносячы пры прыёму пастановы наступнага зьместу „Слухалі. Заява аб прыёму у камсамол. Ухвалілі: у відугаго, што ён селянін—зацьвердзіць“.

Карыстаючыся вольным незразуменьнем, слабасьцю работы ячэек, у саюз птыралізлі зусім вяржкія нам элементы часам падгібаючы сабе кіраўніцтва ўсёю работаю.

„У Аленавіцкай камсамольскай ячэйцы была адна камсамолка Антрашкевіч—кулачка, яе, праўда, выключылі з камсамолу за тое, што яна была супроць ячэйкі пры вынясенні пастановы пра куплянне сялянскае пазыкі. Характарна тое, што яна на сходах свай вёскі прапанавала сялянам галасаваць супроць мерапрыемстваў партыі і ўлады па самаабкладаньню і г. д., папярэджваючы іх, што яна на агульным сходзе сельсавету будзе галасаваць за гэтае толькі таму, што яна камсамолка, бо інакш яе выключылі-б з камсамолу“.

Пададзеныя звесткі аб сацыяльным складзе арганізацыі, аб росце Саюзу, яго рэгуляваньня, узятыя з агульных статыстычных справаздач АК, адзначаюць у групе сялян толькі беднякоў і сярэднякоў, пры тым становішчы, калі паказаныя факты гавораць нам, што адначасова мы маем у складзе сялян і іншыя праслойкі, што і падцьвярджаюць вынікі абсьледаваньня сацыяльнага складу Коханаўскае арганізацыі.

Карыстаючыся матар'яламі па вызначэньню сацыяльнага складу вёскі, матар'яламі праведзенага агляду сацыяльна-эканамічнай моцнасьці сельскае гаспадаркі па Слуцкаму раённу, разьмяркоўвалі абсьледваных камсамольцаў па іх сацыяльна-маемасным становішчы.

Вынікам чаго атрымалі, што беднякі ў складзе абсьледваных складаюць усяго $\frac{1}{3}$ часткі ўсяго сялянскага складу, а калі-б да іх дадаць яшчэ камсамольцаў з ніжэй-сярэдняцкаю гаспадаркаю, дык у агульнай суме гэта складзе 34,2 проц., што калі параўнаць з быўшым процантам беднякоў гэтых самых абсьледаваных ячэек КСМ дае памяншэньне на 34,1.

Камсамольцы з сярэдняцкай гаспадаркай займаюць 49,3 проц., што дзе павялічэньне ў параўнаньні з весткамі РК на 23,1 і ўрэшце, камсамольцы з вышэй сярэдняцкай гаспадаркай і моцнай, якія зусім ня ўлічваюцца камсамольскімі ячэйкамі і РК, складаюць 16,5 проц.

Прагледзім кожную групоўку сацыяльнага складу па азначэньню ячэек КСМ з іх маемасным становішчам.

1. У складзе батракоў маем 27,3 проц. сярэднякоў і ніводнага батрака

2. У складзе беднякоў маем камсамольцаў з вышэй сярэдняцкай і сярэдняцкай гаспадаркай 57,4 проц.

3. У складзе сярэднякоў камсамольцы складаюць усяго 50 проц. тым часам, калі другую палову займаюць камсамольцы з вышэй сярэдняцкай і моцнай гаспадаркай.

Вось наглядны малюнак падыходу камсамольскіх ячэек да вызначэння сацыяльнага складу камсамольцаў-сялян.

Цікава параўнаць весткі аб сацыяльным становішчы ўсяе камсамольскае арганізацыі Беларусі з матар'яламі абследавання.

Па матар'ялах	Бедн.	Н. Серад. гасп.	Серадн. гасп.	В. Серадн. гаспад.	Моцнай гаспадаркай
Статсправ. АК усяго па БССР	70,2	—	29,8	—	
Абследавання Коханаўск. РК.	15,2	19,0	49,3	14,4	2,1

Тут малюнак трохі мяняецца ў бок большага павялічэння беднякоў на 36 проц. і павялічэння сярэднякоў на 19,5 проц., а процант камсамольцаў з вышэй-сярэдняцкай і моцнай не змяняецца.

Тыповасць атрыманых вестак аб маемасным становішчы камсамольцаў-сялян падцвярджаецца тым, што няма вялікіх разыходжанняў між весткамі па БССР і па матар'ялах РК, а таксама магчыма і та праверыць з матар'яламі ЦКК КПБ, дзе пасля праведзенага абследавання 3-х сёл Слуцкага раёну аказалася:

Па матар'ялах	Бедн.	Н. Серад. гасп.	Серадн. гасп.	В. Серадн. гасп.	Моцнай гаспадаркай
ЦК КПБ	14,99	20,15	46,44	14,74	3,68
ЦК ЛКСМБ	15,2	19,0	49,3	14,4	2,1

Атрымоўваюцца нязначныя змены ў бок павялічэння беднякоў сярэднякоў у матар'ялах ЦК ЛКСМБ за лік памяншэння камсамольцаў з вышэй-сярэдняцкай і моцнай гаспадаркай.

Такім чынам, можна зрабіць вывад, што, калі выбарчы матар'ял па Коханаўскаму раёну хібіць, дык толькі у бок перауважэння ліку камсамольцаў беднякоў і камсамольцаў з ніжэй-сярэдняцкаю гаспадаркаю, але зусім не перауменьшае іх.

Адсутнічаюць правільнае лініі росту ў камсамольскіх ячэйках апошні раз даводзіцца матар'яламі, дзе прынятыя ў саюз за 1927 і 1928 г. г. размяркоўваюцца па сацыяльна-эканамічных групах моцнасьці сялянскіх гаспадарак.

Батракі	6	3	—	3	—	—
“ “ “	100,0	50,0	—	50,0		
Беднякі	59	6	18	30	4	1
“ “ “	100,0	10,2	30,5	50,8	6,8	1,7

У складзе прынятых у саюз сярэдняцкая моладзь займае больш за палову (51,6 проц.), а сялянская моладзь з вышэй-сярэдняцкаю гаспадаркаю, якая фактычна ёсць верхавінкаю сярэднякоў, складае 17,6 проц.

Такім чынам, на долю сялянскае моладзі з бядняцкай і ніжэй-серадняцкай гаспадаркай падзе ўсяго толькі 31,8 проц. Ці правільна падыходзілі камсамольскія ячэйкі да вызначэння сацыяльнага становішча прынятых у саюз? Не, няправільна, бо былі выпадкі, калі камсамольскія ячэйкі, прымаючы у Саюз 6 батракоў, у ліку іх прымаюць сялян з сярэдняцкай гаспадаркай на 50 проц., ці прымаюць беднякоў, сярод іх аказваецца беднякоў усяго 40,7 проц., а рэшта сярэднікі (50,8 проц.) і камсамольцы з вышэй-серадняцкай і моцнай гаспадаркай (8,5 проц.) і, урэшце, прымаюць тых ці іншых таварышоў, як сярэднякоў, а яны аказваюцца звышсераднікамі і нават больш на 42,4 проц. *Адгэтуль наглядна відаць, як ёмка варожая частка сялянскае моладзі, маскіруючыся пад сярэднякоў ці нават і пад беднякоў, пралазіць у Саюз.*

І ў выніку росту няма таго эфекту, які павінен быў-бы даць па вызначэнню РК і ячэек КСМ, г. зн. 6,6 проц. батракоў, 64,7 проц. беднякоў і 28,7 проц. сярэднякоў.

Процант дзяўчат у росыце саюзу не на поўна астаецца ад свайго агульнага процанту ў арганізацыі, але ўсе-ж такі якасны склад прынятых у саюз дзяўчат не адстае ад агульнага складу прынятых.

Пастаўленая задача перад саюзам дамагчыся ажыццяўлення лозунгу „няма камсамольца без саюзных абавязкаў“, да гэтага часу асаблівых поспехаў не дасягнула і амаль што палова ўсіх камсамольцаў сялян яшчэ да гэтага часу не нагружана. Якія сацыяльныя праслойкі ў вёсцы больш ахоплены і ўцягнуты ў камсамольскую работу?

Прыблізна большая палова камсамольцаў сялян беднякоў і з ніжэй сярэдняцкай гаспадаркай не ахоплены камсамольскай нагрузкай, у той час калі камсамольцы з вышэй-серадняцкай і сярэдняцкай гаспадаркай ахоплены на 60-70 проц. Нездаровым з'явішчам есць тое, што работу сярод батрацтва, жанчын і панэраў, галоўным чынам, вядуць камсамольцы з сярэдняцкай, вышэй-серадняцкай і моцнай гаспадаркай.

Абследаванне паказала, што пры ўзросце кулацкіх элементарнаў і растучай клясавай барацьбы ў вёсцы, што яскрава выразілася пры правядзенні кампаніі хлебазагатоўак і самаабкладання, камсамольская арганізацыя ня ясна і ня цвёрда ўцяміла сабе лінію росту Саюзу і рэгуляванне яго сацыяльнага складу, вынікам чаго ў Саюз пралазілі зусім варожыя нам элементы. Трэба адзначыць, што камсамольскія арганізацыі не займаліся сістэматычна вывучэннем пытання росту Саюзу і яго рэгулявання, галоўным чынам у вёсцы. Слаба пастаўлена работа сярод батрацкае моладзі як культурна-масава, гэтак і эканамічная, а тая работа, якая вядзецца сярод іх, згрупавана напалову у руках камсамольцаў сялян з вышэй-серадняцкай і моцнай гаспадаркай. Гэта прывяло к таму, што на ўцягненне ў Саюз батрацкай моладзі недастаткова было ўдзелена ўвагі.

НАША ТРИБУНА.

А. Джэлюк, Л. Рывін.

За стройную сыстэму народнае асьветы¹⁾.

(Да прадстаячай партнарады па пытаньнях народнае асьветы).

• Бюро ЦК ЛКСМБ у сваіх тэзісах аб сыстэме народнае асьветы, з якімі мы цалкам згодны, фармуліруе асноўныя прынцыпы пабудовы сыстэмы.

Сыстэма народнае асьветы павінна быць пабудована на грунце патрэб народнае гаспадаркі ў работніках па будаўніцтву яе на соцыялістычных пачатках. Неабходна так будаваць сыстэму народнае асьветы, каб яна, адпавядаючы рэальным патрэбам сёньняга дня, прадугледзела ў кожным канкрэтным выпадку (прамысловасьць, с.-гаспадарчая каапэрацыя, гандаль, дзяржаўны апарат) асноўныя тэндэнцыі разьвіцьця з улічваньнем зьмен і аднаведнасьці з гэтым патрэб краіны ў работніках.

Гэтая сыстэма павінна грунтавацца на прынцыпу злучэньня агульнай адукацыі з вытворчай працай і ўдзелам у грамадзка-палітычным жыцьці. Толькі гэтым зьнішчаецца разрыў між тэорыяй і практыкай. Толькі пры такой умове народная асьвета стане сапраўднай прыладай падрыхтоўкі сьвядомых, камуністычна-выхаваных работнікаў сацыялістычнага будаўніцтва.

Вучот і узгодненасьць сыстэмы асьветы з умовамі працы і быту (і эканамічным станам наогул) тых пластоў і груп працоўных, якія яна абслугоўвае, таксама набывае вялікае значэньне. Толькі гэта стварае ўмовы для пэўнага ахопу школай рабочых і сялян. Тыпы і формы адукацыі павінны быць даволі гібкімі, толькі тады яны зьявяцца прыладай сацыялістычнай рэарганізацыі працы моладзі (прыклад: школа ФЗВ).

Важнае значэньне мае таксама ўстанаўленьне арганічнае сувязі між сацыяльным выхаваньнем і прафэсійнай адукацыяй і забясьпечаньне насьледаваньня ступеней школьнае адукацыі, а таксама і закончанасьці кожнае з іх (ступені) на конт даваемых ведаў і практычных навываў.

Набывае ў агульнай пастаноўцы і ўлічэньне фактычнага стану народнае асьветы: матэрыяльная база, пэдагагічны пэрсанал, яго ідэалягічная вытрыманасьць і падрыхтоўка да будаўніцтва новае школы, культурны ўзровень насельніцтва. Разам з гэтым ЦК падкрэсьлівае, што прынцыпы, на аснове якіх будуюцца сыстэма народнае асьветы, зьяўляюцца нязьблемымі. Сыстэма-ж канкрэтных устаноў народнае асьветы павінна быць даволі гнуткай і рухавай, каб магчы адказваць

¹⁾ У парадку абгаварэньня.

на розныя патрэбы народнае гаспадаркі розных раёнаў савецкага саюзу і у першай чарзе БССР. Гэта адносіцца да пытання якасці, г. зн. тыпаў навучальных устаноў, тэрмінаў навучання і колькасці, г. зн. суадносін між сабой сеткі розных тыпаў навучальных устаноў.

Зыходзячы з гэтых асноўных момантаў пабудовы сістэмы, мы ў гэтым артыкуле хочам фармуліраваць прапановы, што датычацца канкрэтнага збудавання сістэмы нарасьветы ў БССР.

I. Прафэсіянальна-тэхнічная адукацыя ў сістэме народнае асьветы.

„Нельга сабе ўявіць ідэалу будучай грамады бяз мучэння навучання з вытворчай працай маладога пакалення; ні навучанне і адукацыя без прадукцыйнай працы, ні прадукцыйная праца без раўналежнага навучання і адукацыі не маглі-б быць пастаўлены на тую вышыню, якая патрабуецца сучасным узроўнем тэхнікі і станам навуковых ведаў“ (Ленін, том 2-й, стар. 301, выд. 26 г.).

Сучаснае становішча прафэсіянальна-тэхнічнае адукацыі (прафшкола, ФЗВ і г. д.) у Беларусі характарызуецца, на-першае, тым, што яна пабудавана бяз узяцця са ўсёй сістэмай народнае асьветы, і, па-другое—бяз вучогу патрэб народнае гаспадаркі. Адкажам на першае пытанне, як профэсіянальна-тэхнічная адукацыя увязваецца з сістэмай народнае асьветы. У Беларусі маецца 2 тыпы устаноў прафэсіянальна-тэхнічнае адукацыі: прафшкола і ФЗВ. Першы тып—прафшкола і школа ФЗВ будуюцца на грунце 5-годкі. Другі тып—прафшкола і школа ФЗВ будуюцца на грунце 7-годкі. З гэтага аднаго выдвочна, што няма адзінства ў прынцыпах пабудовы прафэсіянальна-тэхнічнае адукацыі, няма адзінае асновы, на якой яна павінна грунтавацца. У сапраўдна тым, хлапец, што канчае школу ФЗВ ці прафшколу, якія будуюцца на грунце 5 годкі, атрымлівае агульна-адукацыйныя веды трохі вышэй існуючай 7-гадовай школы у Беларусі і то толькі *на некаторых прадметах* і спецыяльныя веды ў данай галіне. У выніку мы маем тое, што хлапец ня можа паступіць у ВНУ, тэхнікум і інш. спецыяльнае навучальныя ўстановы на недастатковай агульна-адукацыйнай падрыхтоўцы, і аднаго боку, і з другога—дзякуючы непрыстасаванасці мэтай устаноўкі школ, якія ня ўвязаны з патрэбамі народнае гаспадаркі, адгэтуль хлапец застаецца „бяспрыгульным“, а на лепшы выпадак перад ім адзіны шлях—курсы падрыхтоўцы ў ВНУ, альбо падрыхтоўка праз спецыяльнага рэпэтытара.

Возьмем другі тып прафэсіянальна-тэхнічнае адукацыі—прафшколы і ФЗВ, якія будуюцца на грунце 7-годкі. Вядома, што мы маем аналагічнае становішча з тэхнікумамі, якія будуюцца на тэй-жа самай аснове. На сканчэнні тэхнікуму, (які, да рэчы, таксама недастаткова увязаны з сістэмай народнае асьветы) хлапец мае права паступіць без залікаў пасля сталае практыкі на 2 і курс адпаведнага факультэту ВНУ (маем на ўвазе пэдагагічныя, кааперацыйныя тэхнікумы). Хлапец-жа, што сканчае школу ФЗВ, якая грунтуецца на 7-годцы, гэтых праў ня мае і толькі пад вялікім націскам штогаду даводзіцца вымаганьні спецыяльных загадаў-дырэктыв аб прыёме іх у індустрыяльныя тэхнікумы, без папярэдніх залікаў. Дзе тут увязка са ўсёю сістэмай народнае асьветы? Чаму існуе такая бяссыстэмнасць у „сістэме народнае асьветы“?

Аб вучоце патрэб народнае гаспадаркі ў падрыхтоўцы кваліфікаванае рабочае сілы лепш за ўсё гавораць факты „вопиющих безобразий“ у адносінах падрыхтоўкі рабочае сілы да патрэб народнае гаспадаркі. Вось факты. З усіх прафшкол БССР, а іх мы маем індустрыяльных 20, пад 70 проц. рыхтуюць металістаў і дрэваапрацоўшчыкаў.

Рэшта прафтэхшколы рыхтуюць, галоўным чынам, будаўнікоў. Паглядаймо, каго выпускаюць школы?

Штогод у трацяцца вялікія сродкі на ўвоз рабочай сілы з іншых раёнаў СССР у БССР тарыянікаў. Наркамзем займаецца „саматужніцтвам“ па падрыхтоўцы дзесятнікаў, а Наркамасветы ўзмоцнена не пакідае разгортвань сетку прафтэхшкол металістскіх і дрэваапрацоўшчыкаў.

На 5-гадоваму пляну развіцця народнае гаспадаркі намечана шырокае развіццё агнятрывалага будаўніцтва, што востра выкоўвае пытаньне аб падрыхтоўцы бэтоншчыкаў, і каменшчыкаў і работнікаў іншых прафэсій. Наркампрацы ўзмоцнена працуе па два франты: па лініі ўвозу гэтае часткі кваліфікаванае рабочае сілы і „саматужніцтва“ па ўтварэньню нешкіх вытворчых майстэрняў (Полацак), якія рыхтуюць так званых бэтоншчыкаў, Наркамасветы працягвае, як і раней, разгортваць тое, што „неабходна“ для прамысловасьці.

У Беларусі асабліва выкоўваецца пытаньне аб правядзеньні мэлярацыйных работ, Наркамасветі думае вырашыць такое наважнае пытаньне тым, што арганізуе ў Беларусі ў гэтым годзе адну прафшколу балот і культур.

Ці можа с.-гасп. акадэмія і адзін-два тэхнікумы здаволіць патрэбы ў розных спецыялістскіх і больш кваліфікаваных рабочых па асобных спецыяльнасьцях для колгасаў і савгасаў? Нам здаецца, што не.

Сапраўднае вырашэньне праблемы культурнае рэвалюцыі немагчыма без падрыхтоўкі новых кадраў рабочае клясы, прыстасаваных да рэканструкцыйнага пэрыяду і рацыяналізацыі прамысловасьці без падрыхтоўкі новых кадраў спецыялістаў па ўсіх галінах сацыялістычнае гаспадаркі. На самой справе... „імкненьне да ведаў пазьмернае. З усіх бакоў жыццё крычыць усе аб новых і новых патрэбах і запытаньнях, пачынаючы ад пытаньняў, як лепш садзіць бульбу альбо павучыцца сельскаму рамяству, і канчаючы пытаньнямі міразданьня. Усе гэта прыводзіць да неабходнасьці стварэньня людзей новых людзей. Падбор людзей, іх культурная вытрыманасьць—адна з караных праблем, якую павінна вырашыць дзяржава пераможнага пралетарыяту“ (Рэвалюцыя і культура № 1, стар. 6).

Сучаснае становішча прафэсіянальна-тэхнічнае адукацыі ня ў поўнай меры адказвае на гэта запытаньне.

Пераходзім да вывадаў. *Прафтэхшкола павінна заняць сталасе месца ў сыстэме народнае асветы, будаваньня на грунце 8-годка і быць масавай* Гэта значыць зьмяшчаць існуючы разрыў між 7-годкай і ВНУ. Больш таго, ахопліваючы галоўным чынам рабочую моладзь, дзяцей рабочых, прафтэхшколы будуць садзейнічаць арабочваньню ВНУ, з аднаго боку, і з другога, прафтэхшколы павінны даць сталыя веды (кваліфікацыя) у адпаведнай галіне народнае гаспадаркі. Скончыўшы прафтэхшколу, хлапец будзе мець магчымасьці ці працоўвацца далей на вучобу (ВНУ), ці будзе мець сталую кваліфікацыю для таго, каб пайсьці на вытворчасьць.

2. *Існуючыя 9-годкі павінны быць рэарганізаваны ў прафшколы і тэхнікумы.* Высоўваючы гэтую прапанову, мы перш за ўсё выходзім з інтарэсаў і патрэб народнае гаспадаркі ў цэлым.

3. На наш погляд трэба прад'явіць прафтэхшколам наступныя запатрабаванні: а) каб яны давалі пэўную суму агульна-адукацыйных ведаў і б) выпушчалі кваліфікаванага рабочага, маючага ня толькі вузкія тэхнічныя веды, рабочага не як прыдатку да машыны, але яна павінна даць кваліфікаванага рабочага тэхнічна адукаванага, культурна-грамадзка-палітычна развітага рабочага, які добра можа разбірацца ва ўсіх працэсах вытворчасці, зьяўляючыся гаспадаром вытворчасці.

II. Спецыяльныя прафклясы.

Наркамасветы ў высоўваемым правке сыстэмы народнае асветы ставіць ва ўсю шырычыню пытаньне аб разьвіцьці спецыяльных прафклясаў над 7-годкай. Згодна погляду ІКА выходзіць, што „практычнае ўладаньне навыкамі ў прафэсыянальных школах і ў спецыяльных прафэсыянальных клясах пры 7-гадовых працоўных школах можа адбыцца, як у спецыяльна-арганізаваных пры іх прадпрыемствах навучальнага характару (майстэрні, навучальныя с.-гасп. фэрмы, школьныя вучасткі зямлі, навучальная каапэрацыя і г. д.), так і шляхам прымацаваньня вучняў для практыкі ў стала існуючыя прадпрыемствы арганізацыі і установы“. (Артыкул Народнага Кам. Асветы БССР тав. Баліцкага, стар. 14. Выд. Кіраўніцтва Спраў СНК і Эканом. Наряды БССР 28 г.).

Адгэтуль яскрава відаць, што згодна погляду ІКА спецыяльныя прафклясы павінны заняць тое месца ў сыстэме нар. асветы, якое належыць па сутнасьці прафтэхшколам і па сваёй сутнасьці мала адрозьніваецца ад прафтэхшкол ІКА, як відаць, лічыць, што спэцклясы лепш арганізаваны таму, што яны ганейшыя. Ці-ж таней абыйдуцца тэя спецыяльна арганізаваныя прадпрыемствы, як думае ІКА, за стварэньне спецыяльных майстэрняў у прафтэхшколах? Ці ж па сутнасьці пад шыльдаю спэцклясаў не хаваецца прафтэхшкола? Вядома, што так. Па сутнасьці прафклясы нават па думках самога т. Баліцкага павінны даць, як і прафшколы, „найбольш кваліфікаваных рабочых і працаўнікоў“.

Скажам, што прафклясы будуць прымацаваны для практыкі ў прадпрыемствах. На нашу думку гэтая справа цяжкая і амаль не магчымая, а яна зьяўляецца важнай умовай існаваньня самых прафклясаў. Ва ўмовах рацыяналізацыі прамысловасьці, тэхнічнага разьмеркаваньня працы не магчыма правязьленьне практычных заняткаў з вучнямі ў вытворчасці з тэй прычыны, што ў рабочы час ажыццявіць прахаджэньне практыкі з работай на вытворчасці немагчыма (адсутнічаньне варштаваў, брыгадыраў і г. д.), не у рабочы час прадастаўленьне варштатаў на прахаджэньне практыкі вельмі дорага абійдзецца вытворчасці,—падвысіць сабекошт прадукцыі, а гэта не адказвае задачам партыі і савецкае ўлады. Гэта-ж няухілі на прывядзе ці да ўтварэньня спецыяльных майстэрняў пры спэцклясах у лепшым выпадку, а ў горшым пад шыльдай прафклясаў захаваецца гэты агульна-адукацыйнай 10-гадовай школы з усімі адсюль выцякаючымі вынікамі.

Мы ня хочам закранаць той бясспрэчны факт, што прафклясы будуць будавацца без належнай сувязі з патрэбмі народнае гаспадаркі і вучоту патрэб рынку працы. Асвятленьне пытаньня аб прафклясах было-б зусім ня поўным, калі-б мы не застанавіліся на вопыце прафухілаў у савецка-працоўных школах, якія маюць мейсца ў РСФСР. Вось што піша на конт гэтага т. Фірлетаў у сваім артыкуле: „школа з задачай падрыхтоўкі да працоўнага жыцця не спраўляецца. Толькі каля 20 проц скончаных ідуць у ВНУ, рэшта-ж ідзе на работу (і пры

гэтым як правіла не на тую спецыяльнасць, якую дае ім прафухіл); часткай-жа проста „б'юць баклушы“ ці йдуць на біржу працы і па-лаўняюць і бяз гэтага вялікую армію беспрацоўных клінцэлярскае працы“. (Рэвалюцыя і культура № 23—24, стр. 60 ад 31-XII—28 г.).

Нашы вывады. Прафклясе ў сыстэме нарасьветы БССР прына-лежыць такая самая-ж будучына, як і прафухілу ў савецкіх пра-цоўных школах РСФСР.

Мы ня можам не сказаць аб тым важным моманце, што спэцпраф-клясы па сутнасьці зьявляцца найбольш легкім шляхам для прасочваньня ў ВНУ непалетарскіх, сацыяльна-чужых нам элемэнтаў.

Такім чынам, наш кароткі аналіз аб спэцпрафклясах яшчэ раз пад-цвярджае зробленыя намі ўжо вышэй вывады аб тым, што „патрэбна рэчы назваць іх уласнымі іменамі“ і заміж прыгожых шмільд спэц-прафклясаў узняць за ўтварэньне стройнае сеткі прафшкол і тэхніку-маў з прыстасаваньнем іх да патрэб народнае гаспадаркі і ўвязкай іх у дастатковай меры з сыстэмай народнае асветы.

III. Фабзавучы.

15 партзъезд у сваіх рашэньнях ясна падкрэсьліў, што „...ўсё гэта пры адначасовым разьвіцьці сеткі ўстаноў прафтэхнічнае адукацыі, у прыватнасьці школ ФЗВ, і прыстасаваньне ўсяе народнае асветы да патрэб сацыялістычнага будаўніцтва стварае прапасьылку да шпаркага падвышэньня культурнага узроўню рабочых мас заўсёдыш-няга актыўнага ўозелу іх у будаўніцтве сацыялізму і тым самым узмацняе асноўную базу пралетарскай дыктатуры“ (падкрэсьлена намі. А. Д. і Л. Р.) (з рэзалюцыі 15-га зьезду ЎсеКІН(б) аб дырэктывах па складаньню 5-гадовага пляну разьвіцьця народнае гаспадаркі). Існаваўшая да гэтага часу сетка школы ФЗВ ахоплівала наступныя галіны прамысловасьці: скуруную, дрэвапрацоўчую, паліграфічную, ланяровую і ільно-пральную з агульным лікам вучняў у 230 чал. Такія важныя галіны вытворчасці, як шкляная, тэкстыльная, панчошна-трыкатажная, будаўнічая, швачная, мэталепрацоўчая і інш., зусім ня былі ахоплены фабрычна-заводскім вучнеўствам і падрыхтоўка квалі-фікаванае рабочае сілы ішла выключна за лік індывідуальнага і бры-гаднага вучнеўства ўнутры самых прадпрыемстваў. Гэтыя формы пад-рыхтоўкі бязумоўна не маглі здаволіць патрэб прамысловасьці ў квалі-фікававай рабочай сіле, бо сама сыстэма зьяўляецца незарганізаванай і не адпавядае элемэнтарным умовам, як тып навучальна-выхаваўчых устаноў. Гэта асабліва адчуваецца ў сучасны момант, калі наша пра-мысловасьць прад'яўляе вялікі спрос на такога тыпа рабочага, які па-вінен быць ня толькі вузкім спэцам па вузкіх вытворчых працэсах, але які павінен мець элемэнтарныя тэхнічныя і агульнаадукацыйныя веды. Таму мы лічым, што школа ФЗВ і сетка іх павінна быць па-чырана, асабліва па тых галінах прамысловасьці, якія будуць разьві-вацца ва ўмовах Беларусі. На нашу думку, ня можа быць ніякага іншага погляду адносна таго, што школы ФЗВ павінны стаць рэзэр-вуарам, адкуль прамысловасьць будзе чэрпаць новыя кадры кваліфі-каваных рабочых. Мы лічым, што ў аснову разьвіцьця школ ФЗВ па-вінен быць паложаны наступныя прынцыпы: школамі ФЗВ павінна быць ахоплена ўся броня падрыхтоўкі, якая ёсьць у вытворчасці, і, па-другое, школа ФЗВ павінна сваю работу ўвязваць шчыльна з прамысловасьцю з тым, каб рыхтаваць кваліфікаваных рабочых для патрэб прад-прыемства.

Заўважым, што ў БССР у сучасны момант, школамі ФЗВ ахоплена броня падроскаў на 13 проц. у той час, як па РСФСР ён дасягае 40 проц. На такому-ж самаму прынцыпу і на такой самай базе, як і прафтэхшколы, павінны будавацца фабзавучы на прадпрыемствах. Мы лічым зусім лішнім даводзіць, што ФЗВ сябе апраўдала. Жыццё яскрава паказала, што ФЗВ у сучасны момант зьяўляецца найлепшай формай падрыхтоўкі кваліфікаванай рабочай сілы на прадпрыемствах, якія могуць падрыхтаваць рабочага, патрэбнага нашай сацыялістычнай прамысловасці, тэхнічна-адукаванага, клясавы-свядомага, палітычна-развітага, культурнага рабочага. Трэба ўжо гэтую форму падрыхтоўкі кваліфікаванай рабочай сілы — „узаконіць“, і яна павінна „адваяваць“ сабе трывалае месца ў агульнай сістэме народнае асветы ў БССР. Школа ФЗВ, будуючыся на базе 8-мігодкі, павінна даць ня толькі пэўную суму агульна-адукацыйных ведаў, але і павінна падрыхтаваць такога рабочага, якога патрабуе наша сацыялістычная гаспадарка.

IV. Пра рэарганізацыю 2-га канцэнтру ў 8-мігодку.

Праграма камуністычнае партыі прадугледжвае „правядзенне дармавай і абавязковай агульнай і палітэхнічнай адукацыі ўсіх дзяцей (хлопцоў і дзяўчат) да 17 гадоў“ (падкрэслена намі).

Вызначаная Наркамасветы сістэма, па нашаму, не адказвае высунутым момантам у праграме. Гэта таму, што, па-першае, маецца заблытанасць у зьвязку з рэарганізацыяй 2-га канцэнтру: з аднаго боку, школа сялянскай моладзі з 4-х гадовым курсам навучання, якая будзе на грунце 4-х годкі, што дае ў выніку 8-мі годку, а з другога боку, 7-мі годка, інакш кажучы, 2-гі канцэнтр з 3-х гадовым курсам навучання. Мы пытаем, дзе правядзенне палітэхнічнай адукацыі у горадзе? Дзе падзеліся фаб. зав. 7-х годкі, якія ахопліваюць пераважна дзяцей рабочых? Чаму мы маем 2 віды 2-га канцэнтру з 4-х і 3-х гадовым тэрмінам навучання? Кожнаму відаць, што ў сістэме народнае асветы, якую намалюваў н. т. *Баліцкі*, ня можа ісці рэч аб якой-небудзь стройнасці, гнуткасці.

Мы падтрымліваем НКЛ, каб школа сялянскай моладзі будавалася на падставе 4-х годкі з 4-х гадовым курсам навучання, інакш кажучы, стварыць васьмігадовую працоўную школу ў вёсцы.

Менавіта, такая ўстаноўка будзе адпавядаць задачам сацыялістычнай перабудовы вёскі, падрыхтоўкі культурных, палітычна-развітых земляробаў, праводзячых палітыку партыі ў каапэраванні і калектывізацыі сельскае гаспадаркі.

Што-ж дасыць гарадская 7-мігодка, калі пакінуць яе гэтак, як прапануецца праектам сістэмы?

Ці патрэбна даводзіць той факт, што цяпер, як ніколі, нашай школе прад'яўляюцца ўсё больш павышаныя запатрабаванні. Наогул, школа павінна „быць ня толькі правадніком прынцыпаў камунізму наогул, але і правадніком ідэйнага арганізацыйна-выхаваўчага ўплыву пралетарыяту на наўпралетарскія і непралетарскія школы працоўных мас у мэтах выхавання пакалення, здольнага канчаткова ўстанавіць камунізм“ (3 праграмы партыі).

Школа павінна выхоўваць *новага чалавека*. Ці спраўляецца з гэтай задачай 7-х годка? Мы заяўляем зусім адкрыта, што не. 7-мігодка ледзь-ледзь спраўляецца з задачай даць вучням акадэмічныя веды, работа-ж школы ў справе перавыхавання і пераапрацоўкі падрастаючых кад-раў у камуністычным напрамку нездавальняючая.

Перагрузка праграм надзвычайна стамляе дзяцей, не дае мажлівасці арганізаваць з дастатковай прадуманасцю і плянаваасцю грамадзка-карысную выхаваўчую работу. І ў значнай меры па тэй самай прычыне мы ўяўляем сабе надзвычайна цяжкім і амаль немагчымым ператварэння 7-мігодкі ў сапраўдную працоўную школу (мы ўжо не говорим, што матар'яльная база 7-мігодак вельмі бедная).

Усе гэта прыводзіць нас да вываду аб неабходнасці рэарганізацыі 2-га канцэнтру 7-мігодак з 4-х гадовым курсам навучання, надаўшы ім ухл фаб. зав. 8-х годак, якія могуць увязаць сваю работу з вытворчасцю і замацоўваць агульную адукацыю у вытворчай практыцы, уносячы сапраўдныя элементы вытворчага выхавання. Няма ніякіх сумненняў у тым, што пыталіне аб рэарганізацыі 7-мігодак у 8-мігодкі прыспела і з'яўляецца задачай дня.

Больш таго. Дадатковы год, які намі высоўваецца (8-мігодка) у вялікай меры вырашае пытанне аб лепшым размеркаванні праграмнага матар'ялу, палягчаючы і пастаноўку выхаваўчай работы у школе Прафтэхадукцыя, як мы ўжо пісалі вышэй, грунтуецца на 8-мігодцы, тым самым дасягаецца на нашай схэме ўвязка 8-мігодкі з паслядоўнымі звявеньямі агульнага ланцугу народнае асветы.

На наш погляд система народнае асветы будзе гэткая:

Схэма сістэмы народнай асветы ў БССР згодна нашых прапаноў

Акадэмія і навукова-даследчыя установы

ВНУ з 4—5 і 6 год. навучання

18. Прафтэхадукцыя
17. школа Ф. З. В. прафтэхшкола, тэхнікум
16.

15.
14.
13. Васьмігадовая працоўная школа
12. (Ш. С. М. і Ф. З. В. 8-мігодка).
11.
10.
9.
8.

7.
6.
5. Дашкольнае выхаванне
4.

1. Дашкольнае выхаванне павінна быць пачата з 4 да 7-мігадавага ўзросту (дзіцячыя сады, ачагі, пляцоўкі і г. д.).

2. Над ім будзеца 8-мігадовая працоўная школа з 8 да 15 год уключна, з рэарганізацыяй 2-га канцэнтру у горадзе у фабзав. 8-мігодкі, а на вёсцы ў ШСМ.

3. Над ёю будзеца прафтэхадукцыя (школа ФЗВ, прафтэхшколы, тэхнікумы з мінімумам 3-хгадовага навучання з 16 да 18 г.).

4. Над ёю будзеца вышэйшая навучальная ўстанова з 4-х, 5 і 6-гадовым навучаннем у залежнасці ад патрэб, якія прад'яўляюцца народнай гаспадаркай для падрыхтоўкі кваліфікаваных спецыялістаў.

5. Беларуская Акадэмія Навук і навукова-даследчыя установы. Вось нашы асноўныя зручкі да сістэмы народнае асветы у БССР.

НА МЯЙСЦОХ

М. Шапіра.

Як праводзіцца ў жыццё дырэктыва партыі аб зьніжэньні сабекошту.

(Барысаў)

Камісія Гаркому КП(б)Б нядаўна зрабіла выбарачны агляд выкананьня дырэктыў партыі аб 6-проц. зьніжэньні сабекошту. Аглядам ахоплены наступныя прадпрыемствы: „Чырвоная Бярэзіна“ (вырабка запалак, ватэрпасаў, фанэрных сядзеньняў працуе 1.150 рабочых) „Домбаль“ (вырабка лямпавага шкла і пасудку працуе каля 900 рабочых) „Камінтэрн“ (лесавільна-фанэрны завод—400 рабочых) „Прафінтэрн“ (папяровая фабрыка—200 рабочых).

І. Наколькі выканана дырэктыва?

Вынікі правэркі даюць нам наступныя лічбы: на фабрыцы „Чырвоная Бярэзіна“ маецца зьніжэньне сабекошту на запалкі на 5 проц., на сядзеньні да стулаў рост сабекошту на 4,4 проц., на ватэрпасы рост сабекошту на 26 проц. Што тычыцца запалак, дык трэба лічыць, што ў гэтым годзе скончаны пераход фабрыкі на стандартную работу, а гэта пацягнула за сабой дадатковыя выдаткі на пераабсталяваньні варштатаў, павялічэньні на першы час браку, прастой машын і цэлы шэраг іншых абставін, але ня гледзячы на гэта маецца зьмяншэньне сабекошту што трэба аднесці галоўным чынам за кошт унартае рацыяналізатарскае працы адміністрацыі і рабочых.

Аналізуючы прычыны павялічэньня сабекошту ватэрпасаў, мы міжвольна павінны адгукнуцца ў розныя бугальтэрскія выкрутасы, якія прымушаюць дужа асыярожна падыходзіць да лічбаў, якія даюцца прадпрыемствамі. У ватэрпасе маецца маленькая шкляная трубочка, так званая лібела. Да мінулага гаспадарчага году на фабрыцы з незапомных часоў ватыся запіс замежных лібел, цана якіх была ня вызначана. Што робяць „калькулятары“? Яны запісваюць, што лібелы складаюць 1 проц. сабекошту ватэрпасу. Але вось запас лібелаў скончыўся і аказалася, што, заказываючы гэтыя ж лібелы на мясцовай гуче „Домбаль“, іх цана складае не 1 проц., а 18 проц. Як кажуць, маленькая розьніца! Дадайце сюды падаражэньне дубу, павышэньне чаробчае платы і заміж зьніжэньні сабекошту атрымоуваецца значнае павялічэньне.

Гута „Домбаль“ дае рэкордную лічбу зьніжэньня сабекаштоўнасьці на 15 проц., прычым цікава, што за кошт зьмяншэньня вытворчых выдаткаў сабекошту—зьменшылася на 6 проц., а за кошт скарачэньня адміністрацыйна-кіруючага апарату маецца зьмяншэньне сабекаштоўнасьці на 9 проц. Асноўную прычыну гэтых посьпехаў належыць лічыць—павялічэньне валавое прадукцыі гуты, якая павялічылася, калі параўнаць з 1926—27 гасп. годам, на 43,9 проц.

Гута „Камінтерн“ знизіла сабекошт піламагар'ялау на 3,23 проц., а фанэры на 4,38 проц. Фабрыка „Прафінтэрн“ знизіла сабекошт на 9,44 проц.

На гэтых прадпрыемствах зніжэнне дасягнута у асноўным з кошт больш рацыянальнага выкарыстоўвання сыравіны і адкідаў і змяншэннем процанту браку.

II. „Бяз руля і без вятрыл“.

Агляд паказаў, што пытанні зніжэння сабекошту не з'яўляюцца пытаньнямі спецыяльнага вывучэння. Гаспадарнікі звычайна ведаюць адно, што сабекошт знізіць трэба, але як і што зніжаць, гэта ўжо даводзіцца пашукаць. Плянавае працы у гэтым напрамку, якая-б грунтавалася на дэталёвым вывучэнні усіх элементаў сабекаштоўнасці, няма. Невядома, што думае гаспадарнік знізіць, дзе калі і як. Поўная блытаніна наглядаецца ў справе ўстанаўлення норм і расцэнак. Іні наводным прадпрыемстве няма ТНБ, няма і навукова абгрунтаваных норм вырабкі, дык ці можна здымацца, калі наглядаецца шэраг выпадкаў, калі гаспадарнікі і профработнікі заяджаюцца на усіх інстанцыях аб нормах і ўрэшце выходзіць, што ні тыя і ні тыя ня могуць давесці свае правільнасці.

Нясталасяць норм значна уплывае на прадукцыйнасць працы і разумеа на сабекошт. Вось на гуче „Домбаль“ цяпер такое становішча, што рабочы шкладуў іоніцца за выгудным асартымэнтам, бо пры адным асартымэнце выводнае прадукцыйнасці працы вырабляе на 50—60 руб. больш, чым пры іншым асартымэнце. Такія-ж зьявішчы наглядаюцца і на рэшце прадпрыемстваў.

Кіраўніцтва партыйных ячэек справаю зніжэння сабекошту у большасці выпадкаў абмяжоўваецца „агульнымі дырэктывамі“, гэта значыць паўтарэннем сваімі словамі дырэктыў вышэйшых партыйных органаў. Гэтаму яшчэ садзейнічае тое, што пытанне аб сабекошту прадукцыі амаль нідзе не стаяла, як спецыяльнае пытанне, а пры заслухоўванні агульнага дакладу ўносіцца пункт аб „далейшай упартай і сыстэматычнай рабоце па зніжэнню сабекошту“.

Прафарганізацыі аддаюць гэтаму пытанню зніжэння сабекошту яшчэ менш увагі, чым парт'ячэйкі. Канкрэтных заданняў вытворчым камісіям і нарадам і не даецца, і гэта накладвае свой адбітак на іх работу, якая таксама характарызуецца вызначэннем: „бяз руля і без вятрыл“.

І тым ня менш сабекошт зніжаецца. Ці можна насця усяго гэтага верыць словам нязосных работнікаў што „мы зрабілі усё на нашай сіле і больш знізіць нельга!“ Канечне не!

III. Вытворчасць працы і заробчая плата.

Агляд паказаў, што на большасці прадпрыемстваў Барысав асноўная дырэктыва партыі аб тым, што прадукцыйнасць працы павінна абмінуць заробчую плату, ня выконваецца. Так, на фабрыцы „Прафінтэрн“ за апошні год прадукцыйнасць працы павысілася на 2,08 проц., а заробчая плата вырасла на 14,1 проц. На фабрыцы „Чырвоная Бярэзіна“ заробчая плата вырасла: на запалках на 14 проц., на фанэрных сядзеньнях на 11 проц. і на ватэрпасах на 22 проц., пры росце прадукцыйнасці працы адпаведна на 12,5 проц., 6,6 проц. і 7 проц. На заводзе „Камінтэрн“ у лесанільным аддзяленні зарплата вырасла на 7,23 проц., а прадукцыйнасць працы на 4,48 проц. і на фанэрнаму аддзяленню зарплата вырасла на 18 проц., а прадукцыйнасць працы на 12 проц. Толькі на гуче „Домбаль“ прадукцыйнасць абміноўвае

зарплату. Рост прадукцыйнасьці выразіўся на 39 проц. (лічба няпэўная, яна хутчэй за ўсё паказвае агульны рост вытворчасьці гуты, чымся рабочых), а заробчая плата вырасла на 13 проц.

Патрэбна адзначыць няпэўнасьць разьлікаў аб росьце зарплаты па прадпрыемствах. Кожнае прадпрыемства мае свае спосабы вылічэньня, часта пры больш сталай правярцы лічбы зьменьваюцца. Рост зарплаты па большасьці прадпрыемстваў ідзе хутчэй, чымся рост вытворчасьці. У чым-жа справа?

У асноўным тут дзейнічаюць і ўплываюць застарэлыя нормы і расцэнкі на зьдэсьльна-прэміяльнае работы. Досыць адзначыць, што норма і расцэнкі на фабрыцы „Прафінтэрн“ існавалі бяз зьмен з 1924 году да 1928 году. Дый і там, дзе яны мяняліся, ніхто ня можа сказаць, што яны ўстаноўлены правільна, бо амаль усе нормы на барысаўскіх прадпрыемствах устаноўлены на вока. Паасобныя групы рабочых такім становішчам карыстаюцца наступным чынам: якраз перад пераглядам нормы пачынаецца наумысьля зьніжэньне выработу, рабочыя чакаюць „а вось устанавяць непасільную норму?“, затое потым, калі норма канчаткова ўстаноўлена, пачынаюць працаваць на ўсю і выпяраджаюць усе разьлікі. Так, напр., на фабрыцы „Чырвоная Бярэзіна“ рабочыя такімі ваеннымі хітраваньнямі дамагліся ўстанаўленьня „пасільнае“ нормы і потым пачалі выганяць на 100 проц. і больш нормы, выпрацоўваючы ў сярэднім замест 70 р. у месяц па 140 руб. Такі самавольны спосаб ўстанаўленьня норм і расцэнак існуе і на гуче „Домбаль“, пра што ўжо казалася.

Патрэба ў навуковай тарыфна-норміровачнай рабоце адчуваецца вельмі востра, а тымчасам ТНБ няма ні наводным прадпрыемстве. У выніку цэга іна канфліктаў, пры якіх ніводзін з бакоў ня можа давесьці свае правільнасьці і бынае справа вырашаецца крыкам і напорам. Тут ужо больш за ўсё залежыць ад напружанасьці і стану горлау гаспадарнікаў і прафэсыяналістаў. Апрача ўсяго іншага такое становішча прыводзіць да недаірузкі рабочага дню ў шэрагу груп работы. Ці варта раскіданьне на тэму аб уплыве такога становішча на зьніжэньне сабекошту прадукцыі. А калі яшчэ дадаць сюды рост прагулау на паасобных прадпрыемствах, асабліва ў дні пасля выплаты ў дні рэлігійных сьвят, якія звычайна прадпрыемствамі не сьвяткуюцца ў выніку рознага складу рабочых (беларусы, яўрэі і паліякі), і ўсе новыя перашкоды, якія падлягаюць зьнішчэньню і шкодзяць зьніжэньню сабекошту, выяўляюцца і патрабуюць сталае увагі партычэек і профарганізацыі на прадпрыемствах.

IV. Саюзная і гаспадарчая лінія.

Прафэсійныя арганізацыі на прадпрыемствах пападаюць у досыць цяжкае і сулярэчнае становішча. З аднаго боку, націскае адміністрацар, які казырае дырэктывамі партыі аб павышэньні прадукцыйнасьці працы і аб зьніжэньні сабекошту, з другога боку, націскаюць паасобныя групы рабочых, якія толькі ведаюць свае цэхавыя інтарэсы і патрабуюць ад прафсаюзу абароны сваіх інтарэсаў.

Патрабуюцца вялікае загартаваньне і тонкае ўмельства разьбірацца у гэтых супярэчнасьцях для таго, каб ня ўхіліцца ў тую ці ў іншую крайнасьць. Добра яшчэ, калі сакратар ці бюро партыі добра разьбіраецца ў гэтых пытаньнях і здолее даць правільныя паказаньні, як дзейнічаць у тым ці іншым канкрэтным выпадку, але большаю часткаю партыі ня умешваюцца. „Мы ня можам быць апякунамі профарганізаў“, гэтае становішча ў паасобных выпадках пераходзіць усяля-

кія межы і дырэктывы парт'ячэек у шмат якіх выпадках нічым не адрозніваюцца ад пастаноў партз'ездаў і пленумаў ЦК (нагэтулькі яны агульныя!). І тут прафработнік стаць перад выбарам: пойдзеш у адзін бок— „аўтарытэт“ згубіш, пойдзеш у другі бок— „хвасьцістым“ абзавуць. Большаю часткаю прафработнікі ідуць у другі бок, гэта значыць аддаюць перавагу „абараняць“ рабочых пры ўсіх абставінах. Як выказаўся адзін рабочы парт'яец, профработнік „шукае сымпатыю сярод рабочых“ і ў пошуках за „сымпатыяй“ нярэдка ўхіляецца ў самы сапраўдны хвасьцізм.

Вось да прыкладу гісторыя з нормамі на фабрыцы „Прафінтэри“. Я ўжо вышэй падаваў становішча з прадукцыйнасцю працы на гэтай фабрыцы, яна паказвае падзенне за год на 2 процанты з лішкам пры росьце зарплаты на 14,1 проц. і пры існаваньні норм, якія яшчэ ўстаноўлены ў 1924 годзе на вока. Яшчэ ў 1928 годзе у студзені месяцы гаспадарнік уздымае пытаньне аб пераглядзе норм і расцэнак. Угрунтаваў гэта неабярымамымі фактамі недагружанасьці рабочага дню, вялізарным процантам прырабку і г. д. Саюз адмаўляцца ня можа, але затое ён можа цягнуць гэтую справу. На кожную лічбу гаспадарніка зьяўляецца контр-лічба, на кожную прапанову гаспадарніка канфлікт і цеганіна і ў выніку ўсяго перагляд норм і расцэнак зацягваецца з сакавіка да лістапада і толькі ў сьнежні 1928 году вырашаецца. Калі рабочыя задаюць запытаньне аб прычынах такога доўгае цеганьне, дык чуюць адказ: „мы, рабочыя, ад гэтае цеганіны нічога не прайгралі“. Як гэта выходзіць рабочага! Канечне ніяк ня выходзіць, а ўносіць распад. Агруга цэхаўшчыны праймае рабочых і нават партыйцаў у тым ліку.

Факты паказваюць, што пасля ўставаўленьня новых норм на фабрыцы „Прафінтэри“, пасля такога зацяжкі яны прымаліся дужа хваравіта і выклікалі нават актыўнае супрацьдзеянне. У адным з цэхаў, калі па ініцыятыве асобных рабочых партыйцаў арганізавалася як адказ на новыя нормы заява аб пераходзе на падзеннае са зьдзелнай работы і зьніжэньне выработку ў тры-чатыры разы.

Ці гісторыя з прасейваньнем мукі на хлебапякарні Барысаўскага ЦРК, калі рантам зьяўляецца паграбаваньне заплаціць за ўсе мінулыя гады за прасейваньне мукі ў той час, калі на самай справе нікае асобнае платі за гэта не належыць і ў крайнім выпадку можна толькі падаяць саюз, што ён сваечасова ня высунуў пытаньня, каб былі пастаўлены спецыяльныя людзі на прасейваньне мукі. Саюз жадае паказацца „абаронцам“ рабочых і любой цаной даходзіць да імкненьня прымусяць гаспадарніка заплаціць поўнаважнымі чырвонцамі за памылкі саюзу.

Такая „абарона“ рабочых менш за ўсё садзейнічае выкананьню асноўнае задачы прафсаюзаў, як школы камунізму. Абарона эканамічных інтарэсаў тут ператвараецца ў абарону цэхавае адсталасьці, а школа камунізму ў паласовых выпадках ператвараецца ў „школу хвасьцізму“. З гэтым неабходна павесьці рашучую барацьбу.

Барацьба супроць цэхавае адсталасьці павінна вясціся „на лініі ўзмацненьня кіраўніцтва з вышэйшых зьвёнкаў саюзу ЦП, ЦСПСБ, з адмаўленьнем рэз назаўсёды ад „налетнага“ кіраўніцтва, а на лініі канкрэтызацыі партыйнага кіраўніцтва і адмаўленьня ад нейтральнасьці парт'ячэек у часе спрэчак па важных пытаньнях паміж саюзам і гаспадарнікам. Толькі тады адшукаецца лад паміж гаспадарчай і прафсаюзнай лініяй у адзінай ланіскай партыйнай лініі. Толькі тады усе прыватныя пасы на прадпрыемстве будуць цягнуць у бок выкананьня важнейшае задачы партыі—зніжэньня сабекошту.

V. Зьніжэньне сабекошту будаўніцтва.

Партыя дала дырэктывы аб 15% зьніжэньні будаўнічага індэксу. Зьніжэньне сабекошту будаўніцтва высоўваецца як важнейшая задача сёньняшняга і заўтрашняга дня і тут справа ня зусім добрая.

Што перашкаджае зьніжэньню сабекошту будаўніцтва?

Неакуратнае і спозьненае фінансаваньне. Вось да прыкладу падрыхтоўка будаўнічага сэзону бягучага 1929 году. У Барысаве вызначаюцца досыць буйныя пабудовы. Вызначана пабудаваць лесапільны камбінат на абшарах заводу „Камінгэрт“. Па дырэктывах ВСНГ усе пляны і разлікі на будаўніцтва павінны быць гатовы да 15-га студзеня. Тым часам вось ужо падышоў і праходзіць люты, а ніякіх плянаў няма. Выходзіць, што гэтыя пляны былі ў пачатку студзеня надасланы Лесбелам у ВСНГБ, але ВСНГ не згадзіўся з гэтымі плянамі і прапанаваў да 4 лютага даслаць перапрацаваныя. Ці скончыцца гэтая вальміка гэтым тэрмінам? Напэўна не! Ці пытаньне аб пабудове губнавільскай пры новай барысаўскай лячэбніцы. Пабудова буйная, больш за 500.000 руб. коштам, а ў лютым месяцы яшчэ ня вырашана канкрэтна пытаньне пра сродкі. Такое-ж самае становішча і з пабудоваю новага дому адпачынку, пытаньне „прапрацоўваецца“ яшчэ дзесьці ў Маскве. Гэтак становішча з шэрагам буйнейшых пабудов. Што-ж выйдзе? Выйдзе гое. што пытаньне аб іх пабудове будзе вырашана тады, калі будаўнічыя арганізацыі ўжо складуць плян сваёй работы. Атрымаецца новая заяўка, крышы пляны, вышуквай адкуль і як атрымаць будаўнічыя матэрыялы, знайсьці працоўную сілу і г. д. Ці час пры такой гарачай думцы аб зьніжэньні сабекошту Канечні пра гэтую задачу забудзецца і выйдзе парэшце, не патапеньне, а падарожэньне.

Марудныя тэмы работы дужа і дужа перашкаджае патапененьню. Вось пры пабудове новае фабрыкі „Чырвоная Бярэзіна“ і электрастанцыі пры ёй, узяўся Белдзяржбуд пракласьці канавы для труб (воданепарныя). Сваячасова (увосень) не паставіў належную колькасьць чалавек на работу і работа занятулася да зimy. Зямля замёрзла. Трэба адаграваньне. На адаграваньне спалілі 16 кубоў дроў, дэражэй абыходзілася рабочая сіла, а потым калі ў сярэдзіне зimy канавы гатовы, трэст „Тепло и сила“ адмаўляецца зімою класыці трубы: „канавы мяне ня тычацца, мая справа трубы“. І вось канавы будуць стаяць да вясны. Вясною яны, зразумела, заплывуць, трэба будзе зноў капаць ці цяпер рабіць загародкі, якія-б ня далі канавам пазаплываць.

Часта бывае, што пабудова пачынаецца бяз цвёрдага пляну з такім разьлікам: „мы пачнем, тады нялоўка будзе вышэйшым органам адмовіць нам у фінансаваньні“. Часамі ў здагонку абавязкова падагнаць пабудову да якога-небудзь сьвята будуюць і будуюць, а потым пачынаюць думаць: „а як-бы лепш вывернуцца?“ Вось, напрыклад: да дзесяцігодзьдзя кастрычніка ў Нова-Барысаве пачалі будаваць новую школу. Меркавалі будаваць цагляную і паклалі аднаведны ірунт. Пасьля гэтага перадумалі будаваць цагляную і парашылі будаваць шлака-бэтонную. Мусілі ірунт перарабляць, потым ірунт прастаяў год і 30.000 руб., што каштуе ён, пралежалі мёртвым капіталам, а за гэты час высьвятлілася, што пабудаваныя ў Менску дамы з шлаку-бэтону сьцюдзеныя і таму ўжо былі надумаліся зьвярнуцца да першапачатковага праекту цаглянае школы, але пашкадавалі грунту і канчаткова рашылі будаваць шлака-бэтонную будову, але патоўшчаную. Ці можна пры такіх умовах гаварыць пра зьніжэньне каштоўнасьці будаўніцтва?

Наглядаюцца яшчэ ў часе будаўніцтва зацяжкі рабочых зарысаў. Трэба тады будаваць бяз іх. Зьбіраюцца рабочыя і тэхнікі і спрачаюцца:

„тут што будзе, сьценка, вакно ці дзьверы?“ Урэшце пачынаюць будаваць наўздагад і часта ломяць ужо забудаванае.

Уплываюць і наплявацельскія адносіны паасобных заводаў і прадпрыемстваў да выканання заказу у тэрмін. Гэта ломіць усялякія разлікі і пляны і выклікае прастоі рабсілы, падажэнне тэрміну будаўніцтва і, зразумела, падаражэнне.

Адгрываюць ролю прагулы і слабая вытворчая дысцыпліна сярод рабочых сезоннікаў.

Галоўнае і асноўнае гэта тое, што ніводная з будаўнічых арганізацый ня мае пэўных плянаў і перспектыву у справе зніжэння сабекаштоўнасці. Выходзіць так, што пра зніжэнне каштоўнасці будаўніцтва пачынаюць гаварыць не перад пабудовай, а пасля, калі ўжо будыніц зроблена. Прычым няма пэўнага крытэрыю, што-ж лічыцца нормай і адкуль з якой лічбы пачынаецца зніжэнне. Выходзіць, што зніжэнне сабекошту больш залежыць ад „спрыту ў руках“, ад умельства „адбрахацца“ таго ці іншага работніка, чым ад сапраўднага зніжэння. Звычайна, калі будоўля скончана, пачынаюць „падводзіць базу“ пад яе сабекошт і тут адно з двух, ці удаецца даказаць, што дырэктыва аб зніжэнні будаўнічага індэксу выканана і сыцпла чакаць на удзячласць ці больш-менш умела падводзяць „аб'ектывныя ўмовы“ пад факты выканання дырэктывы. І у тым і ў тым выпадку адказнасць аднакава яе. Канечне, я тут бяру прыклады з „сумленнага“ будаўніцтва і ня ўлічваю шматлікіх выпадкаў крымінальнасці, злачыннага безгаспадарнічання на пабудовах, а іх дужа шмат, менавіта, ва ўмовах раскіданага бескантрольнага (на сутнасці) будаўніцтва, як у нас часта адбываецца.

Усяму гэтаму садзейнічае амаль поўная адсутнасць работы вытворчых нарад на паасобных пабудаваннях і дужа дрэнная праверка выканання пастановаў вытворчых нарад там, дзе яны існуюць.

Зразумела, што усё вышэйпаданае не азначае, што усюды маюцца такія недахопы, ці што наша будаўніцтва скрозь нявартае, відома не, але тыя выключэнні, якія маюцца, ёсць менавіта выключэннямі і залежаць ад налічча асабліва-аддзінных і больш умелых працаўнікоў.

VI. Вывікі.

Бязумоўна, што у кароткім артыкуле нельга поўнасьцю абхапіць пытанне аб зніжэнні сабекошту. У задачу гэтага артыкулу ўваходзіла паказаць на шэрагу прыкладаў мясцовыя праламленні дырэктывы аб зніжэнні сабекошту, што поле дзейнасці ў гэтым напрамку далёка ня вычарпана. Як відаць з паданага далёка няпоўнага агляду, дырэктыва партыі аб зніжэнні сабекошту можа быць поўнасьцю выканана нават з перавышэннем. Для гэтага патрэбна упартая работа ўсіх кіруючых органаў на прадпрыемствах, сапраўднае пагаджэнне прафсаюзаў і гаспадарчай лініі на падставе правядзення партыйнае лініі, узмацненне і канкрэтызацыя партыйнага кіраўніцтва. А галоўнае, патрэбна аб'яднанне ўсіх сьвядомых рабочых для барацьбы за зніжэнне сабекошту і звязаных з гэтым рацыяналізацыйскіх мерапрыемстваў і падвышэння прадукцыйнасці працы. Тут барацьба стаіць за знішчэнне дробнаўдасныцкіх інстыктаў паасобных груп рабочых, асабліва з новых рабочых, якія нядаўна прышлі з вёскі.

Шэраг пытанняў, якія маюць важнае значэнне і цесную сувязь з праблемай зніжэння сабекошту, тут не закрануты ці закрануты часткаю. Думаю, што іншыя таварышы асьвятляючы мясцовыя вопыты дададуць гэта.

Паасобныя моманты работы Клічаўскай райпартарганізацыі.

Наша партыйная арганізацыя складаецца з сямі ячэек, у якіх 81 камуністы. Па сацыяльным складзе яны падзяляюцца на наступныя групы: рабочых—31, сялян—44 і служачых—9.

Калі прыняць пад увагу, што ў райёне зусім няма буйных прадпрыемстваў за выключэннем двух савгасаў, дык рабочая праслойка у арганізацыі дастатковая. Леншая частка рабочых савгасаў амаль уся ўцягнута ў партыю. Нават у адным савгасе, „Бацэвічы“, арганізавана самастойная вытворчая партыйная ячэйка ў лістападзе месяцы 1928 году. Гэта дае магчымасць лепш абслужыць рэшту беспартыйнае масы і займацца выключна вытворчаю працаю. З другога боку гэта дае магчымасць выхоўваць рабочых-партыйцаў для высоўвання на гую ці іншую партыйную, савецкую, кааперацыйную і інш. работу.

Такім чынам мы маем за апошні год 4-х рабочых, якія высунуты на адказную работу па кааперацыйнай, прафсаюзнай і савецкай лініі. Рэшта ячэек працуюць на вёсцы. Трэба сказаць, што ў некаторых сельсаветах яшчэ няма ні толькі ячэек, але і камуністаў. Такіх сельсаветаў па райёну тры. Вядомая справа, што партыйны ўплыў у гэтых сельсаветах зусім нязначны і калі прыняць пад увагу невялікую колькасць партыйцаў ува ўсёй арганізацыі, дык партыйцы у гэтых сельсаветах бываюць тады, калі праводзіцца якая небудзь кампанія. Праўда, у мінулы год пры кожным савесе арганізаваны групы беднаты, праз якія галоўным чынам і праводзіцца парткіраўніцтва.

Удзел партячэек у кампаніях.

Калі параўнаць работу вясковых ячэек хоць-бы з такім часам, як год таму назад, дык яна значна пашырылася. Але гэта не азначае, што ўсе ячэйкі аднолькава выконваюць сваю работу, асабліва сярод сялянства. Тыя ячэйкі, арганізацыя якіх складаецца ў большасці з камуністаў сялян і якія непасрэдна займаюцца на гаспадарцы, лепш здзяйсняюць сваю кіруючую ролю на вёсцы. Калі ўзяць такія прыклады, як правядзенне гаспадарчых і палітычных кампаній, дык выкананне гэтых работ праходзіць у большасці без прымацаваных райпрацзўшкоў. Да такіх ячэек належаць Бацэвіцкая і Несецкая. Нават пры правядзенні такога кампані, як самаабкладанне, кандыдаты партыі і тыя выконваюць работу бяз зрываў. Гэта азначае, што той камуніст, якому даручаецца правядзенне работ на вёсцы, добра ведае, чым насельніцтва цікавіцца і добра ведае психалёгію кулака. Правядзенне перавыбараў сельсаветаў у гэтым годзе праходзіла з некаторымі асаблівасцямі, якія выказваюцца ў павялічэнні клясавых абвостранасці з боку кулака і арганізаванасці з боку бед-

няцтва і сярэдняцтва. Але кандыдатуры партыйцаў, вызначаныя ячэйкамі, прайшлі ўсе. Гэта азначае, што кіраўнічая лінія вясковых ячэек паведзена добра. Нават у адным з сельскіх саветаў, дзе няма ніводнага партыйца, сяляне прасілі: „Дайце нам з райёну партыйцаў у канэрацыю і сельскі савет, бо нам самім бяз іх цяжка зрабіць, у нас няма добрых працаўнікоў“. Райённы камітэт партызрабў ўсё магчымае да арганізацыі там на першых кроках кандыдацкіх груп.

Другая катэгорыя вясковых партыйных ячэек—гэта так званыя ячэйкі, якія заняты на сезонных работах і мала звязаны з сельскаю гаспадаркаю. Тут справа крыху горш. Вёска не адчувае такога парткіраўніцтва ад гэтых ячэек і як вынік, аўтарытэт іх куды меншы. Насельніцтва адносіцца да іх менш дыверліва, бо штодзённай сувязі з імі няма. Нават пры правядзенні самаабкладання адзін бядняк заявіў: „чаму вы так зацікаўлены, каб правесці самаабкладанне, калі вы тут часовы чалавек?“ Ёсць такія нават моманты, якія падрываюць партыйную работу, гэта нежаданыя камуністаў рэбёнак на свайго гаспадарцы, а імкненне пайсці на службу. Дзі такіх дэянняў можна цалкам аднесці ў сакінскую ячэйку. А адгэтуль вынік: неабходна больш раінуа ставіць пытанне перад камуністамі гаспадарамі аб уздыме сельскае гаспадаркі, аб унярэнні камуністаў у каласы і прыцягненні іх да арганізавання новых калгасаў.

Праца з беднатою

Па райёну лічыцца ўсяго 20 груп беднаты. З іх пры сельсаветах—14, пры камітэтах узаемадапамогі—4 і пры крэдытных таварыствах—2. Да лістападу месяцу 1928 году іх існавала ўсяго 7, работа ў якіх досыць кульгала. Райком аддаў шмат увагі гэтаму, у выніку чаго колькасць груп дзведзена да 20. Партыя і ячэйкі кіруюць 14 групамі, а рэштаю сябры РК. Нарады груп беднаты праводзяцца ня менш як адзін раз у месяц па плянах. Пэрыядычна склікаюцца нарады кіруючых груп беднаты пры райкоме, дзе абмяркоўваецца абмен вопытам работы і даюцца дырэктывы на далейшае. Трэба сказаць, што, не ўважаючы на невялікі вопыт работы груп беднаты, апошнія адыгралі вялікую ролю ў справе перавыбараў сельсаветаў. Абгавораныя кандыдатуры ў сябры сельсаветаў прайшлі адназначна. Практыкавалася гэта так: перад арганізацыйным пленумам з новага складу членаў была складзена новая група, якая абгаварыла склад прэзідыуму і дэлегатаў на райённы з'езд. Вырашэнне групы прайшло без усялякіх зьмен. Правядзенне сходу беднаты было звязана з плянамі груп. На нарадзе груп абмяркоўваецца калі, дзе і з якой абвестай дню правесці агульную сходку беднаты.

Адзін з адмоўных бакцоў ва ўсёй рабоце з беднатою—гэта ігнораванне за вырашэннем пытанняў размеркавання хатняй працы. У гэтых адносінах заўважаецца пералом убок пастаноўкі раёна і сельсаветаў характару сельскае гаспадаркі. Партыйныя ячэйкі і групы зрабілі кругі пералом у рабоце з беднатою і пачалі пераходзіць на дыходзячую вясковую пасеўную кампанію. Гэтая справа ўжо вырашана ў межах абласнага прапрацоўкі, што кольвек зроблена і практычна, але яго яшчэ мала.

Партыйная вучоба

З самага пачатку навучальнага году ўсе партыйцы паздабразхаванаму прыпынку ўзяліся за партвучобу. Палітпадрахтоўка нашых вясковых камуністаў зусім нізкая. Ды і сама арганізацыя пачала гэта ў-

вацца толькі з 1924 году. Усяго існуе 19 прадметных гурткоў: па ленинізму—1, па гісторыі партыі—13, па палітэканоміі—2, па палітграмаце—3. Гэтыя гурткі аб'яднаюць у сабе 123 чалавек, з якіх камуністаў 73. Валікае дзягненьне партыйных ячэек у справе палітвучобі гэта прыцягненьне да вучобы ня толькі партыйцаў, але і беспартыйных, 50 чалавек. Такім чынам, ячэйкі рыхтуюць беспартыйныя актыў. Уся работа паліггурткоў асабліва з перавыбарамі сельсаветаў крыху пастабеда, бо на гэту кампанію былі адарваны ўсе партыйцы. Але па сканчэньні яе партыйцы зноў узяліся за вучобу. Уздым палітадукацыі пастаўлены на ўсю вышыню перад кожным партыйцам. І гэта бясспрэчна, бо пры сучасных умовах без падрыхтоўкі на работу ў вёску ня выйдзеш. Сяляне чытаюць газеты, наведваюць сходы, а гэта пашырэнне іх сьветапогляд. А гэта ўжо вынік, што кіраўніц трэба ўмеда, а не займацца сабятнелю. Ува ўсім гэтым дапамагаюць гурткі, якія існуюць пры ячэйках.

Кіраўніцтва камсамолам

Усяго ў райёне 186 камсамольцаў, якія аб'яднаны ў 10 ячэек. Большасць камсамольскіх ячэек забяспечаны партыйным асяродкам, але гэты асяродак яшчэ дужа слабенскі. Нават кіраўнікі РК КСМ зьяўляюцца членамі партыі са стажам у адзін год, а калі ўзяць сярэдняроў ячэек, дык большасць іх кандыдаты партыі, а часткаю беспартыйныя. Бязумоўна, што пры такім складзе камсамольскіх ячэек партыйнае кіраўніцтва п. д. ім павінна быць штодзённае. Галоўнае месца ў кіраўніцтве камсамолам займае заслухованьне справаздач на агульных сходах і бюро партячэек. Тут сабе памылак няма, але кіраўніцтва голькі гэтым мэтадам дасягнуць нельга. Кіраўніцтва камсамолу трэба праводзіць праз штодзённую таварыскую дапамогу пры ўмове ўжываньня новых мэтадаў і форм работы.

Другая форма кіраўніцтва партыйнае арганізацыі над камсамолам гэта прымацаваньне партыйнага аўдыёру. У часе перавыбараў бюро камсамольскіх ячэек высвятлялася, што некаторыя партыйнацыяныя нават зусім не наведвалі пасяджэньня бюро і сходаў камсамольскіх ячэек. Як вядома, дрэннае кіраўніцтва адпавядае некаторы перабой у рабоце, няўвоньнасьць гэтых партыйна камсамольскіх работы з партыйнай. Асабліва гэта ажрэскаецца ў часе перавыбараў сельсаветаў. Камсамольская ячэйка ня ведае, якія кандыдатуры падрыхтаваць партыйная ячэйка і наадварот. Больш таго, некаторыя камсамольскія ячэйкі, ня ведалі, што ім трэба рэкамендаваць кандыдатуры ў сельсавет.

Зусім слабая перадача камсамольцаў у партыю таксама сьведчыць пра недастатковае партыйнае выхаваньне камсамольцаў у штодзённых жыццях. За увесь 1926 год з усяе камсамольскае арганізацыі прынята ў партыю толькі 6 чалавек. Далейшае кіраўніцтва камсамолам павінна ісьці праз штодзённую таварыскую дапамогу ўва ўсёй рабоце, праз вывучэньне запатрабаваньняў моладзі і паступовае уцягненьне ў партыйную работу.

Кіраўніцтва дэлегацкімі сходамі

Усяго арганізавана 9 дэлегацкіх сходаў, якія існуюць пры партыйных ячэйках. Работа ў іх распачата сваечасова і праграмныя тэмы прапрацоўваліся бесперабойна за выключэньнем двух зрываў дэлегацкіх сходаў у перавыбарах сельсаветаў. Кіраўнікамі вылучаны самыя мац-

нейшыя партыйцы. У параўнаньні з мінулым годам у рабоце дэлегацкіх сходаў ёсць вялікія дасягненні як арганізацыйныя, так і ў самой рабоце. Летась існавалі чатыры пункты і завяткі праводзіліся выпадкова. Дзякуючы большаму кіраўніцву павялічвалася актыўнасць сходаў: у такой кампаніі, як перавыбары сельсаветаў, у дэлегацкія пункты выступілі, як арганізацыя ў сэнсе адстойвання жаночых кандыдатур. Былі выпадкі, калі мужчыны не хацелі правесці жанчыну ў савет, дык жанчыны настаялі на гэтым. Дзякуючы лепшай наладжанасці работы вызначэцца пачаў жанчыны ў партыю, якіх у нашай арганізацыі зусім няма.

В ы н і к і

Не ўважаючы на тое, што Клічаўскі „гнайнік“ закрануў самую галоўку партыйнае арганізацыі, апошняя ў асноўным здаровая. Дзякуючы правядзенню самакрытыкі як сярод партыйцаў, так і шырокіх колаў насельніцтва былі ўскрыты цэлы шэраг злачынстваў, за што зняты з работы 7 адказных работнікаў партыйцаў, выключана з партыі 4 і атрымалі суровую вымову 5. Думалася-б што пасля такога зьявішча кожны партыец у арганізацыі будзе больш адказным, але ёсць моманты і цяпер адмоўных бакоў за некаторымі партыйцамі. Гэта н'янаства, партыйцаў нявытрыманасць і нават праяўленьне антысэмітызму. Усе гэтыя факты вядомы арганізацыі і падрыхтоўваюцца да надыходзячых чысткі партыі. Вясковасць арганізацыі гэта асабліва патрэбна, каб ачысціцца ад чужых элементаў, якія рознымі спосабамі папрымаліся да партыі.

Што паказаў агляд Добрускае партарганізацыі.

(Гомельская акруга).

У сваёй рэзалюцыі па Добрускай справе ў сувязі з вылазкаю клясавога ворага, Бюро Акруговага Камітэту 12-га студзеня разам з ацэнкай антысавецкае дзейнасці на фабрыцы дало наступную характарыстыку тым прычынам, пры якіх гэтая дзейнасць у працягу доўгага часу магла працягвацца, не спатыкаючы належнага адпору: „Адсутнасць правільнае настаноўкі выхаваўчае работы у партыйнай і камсамольскай арганізацыі, прытупленне клясавога чуцця, адсутнасць у мясцовых партарганаў правільнае палітычнае ацэнкі антысавецкім і іншым антысавецкім вылазкам, прымірэнчыя адносіны да гэтых зьявішчаў—усё гэта дазволіла клясавому ворагу пралезці на фабрыку і ўсімі іхнімі сіламі рабіць сваю контррэвалюцыйнаю справу у працягу шэрагу гадоў“.

Дэталы і сталы агляд, прароблены Акружкам у Добрускай партарганізацыі, цалкам сцвярджае гэтую ацэнку і выяўляе карысныя прычыны са здарэннем у Добрушы. Гэтыя прычыны ляжаць у значнай ступені ў самім становішчы партыйнай і камсамольскай арганізацыі. Раней за усё трэба адзначыць, што умовы работы Добрускай партарганізацыі асабліва спецыфічныя, зязумоўна ускладняюць работу і патрабуюць поўнага разумення арганізацыйна пачае палітычнае клясавое лініі. Гэтыя асаблівасці характарызуецца сацыяльным складам рабочых фабрыкі і самой партыйнай арганізацыі. Значная частка рабочых звязана з дробнай, сярэдняй і нават буйнай кулацкай гаспадаркай. Лічбы сцвярджаюць, што з 1530 чалавек рабочых 858 звязваюцца пралетарыямі і нічога ня маюць (калі ня лічыць хату і кароўку), 208 чалавек маюць дробную гаспадарку, 195 сярэдняю і ўрэшце група буйных ад 5 дзесяцін і вышэй—96 чалавек. Адсюль відаць, што для значнае часткі рабочых работа на фабрыцы зьяўляецца толькі падсобным заробкам. Уяўне зразумелы пастрой і адносіны гэтых частак рабочых да фабрыкі. Неабходна ўлічыць яшчэ цэлы шэраг традыцый, работа на фабрыцы цэлымі сем'ямі па спадчыне, погляд гэтае часткі рабочых на фабрыку як на сваю, „Добруш для добрушцаў“, а таксама некаторая засьмеццянасць апарату і складу рабочых з ужым элементам (былія і ліцэйскія, жандарны, эсэры, папоўскі элемент). Усё гэта стала грунтам для антысавецкае работы.

Сама партыйная арганізацыя ў сваім складзе мае таксама значную частку тых, якія звязаны з дробнаю сельскаю гаспадаркаю і некаторую групу, якія звязаны з сярэдняй і нават буйной гаспадаркай. Усё гэта пры нізкім палітычным узроўні арганізацыі, незразумельні працэсу клясавога барацьбы ў краіне і канкрэтна на фабрыцы, пры сла-

бым кіраўніцтва бюро калектыву і цэхачэек прывяло да абыватальска-мяшчанскіх, уласніцкіх настрояў і прымірэнчых адносін да таго, што рабілася на фабрыцы.

Паглядзімо, што ж уяўляла з сябе работа Добрускае партыйнае арганізацыі? Бязумоўна, што наша партыя моцная раней усяго тым, што яна і абудавана на асновах бальшавіцкае дысцыпліны і першым доўгам выканання камуністамі партыйнага статуту, чаго нельга сказаць пра значную частку Добрускай арганізацыі. Досыць сказаць, што больш за 30 проц. на працягу 6 месяцаў ня плацяць членскіх узносаў, маюцца дзесяткі партыйцаў, якія на працягу году і нават больш ад дня ўступлення ў партыю не плацілі членскіх узносаў і такія кандыдаты пераводзіліся ў члены партыі (Шахкамэрны цэх). Такое з'явішча лічылася звычайным, таварышам не рабілася напамінаў і г. д. Гэтак сама справа і з наведваньнем агульных сходаў, больш за 50 проц. арганізацыі сыстэматычна не наведвала сходаў і нават лічыла не абавязковым наведваньне цэхавых сходаў. У гэтай адносіне ня было праяўлена рашучасці 10 проц. арганізацыі ня мае ніякіх практычных абавязкаў, партнагрузак. Усё гэта прывяло да таго, што таварышы паступова адрываюцца ад партыі і механічна паставілі сябе выбышымі. У 1928 годзе мы маем такіх 7 выпадкаў і яшчэ больш аказалася механічна выбышых у першы месяц 1929 г., калі ўзяліся за праверку выканання партыянага ў. Хваравітыя з'явішчы ў працягу досыць доўгага часу раз'ядалі арганізацыю. Яшчэ ў маі 1927 году пры дакладзе ячэйкі на Бюро АК было канстатавана ў арганізацыі налічча хваравітых момантаў сярод камуністаў (выпадкі п'янства, рэлігійныя абрады, нізкі палітуровень і г. д.). Аднак гэтыя хваравітыя з'явішчы набылі яшчэ большы характар. П'янства ў арганізацыі і ў частцы, якая была ў кіруючым складзе, набыло сыстэматычны характар і на гэта асаблівае увагі не звярталася. Як рэагавала бюро, скажам ніжэй. Мелі месца рэлігійныя абрады, хрышчэнне дзяцей і інш і цяпер яшчэ ў паловы членаў арганізацыі маюцца абразы і гэта лічыцца нармальным. Спрэчкі і склокі маюць вялікае месца ў тым ліку і ў актыве. Ёсць моманты і шкурніцтва, калі пасля адмаўлення ў павялічэнні разраду падаваліся заявы аб выхадзе з партыі (Казлоў С.).

У партыйнай і камсамольскай арганізацыі мае месца антысэмітызм. (Выключэнне Баньнікава, Клошына за антысэмітызм). Маюцца заявы асобных членаў партыі, што справа раз'ядмухаецца, што ў слове „жыд“ нічога страшнага няма. Асабліва трэба адзначыць дробна-буржуазныя ўплывы на партарганізацыю і ідэалістычныя ўхілы. Абыватальскім, мяшчанскім і уласніцкім настроям з боку партыйнай арганізацыі ня толькі не супрацьставіўся партыйны пункт гледжання, але частка камуністаў гэтым настроям паддавалася сама. Досыць адзначыць наступныя прыклады: уплывы і кіраўніцтва грамадзкаю работаю Панькова, які цяпер „сід іць“, поўны хвасьцізм у правядзенні партыйнае лініі ў часе правядзення калдагаворнай кампаніі, выпадкі, калі камуністы паручаліся за жандараў, выступленні камуністаў на пленуме фабкому ў абарону кулака: які можа быць у нас кулак? Падзеі на фабрыцы ў звязку з вылазкаю клясавых ворагаў усё гэта кажа аб тым, што клясавыя чужыцкія часткі партыйнае арганізацыі было прыгнута і правы ўхіл у Добрускіх умовах узяў рэальны змест.

З вышэйпаданнага яскрава, што больш чым дзе ў Добрускай партыйнай арганізацыі патрабавалася ўзмоцненая партыйна-выхаваўчая работа і бальшавіцкая арганізацыя. Аднак, не уважаючы на надзвычайна нізкі палітуровень членаў і кандыдатаў партыі, партыйна-выха-

ваучыя работа пастаўлена вельмі дрэнна. Досыць сказаць, што шко-
ламі партасветы ахоплены толькі 40 проц. членаў партыі і 25 проц.
ландыдагаў, зусім слабае наведванне, а бюро парткалектыву і цэха-
выя ячэйкі не займаліся гэтым пытаннем. Аб правым ухіле гаварылі
наогул, але з канкрэтнымі ўмовамі і прыкладамі з жыцця самае
фабрыкі гэта растлумачэнне і я ўвязвалася. Партыйная арганізацыя
не зразумела і ня бачыла працэсу класовае барацьбы ў краіне і кан-
крэтна на фабрыцы, вось што прывяло да Добрускіх падзей.

У выніку нераўнаважнага рэатавання і зжывання хваравітых з'явішчаў,
частка камуністаў (20—25 чалавек) канчаткова адарвалася ад партыі
і распаля. Цэхачэйкі пра гэтых камуністаў ведалі, бачылі, як яны
псаваліся, але ня ужывалі мер да гэта, каб сваечасова ачысціць пар-
тыю ад іх. Гэта тлумачыцца ў значнай ступені пакрываннем з пры-
чыны сямейных і сваяцкіх пачуццяў, і абыватальска-мяшчанскага
„няхай“.

Прыём і вярбоўка ў партыю ішла самацёкам альбо ў аднаведныя
кампаніі. Усяго за год уступіла 126 чалавек і гэта ня дзюна, з бес-
партыйным актывам ніякае работы не вялося, ен зусім не ахоплены
партыйнымі школамі. Трэба сказаць, што ў самім прыеме ячэйкамі
былі праяўлены недапушчальныя і суіярэчныя партыйным дырэкты-
вам з'явішчы аб вярбоўцы ў партыю меншых, актыўных і выяўленых
на грамадзкай рабоце.

У кастрычнікавы заклік да вярбоўкі падыходзілі казенна—абы
пабраць колькасць, гэта прывяло да таго, што больш за 15 чалавек
з тых, якіх прынялі ў кастрычнікавы заклік, на гэты дзень выключана
з партыі. Нават есць такія выпадкі, калі ў партыю пачалі чужыя
людзі (стражнікі). Бюро калектыву і ячэйкі пытаньнямі росту не зай-
маліся.

Гаварыць аб улутрыпартыйнай дэмакратыі і разгортваньні сама-
крыткі пры такіх умовах не даводзіцца, яна ў арганізацыі была дужа
слабая, інакш мы ня мелі-б таго, аб чым гаварылі вышэй. Як-жа была
справа з масаваю работаю? На складу рабочых і ўмовах работы, пры-
стасаванне яе павінна было б быць на абслугоўванне пачасовых
груп рабочых, каб яна адбівала канкрэтнае жыццё ў дзейнасці фаб-
рыкі. Аднак, не уважаючы на гэта і на тое, што на фабрыцы панавалі
майсцовыя настроі, антысэмізм і рэлігійная прапаганда, на цэлавых
і іншых масавых сходах у большасці абгаварваліся пытанні кампа-
нейскага характару. За малым не вялося работы па растлумачэнню
рабочым шкоднасці майсцовых настрою, супроцьстаўлення рэлігій-
най прапагандзе махаў, антырэлігійнае прапаганды зусім ня было.
Таксама і з інтэрнацыянальнымыхаваннем. А Бюро АК 18-га мая
1927 году немалю два гады таму назад па дакладу Добрускай ячэйкі
паставіла: „ужыць усе меры да поўнага аздаравлення настрою
рабочых, праз узмоцненую, наглыбленую работу, дамагаючыся зразу-
мення рабочымі зробленае імі памылкі па пытанню з'яўцы Гала-
ванова. Асаблівую увагу ў гэтым аддаць растлумачэнню пытанняў
аб рацыяналізацыі вытворчасці і неабходнасці вызваці прадпры-
емства ад цэлага шэрагу нявытворчых выдаткаў, узмацненне антырэ-
лігійнае работы, барацьба з майсцовымі настроямі“. А ў кастрычніку
1927 году бюро АК дало фракцыі фабкому наступную дырэктыву
„Улічваючы наяўнасць сялянскіх настрою сярод значнае часткі рабочых,
бюро АК прапануе вясці ўзмоцненую барацьбу з гэтымі настроямі
праз выхаваўчую работу. Гэтыя дырэктывы ў абодвух частках ня
выкананы, бо і ў сучасны дзень апрача наяўнасці сялянскіх, майсцовых
і антыпралетарскіх настрою лішні штат складае больш 200 чалавек

Вытворчыя нарады працавалі слаба і рабочыя ня прыцягваліся да актыўнага удзелу ў гаспадарчым будаўніцтве. Клюб абслугоўвала ў асноўным моладзь. Гэта ня дрэнна, але дарослая частка амаль не абслугоўвалася, уся масавая работа праводзілася па шаблёну, ня ўлічваючы асаблівасці работы. Асноўны недахоп у масавай рабоце гэта тое, што твар камуністаў і камсамольцаў замазваўся. Камуністы цягнуліся ў хвасце не выяўляючы свайго твару. У цэху камуністы, як такія, не адчуваліся. Такіх канкрэтных фактаў можна было падаць шмат. Ня дзіўна, што аўтарытэт ячэйкі ад такога кіраўніцтва масавае работы быў слабы.

Як-жа з становішчам і кіраўніцтвам камсамольскай арганізацыі? Камсамольскую арганізацыю ў працягу доўгага перыяду трасе шэраг хваравітых з'явішчаў: алчызм, недисциплинаванасць, п'янства, склокі ажно да распаўсюлення ячэйкі. Палітычна-адукацыйная работа пастаўлена ня лепш, чымся ў партыйнай арганізацыі. Не ўважаючы на тое, што дробна-буржуазныя, мясцовыя і антысміцкія настроі ў значнай меры адбіліся і на камсамольскай частцы, кіруючымі камсамольскімі і партарганамі ня было ужыта адпаведных мер да супроцьстаўлення гэтым настроям партыйнага пункту гледжання. Парткіраўніцтва выражалася ў фармальным прымацыванні прадстаўнікоў, якія, дзякуючы механічнаму іх высоўванню, часта ня толькі не пасаблялі і не з'яўляліся узорам, а дыскрэдытавалі сябе як члены партыі. Кіраўніцтва фракцыямі мелі таксама ня глыбокі, не канкрэтны характар. Фракцыі гарсавету і ЦЦРК у працягу году амаль не працавалі, ня дзіўна, што ў Добрускім ЦРК улетку быў ускрыты такі гнайнік, а справядліва-перавыбарная кампанія гарсавету прайшла надвычайна дрэнна ва ўсіх адносінах.

Дзе-ж прычыны такога становішча? Гэтыя прычыны разам з вышэй-пададзенымі агульнымі прычынамі ў значнай ступені грунтуюцца ў безадказнай мяккасці і папусьніцтву ў кіраўніцтве з боку мясцовага бюро калектыву і бюро цэхячэйкі. Безадказныя адносіны да выканання дырэктыў вышэйшых партыйных органаў. Аб гэтым гаворыць хся лінія, якая праводзілася ў кіраўніцтве арганізацыі. Мы пералічалі цэлы шэраг хваравітых з'явішчаў, якія меліся ў арганізацыі. Паглядзімо, як на гэта рэагавалася. Да тых, што не плацілі партыйных членскіх узносаў, шырока практыкавалася растэрмінаванне выплаты запазычанасці. На п'янства рашуча не рэагавалі, выключалі і выносілі строгія вымовы толькі таты, калі партыец канчаткова дыскрэдытаваў сябе на вачох беспартыйнае масы. Вось некалькі прыкладаў. Ячэйка пахкамэрната цэху разглядае пытанне аднаго члена партыі і выносіць такую пастанову: „Прымаючы пад увагу, што тав. Кейно не адначасова заўважаны ў п'янстве, паставіць яму на від“, альбо на бюро калектыву ставілася пытанне аб выключэнні Галаначова за выступленне на агульных сходах супроць мерапрыемстваў партыі, які за чатыры гады паказаў сябе зусім не камуністам, меў не адначасовыя партспіянствы, свядома падрываў работу ячэйкі і, ня гледзячы на ўсё гэтае бюро калектыву адмяніла пастанову цэхячэйкі аб выключэнні і дало вымову з апошнім папярэджаннем. Разглядалася пытанне аб п'янстве члена партыі Гуторава, былы сакратар ячэйкі гав. Мінкім гаворыць на тым пасяджэнні, што ён сам выцягнуў Гуторава п'янага з падвалу. Аб Гуторава неадначасова ставілася пытанне, ён ненаведваў партсходаў, меў некалькі апошніх выгавараў з папярэджаннем, а ў выніку выносіцца пастанова „вынесці строгую вымову з апошнім папярэджаннем“. Не ўважаючы на тое, што п'янства мела такі шырокі характар, за 1928 год выключаны толькі адзін чалавек.

Бюро калектыву па ўсіх галінах работы выносіла шмат рэзалюцый, але па іх нічога ня зроблена. У працягу 1927-28 году з боку АК былі 3—4 агляды, два разы заслуханы даклады ячэйкі на бюро АК, два разы былі агляды з боку ЦК КП(б)Б. У выніку іх дадзены адпаведныя дырэктывы і трэба сказаць, што ў значнай ступ ні гэтыя дырэктывы былі практычнымі, але ў партмасе яны не прапрацоўваліся і ў жыццё не праведзены, дзякуючы безадказным адносінам да іх выканання. Акругком, не зважаючы на значную ўвагу, адданую Добрускай партарганізацыі (25 практычных важных і прынцыповых пытанняў вырашаны за 1927-28 г., частыя выезды членаў бюро АК, не правяраў і не наглядаў за правядзеннем дадзеных дырэктыў у жыццё.

Цяпер з цэлым шэрагам мерапрыемстваў, якія праведзены АК у арганізацыі і у рабочай масе маецца бязумоўны пералом. Ячэйка і фабком узяліся за практычнае правядзенне ў жыццё мерапрыемстваў, якія вызначаны АК і калектывам на аздаруленню арганізацыі і фабрыкі. Ідзе ачыстка ад чужога і кулацкага элемента на фабрыцы. Партыйная і камсамольская арганізацыі таксама ачышчаюцца ад камуністаў і камсамольцаў, якія згубілі сваю камуністычнасць і камсамольскасць, і дыскрэдытуюць партыю. Аднак цяжкасці яшчэ будуць і партарганізацыі гэта трэба бачыць. Ва ўсялякім выпадку падкі ў Добрушны паслужаць на карысць аздарулення усяе работы у Добрушны, але гэты урок чаянен паслужыць усім нашым арганізацыям ад РК да ячэйкі і кожнага камуніста для таго, каб гэтыя урокі не паўтараліся ў іншых мясцох.

Бюро акругкому зробіць адсюль належныя вынікі і дасць дырэктывы, якія павінны і прывядуць да поўнага аздарулення ў Добрушны, на гэта маюцца ўсе падставы.

М. Доўгалятава.

Як працуюць нізавыя звенчакі партарганізацыі.

Досьлед АК паказаў, што, ня гледзячы на некаторы зрух у рабоце партаргаў у шэрагу прадпрыемстваў па ўзмацненьню сувязі і партуплыву на беспартыйную масу, усё-ж гэкі работа партаргаў на прадпрыемствах яшчэ недастаткова разгорнута. Якасны склад партаргаў паводле свайго партстажу і палітычнаму не адпавядае нашым запатрабаванням.

Не ўважаючы на тое, што пры апошніх перавыбарках партарганізацый абноўлены склад трохі палепшыўся (ячэйка галоўных майстэрняў „Дзінтатэль“), аднак значная частка малодых партаргаў паводле партыйнага стажу 1927-28 г. (на фабрыцы „Днепр“ з 23 партаргаў — 14 з 1928 году; ёсьць нават два кандыдаты партыі). Ня лепш справа і ў адносінах існае палітпадрыхтоўкі. Палітызровень партарганізатараў даследдваемых прадпрыемстваў зусім недастатковы для гэта, каб праз іх правільна арыентаваць партыйную і беспартыйную рабочую масу ў розных палітычных пытаннях. Зусім ненармальна, калі беспартыйныя больш падрыхтаваны і больш развіты ня толькі за радах партыйцаў, але і за партарганізатараў. Гэта ня можа ўплываць на іх аўтарытэт. Характэрным фактам можа быць наступны адзін парторг з фабрыкі „Днепр“ на запытаньне, як ён разумее прычыну хлебных цяжкасцяў, адказаў: „Мы на індустрыялізацыю краіны купляем заграницаю машыны, а таму многа вывозім туды хлеб“. Значная частка партаргаў ня зусім знаёмы са сваімі абавязкамі. Некаторыя на гэтыя пытаньні адказваюць: „Абвешчаем пра розныя сходы, што сакратар ячэйкі скажа ці даручыць, тое і робім“. Адзін парторг ясна заявіў: „Я ня ведаю, што мне трэба рабіць“. Пэўнага ўяўленьня пра сваю работу ў партаргаў няма. Часовае падзяленьне ЦК КП(б) Беларусі аб рабоце партаргаў у ячэйках яшчэ не прапрацавана. Практычныя работы парторгі сярод членаў і кандыдатаў партыі ў большасці выпадкаў не праводзяць, лічаць, што пытаньні зучогу і прымеркі выкананьня членамі партыі сваіх нагузак павінны тычыцца толькі бюро ячэйкі.

Няма вучоту настрою рабочых і рэагаваньня на іх. Вось характэрныя факты: ячэйка галоўных майстэрняў у сувязі са здарэннямі на „Октябре“, абгаварвала гэтае пытаньне. Сярод некаторае часткі найбольш адсталых рабочых былі такія гутаркі, што, вось, парабілі такога шуму, што нельга пра яўрэйў вытока і сказаць і г. д. А парторг на гэта недастаткова рэагаваў. На фабрыцы „Днепр“ парторг, бачачы штодзённа грубасць і антысэміцкія выпадкі з боку заг. цэху (камуніста), не рэагаву і не сказаў пра гэта ў бюро ячэйкі, а толькі па ініцыятыве беспартыйнага рабочага гэты сменпарторг урэшце падпісаў заяву пра гэта ў бюро цэх. ячэйкі.

Няма яшчэ патрэбнага кіраўніцтва з боку парт'ячэек і сур'ёзнага падыходу да вылучэньня кандыдатур у парторгі. Нядобра праходзіць

інструктаваньне іх па паасобных бягучых пытаннях, пры чым паставы, якія выносяцца ячэйкамі, зьяўляюцца не канкрэтнымі, а іхняе выкананьне не правяраецца. Вось характэрныя рашэньні некаторых ячэек пры заслухоўваньні парторгау. Ячэйка „Двигатель“. „Прывягнуць рабочых на сход, рабіць растлумачальную работу па усіх пытаньнях бягучага характару, уцягваць у партыю“. Ячэйка краўцоў: „парторгу не правядаць адміністрацыйных функцый, фактаму удзяліць больш увагу культурнаму, партыйцам лепш трымаць сябе“. Натуральна, што гэкія рашэньні парторгау нічому не абавязваюць, не даюць магчымасьці правяраць выкананьня.

Пры такім палажэньні ня можа быць і гутаркі аб песьняховым прызначэньні у жыццё тых задач, якія ускладаюцца на парторгау з-за адсутнасьці патрэбнага аўтарытэту і падрыхтоўкі да гэтае работы. Ня глядзячы на дырэктывы АК пра неабходнасьць адпаведнага падбору парторгау, значнаю часткаю ячэек яны яшчэ ня выкананы. У сувязі з гэтым у тых ячэйках, дзе склад парторгау няўдалы і не адпавядае палажэньню ЦК КП(б)Б, неабходна іх пераіздзець, вылучаць на гэтую работу таварышоў больш падрыхтаваных палітычна, якія-б карысталіся аўтарытэтам сярод партыйных і беспартыйных рабочых. Пры зацьвярджэньні парторгау на сходах неабходна растлумачыць партыйнай масе іхнія задачы.

У поўна якіх ячэйках да гэтага часу няма яшчэ яснасьці аб самой структуры парторгау і адзначэньня каго лічыць цэхавым парторгам, каго зьвеньчаквым і г. д. АК адпаведна з палажэньнем ЦК КП(б)Б і умовамі нашэ акругі вызначыў наступную структуру: а) у цэхах, дзе няма цэхавых ячэек, вылучаюцца цэхавыя парторгі; б) у буйных цэхах, якія маюць некалькі вытворчых падразлучэньняў — зьвеньпарторгі; в) у прадпрыемствах, дзе працуюць зьменамі — зьменьпарторгі; г) у паасобных групах беспартыйных рабочых, дзе ёсць 1-2 камуністы індывідуалы.

Асноўная задача, якая стаіць у бліжэйшы час перад арганізацыяй — гэта азнаёміць парторгау з іхнімі абавязкамі, для чаго трэба практыкаваць скліканьне нарады, каб прапрацаваць часовае палажэньне ЦК КП(б)Б. Поруц з гэтым трэба звярнуць увагу на ўцягненьне іх у адпаведныя гурткі для падняцьця тэарэтычнага ўзроўню, забесьпячэньня адпаведнаю партыйнаю літаратураю, а таксама практыкаваць пэрыядычную перападрыхтоўку іх праз арганізаваньне курсаў — нарад. Ад бюро ячэйкі павінна быць ўзмоцнена дапамога і кіраваньня ў штодзённай рабоце парторгам шляхам сыстэматычнага скліканьня нарад для прапрацоўкі паасобных пытанняў партыйнага жыцця. На працягу выбарчага пэрыяду работа парторгау буйных цэхаў павінна быць заслухана на пасяджэньнях бюро ячэек, пасля чаго трэба ім даць канкрэтныя дырэктывы, а таксама правяраць выкананьне. Адною з умоў павышэньня работы парторгау павінна зьявіцца праяўленьне ініцыятывы імі самымі і ўстапаўленьне сыстэмы ў рабоце. Ня можа быць такога палажэньня, каб работа парторгау праводзілася ад выпадку да выпадку, зыходзячы з агульных задач цэхячэйкі, трэба даць канкрэтныя мерапрыемствы на бліжэйшы час, напр.: у пэрыяд перазаключэньня калдагавароў, перавыбару саветаў і г. д. Гэтым самым павялічыцца адказнасьць за работу. Для лепшае пастаноўкі вучоту ў рабоце трэба практыкаваць дзелінікі. На частцы ўзмацненьня работы парторгау сярод камуністаў: трэба сваячасова інфармаваць іх пра важнейшыя рашэньні бюро ячэйкі і задачы, якія выцякаюць з умоў работы у цэху.

Толькі пры такой пастаноўцы работы парторгі стануць сапраўды арганізатарамі партыйных і беспартыйных мас у сваім цэху.

У бліжэйшы час перад партаргамі стаіць асноўная і важнейшая задача гэта практычнае выкананне пастаноў Істападаўскага пленуму ЦК УсеКП(б) аб настойлівым і рашучым уцягненні ў партыю рабочых і работніц, якія прымаюць найбольшую палітычную стойкасць у перыяд цяжкасцяў, асабістым прыкладам, якія дапамагаюць росту вытворчае і працоўнае дысцыпліны, якія ўпарта змагаюцца з бюракратызмам, і гэтым самым узмацняюць ленінскія шэрагі пралетарскага авангарду.

Парторгі на аснове агульна-генэральнай лініі партыі ў барацьбе з правым і левым ухілам і прымірэнчымі да іх адносінамі павінны ў канкрэтных умовах і абставінах работы вядомае ячэйкі растлумачаць членам партыі правільную партыйную тэзіс, паказаную ў рашэнні Істападаўскага пленуму ЦК УсеКП(б) і ЦК КП(б)Б, прыстасоўваць гэтыя рашэнні ў канкрэтнай барацьбе, каб перамагчы правую небяспеку.

Н. Клебанау.

Выкананьне рашэньняў лістападаўскага пленуму ЦК УсеКП(б) пра вярбоўку рабочых у партыю.

Пытаньні росту і рэгуляваньня складу арганізацыі за мінулы год стаялі перад нашай арганізацыяй, як адна з асноўных задач. Летась у студзені і жніўні месяцы бюро АК займалася вывучэннем гэтага пытання і выносіла адпаведныя мерыпрыемствы на далейшае ўмацаваньне росту. Цяпер праз паўгода пасьля апошняга рашэньня бюро АК на гэтым пытаньні і у зьвязку з рашэньнем ЦК УсеКП(б) на пытаньні росту і рэгуляваньня сацыяльнага складу неабходна правярць і прааналізаваць як выконваліся дырэктывы бюро АК, як расла наша арганізацыя, за чый лік, правярць недахопы і вызначыць далейшыя задачы. Вылікі росту за 6 месяцаў паказваюць аб вялікім аутарытэце нашае партыі, сувязі яе з масамі, а ад апошняга імкненьні ў партыю. За 6 месяцаў у партыю ўступіла 496 чалавек; з іх — рабочых 351 ці 70 проц., сялян — 124 ці 25 проц. і толькі 5 проц. служачых і інш. Пры чым асноўнае гэта тое, што ў гэтым складзе 351 рабочых ад вартштату, 29 батракоў і сельска-гаспадарчых рабочых, 103 чалавекі, якія заняты ў сваёй і калектывнай гаспадарцы. За гэты перыяд мы маем павялічэньне удзельнае вагі членаў партыі ў складзе арганізацыі з 71,27 проц да 77,82 проц. Партыяраслоўка па асаблівых нашых прадпрыемствах (майстэрні „Рухавік рэвалюцыі“, „Праца“ і некаторыя іншыя) дасягае 35, 32 і 28 проц.

Трэба адзначыць, што сацыяльны склад нашае арганізацыі зьяўляецца злавальняючым, бо ў складзе арганізацыі мы маем 77,92 проц. рабочых і рабочых ад вартштату 51,86 проц. Досыць зразумела, што яшчэ шмат трэба зрабіць для таго, каб урэгуляваць сацыяльны склад у адпаведнасьці з намечанымі практычнымі мерапрыемствамі ЦК УсеКП(б) у гэтых адносінах.

Аднак, пры агульным здавальняючым якасным і колькасным росьце трэба адзначыць, што дырэктывы бюро АК ад 1 VII-28 г. „Райкомам трэба прызначыць больш увагі пытаньню росту, асабліва за лік рабочых і батракоў, паставіўшы на бліжэйшых партыйных сходах пытаньні росту партарганізацыі“ у значнай частцы ня выкананы. Аб гэтым гаворыць тое, што ў другім паўгодзьдзі 1928 году ў параўнаньні з першым у партыю было прынята больш толькі на 51 чал., а батракоў і сельска-гаспадарчых рабочых 29 чалавек, на 14 чалавек больш чым у мінулым паўгодзьдзі, а дырэктыва бюро АК ад 24 I-28 г. гаварыла: „Адназначна некадрае паніжэньне процанту жанчын у агульным складзе партарганізацыі — лічыць неабходным уцягненьне ў партыю работніц і батрачак, пры чым асабліваю ўвагу гэтаму пытаньню павінны аддаць, ячэйкі КП(б)Б фабрыкі „Вэзуві“, фабрыкі „Дняпро“ і Добрускай фаб-

рыкі". Гэта было вырашана больш чым год таму назад, а тымчасам і дасюль ня выканана.

Не ўважаючы на абсалютны рост за лік жанчын работніц, усё-ж узмацненне тэмпу не дало павялічэння, а наадварот, нават некаторае паніжэнне, бо ў першым паўгоддзі 28 г. было прынята 58, а ў другім 56, а у процантных адносінах у складзе арганізацыі мы маем паніжэнне з 12,22 проц. да 11,86 проц. Добруская ячэйка прыняла ў партыю за ўвесь год 6 работніц. На некаторых буйных прадпрыемствах парт-праслойка вельмі нязначная („Дняпро"—12,7 проц., „Сацыялізм"—13 проц., Добруш—17 проц.), таксама малая парт-праслойка сярод найбольш кваліфікаваных рабочых. У акрузе ёсць і шэраг прадпрыемстваў, якія палічваюць у сваім складзе рабочых, што жывуць у вёсцы і яны вельмі слаба ўцягваюцца ў партыю. Зроблены акругомам досьлед па шэрагу буйнейшых ячэек акругі і вясковых ячэек выявілі цэлы шэраг прычын недастатковага тэмпу росту. Гэтыя прычыны ў асноўным бываюць ад таго, што слаба пастаўлена масавая работа, недастаткова наладжана работа з беспартыйным актывам, што адсутнічае з боку низавых партарганаў патрэбная увага і сыстэматычная работа у пытаньнях выбоўкі ў партыю. Пастараемся коратка даць шэраг фактаў з досьледу. Не ўважаючы на неадначасовыя дырэктывы з боку АК і на такое важнае рашэнне лістападаўскага пленуму ЦК УсеКП(б) па гэтым пытаньні, рэдка дзе ў партыйках яно прапрацоўвалася. Камісія, вылучаная Новабеліцкім РК, канстатуе, што: „пастанова ЦК аб уцягненьні рабочых і работніц у партыю згорт не прапрацоўвалася і не абгаварвалася як у партыйнай, так і ў беспартыйнай масе". Такое становішча ёсць і ў других мясцох, у тым ліку і ў большасці вясковых ячэек. Там, дзе пытаньне не прапрацоўвалася, выносіліся адцягненыя рэзалюцыі, бюро ячэйкі з заводу „Сацыялізм" паставілі: „Партарганізатарам трэба ўзмацніць выхавальную работу і ўцягнуць рабочых у партыю, якія блізка стаяць, ўзмацніўшы сярод іх выхавальную работу, а паставіва-ж бюро аб скліканьні нарады партаргаў для прапрацоўкі дакладу і ўцягненьня ў партыю да гэтага часу ня выканана, сьледам чаго на працягу ўсяго 1928 году ў ячэйку ня было ніякага прыцеку.

Масавая работа, не ўважаючы на тое, што пра гэта мы больш за ўсё гаворым, не дае патрэбных вынікаў. Да гэтага часу мы не прыстасавалі яе да абслугоўваньня розных груп і пластоў рабочых, мала скарыстоўваем нават тыя магчымасьці, якія ёсць, як правядзеньне гутарак у часе перапынку на сыняданьне, полудзень і г. д. Ня дзіўна, што на запытаньне да рабочых заводу „Сацыялізм" „ці праводзяцца ў вас гутаркі?" былі такія адказы: „часам праводзяцца", а на запытаньне „што ў вас апорг у цэху?" адказалі: „ня ведаем, здаецца тав. Камяка".

Амаль зусім няма работы з рабочымі, што жывуць у вёсцы. Яны адарваны ад удзелу ва ўсёй культурна-масавай рабоце і ад усялякае грамадзкае работы. Бясспрэчна, што рэзервам для папаўненьня нашай партыі ў першую чаргу зьяўляецца наш перадавы рабочы, рабочы актывіст, аднак мы ня маем патрэбных вынікаў у рабоце з беспартыйным актывам. Як ні сьмешна, да гэтага часу некаторыя ячэйкі нават ня ведаюць, каго трэба лічыць актывам і лічаць, што работа з партыйным актывам—справа фракцыі фабкому. Так, напрыклад, бюро ячэйкі фабрыкі „Праца", адзначаючы, што да гэтага часу работа з беспартыйным актывам вядзецца слаба, выносіць такое рашэнне: „дзіручыць фракцыі фабкому і дадаць работу з беспартыйным актывам". Новабеліцкі РК адзначае: „работа з беспартыйным актывам праводзіцца па інцыцытызе фракцыі фабкома без дастатковага кіраваньня

бюро партячэк, а пытанні, якія абгаварваліся ў большасці, мелі праф. кампанейскі характар. Да склікання актыўу фракцыя фабкома падыходзіла фармальна, запрашае толькі таварышоў, якія фармальна знятыя з работ і ня ўцягвае актывістаў блізкіх да партыі. Вельмі слаба беспартыйныя актыў уцягваюцца ў школы партадукцыі, як, напрыклад, на Дзбрускай фабрыцы, дзе ў школы ўцягнуты толькі дзевяць беспартыйных рабочых. Наогул на падрыхтоўку актыўу да ўступлення ў партыю аддаецца мала увагі. Партсходы слаба наведваюцца беспартыйнымі рабочымі, бо пра іх слаба паведамляюць. Калі справа тычыцца пра неэтычнасць таго ці іншага камуніста, беспартыйныя на сходы не дапускаюцца. На заводзе „Сацыялізм“ рабочыя заявілі „ячэйка ад нас хазаецца, камуністы зачынуліся і з намі мала пра што дзяліцца“. І сапраўды, на прэцыгу годзе ячэйка больш займалася пытаннямі разбору неэтычнасці паасобных членаў ячэйкі. Беспартыйных запрашалі на сходы толькі тады, калі разбіраліся агульныя кампанейскія пытанні. Бяспрэчна замінае яшчэ і тое, што таварышы, які ўступае ў партыю, вельмі нагружаюць, у той час, калі, будучы беспартыйным актывістам, ён ня быў нагружаны. Старыя-ж члены і кандыдаты партыі ў некаторых арганізацыях (Дзбрун) зусім ня маюць ніякіх напружак, не ўцягнуты ў школы, адрываючы ад партыі. Хваравітыя зьявішчы ў паасобных ячэйках уплываюць на марудны рост партыі. Гэта сьцьвярджаецца на практыцы зводу „Сацыялізм“, дзе рабочыя заявілі так: „Да гэтага часу ня было інтарэсу ўступаць у партыю, бо калі пачаўшы на работу нашае ячэйкі, дык яны толькі прызнаюць разбіраць пытанні пра п'янства і г. д.“ Чыстка партыі ад непажаданых элементаў, якая падыходзіць, бяспрэчна дасць значны штуршок да ўступлення ў партыю лепшых рабочых.

Трэба адзначыць вельмі доўгі працэс праходжэння этапаў зацвярджэння анкет, калі прымаюць у партыю. Ём даводзіцца прайсці сама менш 4—5 інстанцый. Часта гэта цягнецца да 3-х месяцаў. Вось асноўныя прычыны, якія не даюць магчымасці уцягнуць у партыю ўсё лепшае з рабочае класы. Рашэнні лістападаўскага пленуму ЦК патрабуюць ад нас і ставяць перад РК і ячэйкамі наступныя асноўныя задачы:

1. Максымальная ўвага з боку РК і ячэк да пытанняў вярбоўкі ў партыю рабочых, работніц, батракоў і сельска-гаспадарчых рабочых. Трэба сыстэматычна адзін раз у 2—3 месяцы падводзіць вынікі, памячаць далейшыя мерапрыемствы, каб здзейсніць агульна-партыйныя дырэктывы ў гэтай галіне.

2. Рашуча ўзяцца за выкананне партдырэктыў як вышэйшых парторганаў, так і АК пра лепшую пастапоўку масавае работы, прыстасоўваць яе да абслугоўвання аднаведных груп рабочых у аднаведнасці з нашымі палітзадачамі і канкрэтнымі умовамі (тае ці іншае фабрыкі, савгасу, калгасу, вёскі і г. д.).

3. Узяць пад непасрэднае кіраўніцтва ячэк работу з беспартыйным актывам праз сыстэматычнае скліканне нарад, дзе ставіць асноўныя палітычныя і гаспадарчыя пытанні, даручыць ім аднаведныя партыйныя і грамадзянскія заданні. Уцягнуць у школы партадукцыі у торадзе абсалютную частку актыўу, а ў вёсцы ня менш за 30 проц. батракоў, сельска-гаспадарчых рабочых і батрацкага актыву павінна быць ахоплена ў сетку школ партадукцыі і вялікае ўцягненне ў партшколы праз персанальныя запрашэнні, лепшае апавяшчэнне і г. д.

4. Асаблівая ўвага павінна быць звернута на ўзмацненне прыцёку работніц праз палепшэнне работы сярод іх. Трэба ім дапамагаць падняць палітзровень, ліквідаваць няпісьменнасць у індывідуальным

парадку, калі яны ня могуць наведваць школ, уцягваць іх у практычную грамадскую работу. Тое самае павінна быць і ў адносінах да батрачак і калгаспадынь.

5. Трэба ўдасканаліць парадак зацьвярджэння анкет з такім разьлікам, каб ад ячэйкі да РК анкета афармлялася ня больш аднаго месяцу.

Ясна, што сыстэматычная работа па вярбоўцы павінна быць разьлічана на ўдзяленьне у партыю сапраўды перадавых элементаў рабочых і сяльскіх рабочых і работніц з вялікім вытворчым стажам работы на буйных прадпрыемствах. Пры гэтым трэба няухільна кіравацца і ажыццяўляць рашэнні д.с. падаўскага пленуму ЦК, дзе гаворыцца „Самым дастойным і рэшучым чынам уцягваць у партыю тых рабочых і работніц, якія праяўляюць найбольшую палітычную стойкасць у часы цяжкасцей, якія зьяўляюцца сапраўднымі пратэтарскімі інтэрнацыяналістамі, якія асабістым прыкладам дапамагаюць росту вытворчасці і тудавое дысцыпліны, горача і ўпарта змагаюцца з бюракратызмам, актыўна працуюць над сваім культурным разьвіццём і там самым змогуць узмацніць лінію лэнані пралетарскага аманарду“.

Мінулая работа нашае арганізацыі гаворыць за тое, што прапалейнай настаноўцы партмасавае работы, ачышчэння ад чужога партыі элементу, мы гэтыя задачы, бязумоўна, выканаем.

У ЦК КП(б)Б.

Аб выніках перавыбараў парторганаў. Пастанова сакратарыату ЦК КП(б)Б 25 лютага 1929 г.

1. Кампанія перавыбараў нізавых парторганаў праходзіла пад знакам разгорнутай самакрытыкі і значнага уздыму актыўнасці партмасы (на ячэйковых сходах выступала 40—70 проц. прысутных, на гарканфэрэнцыях у сярэднім 50 выступленняў, на вясковых канфэрэнцыях звыш 40 выступленняў), што сведчыць аб значным палітычным росце шырокіх партмас.

2. У ходзе кампаніі ў дастатковай ступені знайшла праламленне дырэктыва аб мабілізацыі увагі ўсёй партмасы вакол асноўных гаспадарчых і палітычных задач партыі, пад пунктам погляду генеральнай правёркі вынікаў і якасці работы ўсіх партарганізацый па ажыццяўленню на справе генеральнай лініі, вызначанай XV з'ездам УсеКП(б).

3. Пры здзяйсненні і сваечасовай у агуле падрыхтоўцы і кіраванні кампаніяй, як з боку парткомаў, так і ячэек, адзначыць, як буйнейшы недахоп у кіраванні кампаніяй з боку парткомаў — недосыць свеечасовае завастрэнне ім у сваіх дырэктывах задач барацьбы з ідэалістычнымі хістаннямі ў шэрагах партарганізацый, у выніку чаго ў значнай частцы ячэек пачынае аб барацьбе з правам ухілам і прымірэнствам да яго не знайшло належнага адбітку, як у справядлівых дакладах, таксама і ў ходзе іх абгаварэння.

4. Аднак гэты буйнейшы недахоп быў у значнай ступені выправлены ўжо ў ходзе перавыбараў ячэек. Да моманту-ж раённых партыйных канфэрэнцый і сходаў увага партмас была ўжо ў дастатковай ступені мабілізавана вакол задач барацьбы на два фронты з завастрэннем асаблівай увагі на перамогу правай небяспекі і прымірэнства да яе, што знайшло свой адбітак як у дакладах і спрэчках, таксама і ў пастановах перавыбарчых сходаў і канфэрэнцый.

5. У ходзе кампаніі знайшла цалком праламленне дырэктыва аб дэмакратычным рэсурсам унутры партыі і дэмакратыі, поўным абсяпачэнні выбарнасці ўсіх парторганаў, у выніку чаго можна адзначыць значнае павышэнне зацікаўленасці і сур'ёзныя адносіны партмасы да перавыбараў (актыўнае абгаварэнне кандыдатур, больш рашучыя адводы паасобных кандыдатур). Аднак заўважаецца шэраг паасобных фактаў парушэння ўнутры-партыйнай дэмакратыі (Фрунзаўскі раён, партканфэрэнцыя ячэйка Камвузу і інш.), а таксама настрой нецярпімасці самакрытыкі з боку асобных таварышоў.

6. У выніку перавыбараў можна адзначыць:

а) павялічэнне нізавога кіруючага актыву (лік членаў бюро ячэек павялічыўся на 10 проц. і на 8 проц.) і удзяленне новах кадраў парт. маладзёка ў склад парторганаў (аднаўдзяленне бюро ячэек на 52,8 проц. складу сакратароў ячэек на 43,9 проц., гар. РК на 60 проц. і вяско-

9. Перэвыбарчая кампанія выявіла наступныя важнейшыя недахопы ў становішчы і рабоце партарганізацый:

а) недастатковае разуменьне часткай партыйцаў і нават пасабных і незалежных арганізацыяў (як у горадзе, так асабліва на вёсцы) сутнасьці і караньняў абвастрэньня класовай барацьбы і канкрэтных форм сяпраўленьня і наяўнасьці з боку пасабных партыйцаў недаацэнкі сьрадняка і задачы ўзмацненьня бядняцка-серадняцкага блёку;

б) недастатковае разуменьне часткай партыйцаў і пасабных і незалежных арганізацыяў (асабліва на вёсцы) сутнасьці правай небясьпекі, яе рэальнасьці ва ўмовах уласнай арганізацыі, а таксама наяўнасьці сярод пасабных партыйцаў (асабліва на вёсцы) настрояў правага і прымірэнчага характару і іх праяўленьня на практычнай рабоце;

в) слабасьць і недавальняючасць пастаноўкі масава-палітычнай работы ва ўсіх партарганізацыях;

г) наяўнасьць шэрагу хваравітых зьявішчаў сярод пасабных партыйцаў, недастатковая рашучая барацьба з імі, і недастатковая работа па сістэматычнай ачыстцы радыю партыі ад параспадаўшых элемэнтаў.

Выходзячы з вынікаў перавыбараў парторганаў, ЦК прапануе:

а) Усім партарганізацыям непаслабна весьці барацьбу з усялякімі хістаньнямі і ўхіламі ад правільнай лініі партыі зьрунаваўшы асаблівую увагу на барацьбу з правай небясьпекай і прымірэнчымі да яе адносінамі, і непаслабна разгортваючы сапраўдную большавіцкую самакрытыку як унутры партарганізацыі, таксама і ў шэрагах рабочых клясы і шырокіх працоўных мас;

б) Усім партарганізацыям дакладна вывучыць матэрыялы перавыбарчай кампаніі (выступленьні, крытычныя заўвагі, прапановы і г. д.) і прыняць захады да выпраўленьня недахопаў і канкрэтных фактаў, выяўленых у ходзе абгаварэньняў справаздачных дакладаў;

в) Прызнаць неабходным правядзеньне ў бліжэйшы час ва ўсіх вясковых партарганізацыях спецыяльных райпартходаў для прапрацоўкі пытаньня аб клясавай барацьбе на вёсцы і лініі партыі ў адносінах да пасабных сацыяльных пластоў вёскі, асабліва па пытаньню ўзмацненьня бядняцка-серадняцкага блёку і аб формах і мэтадах арганізацыі наступленьня на кулацка-капіталістычныя элемэенты вёскі;

г) Даручыць Аргадзелу і Адзелу па рабоце ў вёсцы зараз-жа па скарачэньні кампаніі перавыбараў саветаў, вывучыць пытаньне аб падзелшаньні масвай палітычнай работы на вёсцы, асабліва работы з беспартыйным бядняцкім, сьрадняцкім актывам;

д) У зьвязі з тым, што ў ходзе выбараў выявілася адсутнасьць дастатковае яснасьці ў пытаньні аб мэтадах і формах кіраўніцтва выбараў і незалежных парторганаў ва ўмовах ажыццяўленьня ўнутры-партыйнай дэмакратыі і поўнай выбарнасьці парт. інстанцый, а таксама наяўнасьць шэрагу недахопаў у самой тэхніцы правядзеньня выбараў, у паказаных умовах, даручыць Аргадзелу дэталёва вывучыць увесь вопыт мінулай кампаніі і распрацаваць адпаведныя практычныя паказаньні партарганізацыям па гэтым пытаньню;

е) У сувязі з тым, што ў ходзе перавыбарчай кампаніі выявілася, што рад работнікаў, якія зьняты з работы як не апраўдаўшыя давер'е і скампрамэтаваўшыя сябе на рабоце, перасоўваюцца ня рэдка на інш. кіруючую работу, часта яшчэ больш адказную — прапанавець Аргадзелу распрацаваць пытаньне аб барацьбе з „перадзьвіжэньствам“ і ў парадку дачейшага скарыстаньня такіх работнікаў.

Рэзалюцыя нарады рэдактароў па пытаньню аб удзеле беларускага друку ў перавыбарчай кампаніі саветаў.

Абгаварыўшы пытаньне аб удзеле беларускага друку ў перавыбарчай кампаніі саветаў, нарада рэдактараў адзначае шэраг станоучых бакоў у асьвятленьні ў газэтах гэтае важнае палітычнае кампаніі (сыстэматычнае асьвятленьне ходу кампаніі на мясцох, сваячасовае рэагаваньне на ўсё больш значныя факты абвастрэньня класовае барацьбы), рэзюм з тым адзначае цэлы шэраг недахопаў па сутнасьці, якія выказваюцца ў наступным:

а) Амаль усе газэты, як цэнтральныя, так і акруговыя, пачалі падрыхтоўку да перавыбараў саветаў са спэцыяльным, дзякуючы чаму ня ўдалося сваячасова і ў дастатковай ступені згрупаваць увагу усіх арганізацый і шырокай пралетарскай грамадзкасьці на важнейшыя палітычныя задачы перавыбарчае кампаніі;

б) Важнейшыя палітычныя задачы, пастаўленыя партыяй у сувязі з перавыбарамі саветаў, ня былі ў дастатковай меры канкрэтызаваны ў кіруючых артыкулах і матар'ялах;

в) Работа з рабселькорускай масай на прыцягненьне яе да ўдзелу ў перавыбарах саветаў рэдакцыямі газэт праведзена слаба;

г) Аддаючы, у агульным, дастатковую ўвагу асьвятленьню недахопаў і адмоўных бакоў працы мясцовых арганізацый, а таксама заважваючы увагу на пытаньні абвастрэньня класовае барацьбы (выступленьнях кулацтва, духоўніцтва і антысавецкіх элемэнтаў) газэты дужа мала асьвятлялі стан учыя моманты (прыклады арганізаванасьці, зьяднаньне беднаты і выкрываньня беднаго кулацкіх учынкаў) дзякуючы чаму магло стваріцца уражаньне, што бядняцка-серадняцкія масы вельмі падкіраўніцтвам партыйных і грамадзкіх арганізацый ня толькі не наступваюць на кулацтва, а слаба і няўмела абараняюцца ад кулацкіх нападаў;

д) Рэдакцыі газэт ня выкарысталі ў дастатковай меры усіх масава-масьцяў, якія былі для атрымання больш поўных матар'ялаў па арганізацыі і падрыхтоўцы беднаты, удзелу батрацтва, удзелу і ролі сельскае інтэлігенцыі ў перавыбарчай кампаніі саветаў, кірунцтва і палітычнае лідэрства мясцовых партыйных органаў і арганізацыі камсамолу і іншых;

е) Як адзін з буйнейшых недахопаў неабходна адзначыць недахоп матар'ялаў, якія асьвятлялі б адносіны сераднякоў, іх актыўнасьць у перавыбарах;

ж) Газэты не праявілі ў перавыбарчай кампаніі саветаў належнае гэтаму ў пастаўленым цэлым першаму пытаньню (перыкачка на-стала і рабочых брыгад і г. д.);

з) Лёзунгі, якія даваліся ў газэтах, часамі не адпавядалі зьместу друкуемага матар'ялу, не заўсёды ў дастатковай ступені згрупоувалі ўвагу на важнейшых палітычных і практычных задачах перавыбараў саветаў.

Нарада рэдактароў лічыць патрэбным улічыць усе паказаныя недахопы і прапануе ў далейшым правесці наступнае:

1. У бліжэйшыя дні арганізаваць шырокія нарады рабкораў і насьценкораў, на якіх паставіць пытаньне аб удзеле ў перавыбарах саветаў рабкорускае масы, прапрацаваць пытаньне адносна характару і якасьці рабкораўскага матар'ялу.

2. Усім рэдакцыям газэт накіраваць магчымую колькасьць адказных работнікаў рэдакцыі ў вёскі для ўдзелу на выбарчых сходах для асьвятленьня актыўнасьці бядняцка-серадняцкіх мас вёскі, удзелу ў

неравыбарах батрацтва, вясковае інтэлегэнцыі, рабочых брыгад, прафсаюзных і партыйных арганізацый.

3. Рэдакцыям газет вывучыць і асвятліць вопыт пасылкі рабочых брыгад на веску і за ўвесь перыяд, які застаўся да перавыбараў сельсаветаў, паўней асвятліць пытаньне аб уплыве на веску з боку рабочых накіраваных на перавыбары. Зьвязанца з выехаўшымі таварышамі на вёску для атрымання ад іх матар'ялаў.

4. Газэтам арганізаваць конкурсы-спаборніцтва паміж паасобнымі выбарчымі вучасткамі і сельсаветаў на процант яўкі, арганізаваныя бядняцка-серадняцкіх мас, удзел сялянак у перавыбарах сельсаветаў. Разам з гэтым неабходна асвятляць работу паасобных актывных удзельнікаў беднаты і батрацтва на перавыбарах.

5. Рэдакцыям газеты ўжыць меры да палепшання правядзеньня конкурсу на лепшую сэкцыю і камісію сельсаветаў і забяспечыць найбольш поўнае асвятленьне становішча і адмоўных бакоў іхняй работы.

6. Даручыць газэтам паўней асвятляць работу нацсаветаў і вынікі перавыбараў нацсаветаў, актывнасьць розных груп нацменшасцяў і г. д.

7. З дастатковаю паўнатаю асвятляючы і ў далейшым усе працэсы клясавая барацьбы, якая адбываецца на вёсцы вакол перавыбараў сельсаветаў, газэтам разам з гэтым значна паўней, чым да гэтага часу, асвятляць усе дасягненьні, становішчыя моманты, прызначаць дастатковае месца асвятленьню добрых прыкладаў і ўзораў арганізаванасьці беднаты, дружнага падтрымленьня з боку сярэдняк у наступленьні на капіталістычныя варожыя элементы гораду і вёскі.

8. Ужыць усе неабходныя меры для дастатковага асвятленьня актывнасьці і арганізаванасьці батракоў і сельгаслесрабочых, а таксама шырока асвятліць ролю калгаснікаў у перавыбарчай кампаніі сельсаветаў.

9. Удзяліць значна больш увагі надбору яскравых, палітычна вытрыманных баявых лёзунгаў з тым, каб гэтыя лёзунгі адпавядалі матар'ялу, які даецца.

10. Даручыць рэдакцыям газет правесці нарады рэдактароў насяценных газет для прапрацоўкі ўсіх пытаньняў, якія зьвязаны з удзелам насяценнага ў перавыбарах сельсаветаў, а таксама правяраць ход асвятленьня кампаніі перавыбараў у насяценных і шматтыражных газэтах.

11. Пасьля сканчэньня перавыбараў высьвятліць вынікі перавыбараў (сацыяльны склад зноў абраных сельсаветаў і рэвізійных камісій, высуваньне рабочых і работніц, беднякоў і батракоў на работу ў савецкі апарат і г. д.).

12. Даручыць рэдакцыям газет усебакова асвятляць судовыя працэсы над клясавымі варожымі элементамі, якія вынікаюць у ходзе кампаніі перавыбараў.

Рэзалюцыя па дакладу тав. Гамарніка.

„Чарговыя задачы беларускага друку“.

У зьвязку з ускладненьнем задач сацыялістычнага будаўніцтва, абвастрэньнем клясавай барацьбы ў горадзе і асабліва ў вёсцы, узмацненьнем супраціўленьня клясавых ворагаў сацыялістычнаму наступленьню на ўсіх франтах эканамічнага і культурнага будаўніцтва, роля друку, як прылады ў рабоце па мабілізацыі увагі і арганізацыі мас вакол чарговых лёзунгаў партыі, набывае асабліва важнае і адказнае значэньне.

У гэтых умовах галоўнейшымі задачамі друку зьяўляецца: ідэалічная вытрыманасць яе прадукцыі, сваечасовасць сыгнэлізавання і адпору вылазак клясавага ворага, барацьба супроць усякіх ухілаў ад ленинскае лініі, як супроць рэштак трацкіскай ідэалёгіі, так і асабліва супроць правага, адкрыта апартуністычнага ўхілу і прымірэнчых адносін да іх.

Задачы гаспадарчага будаўніцтва ў БССР, якія зьяўляюцца „стрыжнем усяе работы КП(б)Б“, на ўвесь надыходзячы перыяд набываюць асабліва актуальнае значэнне і ўвесь час павінны знаходзіцца ў цэнтры ўвагі партыйнага савецкага друку Беларусі.

Асаблівая ўвага нашых газэт павінна быць звернута на задачы папулярызаванні 5-ці гадовага пляну развіцця прамысловасці БССР і мабілізацыі шырокіх рабочых мас на выкананне гэтага пляну, на праверку палепшання якасных паказчыкаў прамысловасці (звыжэнне сабекошту, павышэнне якасці прадукцыі і інш.).

У адносінах сельскае гаспадаркі, нарада, у адпаведнасці з пастановамі лістападаўскага пленуму ЦК КП(б)Б, ставіць перад усімі газэтамі Беларусі, асабліва перад сялянскімі, задачу ўсямернага разгортвання сыстэматычнае прапаганды сярод шырокіх працоўных мас агрыкультурных мерапрыемстваў, якія дапамагаюць уздыму сельскае гаспадаркі, павышэнню ўраджайнасці сялянскіх палёў, пашырэнню сырцовай базы нашай прамысловасці, адначасова газэты павінны з асаблівай вострасцю ставіць пытанне калектывізацыі сельскае гаспадаркі, як „рашаючага асноўнага шляху уздыму і рэканструкцыі сельскае гаспадаркі, уздыму маламоцных і сярэдніх гаспадарак“.

Нарада рэдактароў канстатуе звыжэнне за апошні час тэмпу разгортвання самакрытыкі ў нашых газэтах. Асабліва слаба мабілізуецца газэтамі ўвага рабочых мас па барацьбе з недахопамі і адмоўнымі з'явішчамі на вытворчасці і ў рабочым быце (прагулы, п'янства і г. д.). Пралетарская самакрытыка павінна пранізваць усе нашы газэты з пачатку і да канца. Павінна быць забяспечана неадкладнае рэагаванне на дзеланыя ўказанні рабочых з боку зацкаўленых асоб і ўстаноў.

Нарада лічыць надзвычайна слабай (асабліва за апошнія месяцы) работу нашых газэт па папулярызаванні пытанняў абароны краіны, ваенізацыі насельніцтва, асьвятлення жыцця і быту Чырвонзе арміі. Гэта работа друку, ва ўмовах прыгранічнага становішча БССР і складанасці сучаснага міжнароднага становішча СССР, мае першачарговае значэнне. У прыватнасці, трэба звыярнуць выстарчальную ўвагу на „агляд Чырвонае Казармы“, што цяпер адбываецца.

Вылізнае значэнне ў БССР мае работа па практычным вырашэнні нацыянальнага пытання, асабліва па беларусізацыі. Выразная ленинская лінія у вырашэнні пытанняў нацпалітыкі, барацьба з усякім шавінізмам і нацыяналізмам, асабліва з антысэмітызмам, узмацненне інтэрнацыянальнага выхавання мас вось важнейшыя задачы, якія стаяць перад друкам БССР.

Абвастрэнне клясавая барацьбы ў краіне знаходзіць свае адлюстраванне і на культурным фронце (дыскусія па тэатральных пытаннях, ліст трох пісьменьнікаў і інш.). Гэта патрабуе ўзмацнення ўвагі партыі, а значыцца, і партыйна-савецкіх газэт да пытанняў культурнага будаўніцтва, да правядзення выразнай клясавай лініі ў рабоце на гэтым фронце. Газэты павінны звыярнуць таксама значна большую ўвагу на пытанні барацьбы за пісьменнасць, клубнае будаўніцтва, школьную справу і г. д.

Нарада канстатуе слабую пастановку у газетах аддзелаў партыйнага, започынаюцца цяпер у значнай меры сухім, афіцыйным матэрыялам (рэзалюцыі, прывітаньні і г. д.). На будучы час трэба ажывіць гэтыя аддзелы, звязаўшы праз іх газету з парткамамі і іх аддзеламі і арганізаваны вакол аддзелаў на тэмах актыўнага жыцця парткомаў.

Невыстарчальная масавая работа газет і работа рэдакцый па арганізацыі і выхаванні рабселькораў. На гэты бок павінна быць звернута ў далейшым асабліва ўвага рэдакцый і парткомаў. Усе гэтыя вялізныя задачы, якія партыя цяпер ставіць перад друкам, могуць быць выкананы пры умове далейшага ўзмацнення рэдакцый вытрыманні працаўнікаў самай камуністычнай шляхам стварэння для цяперашніх рэдакцыйных кадраў абстаноўкі, пры якой яны маглі-б расць і пучыцца (водпускі на вучобу), а таксама шляхам ачысткі рэдакцыйных апаратаў ад чужых элементаў.

Рэзалюцыя па дакладу т. Асьмова.

Питанне IV-й Усесаюзнай нарады рабселькораў і задачы рабселькорскага руху ў Беларусі.

Нарада рэдактароў акруговых і цэнтральных газет Беларусі цалком і поўнасьцю ухваліла пастановы IV-й Усесаюзнай нарады рабселькораў пры „Правде“, заклікае ўсіх працаўнікоў друку і рабселькораў да вывучэння і правядзення гэтых пастаноў у жыццё.

Спецыфічныя умовы Беларусі эканамічная адсталасць, імагінатывнальны склад насельніцтва, прыгранічнае становішча ўзмацняюць неабходнасць для партыі і саветскае ўлады ўцягнення ў будучую работу самых шырокіх мас працоўных гораду і вёскі. Таму праблемы рабселькорскага руху, як руху масавага, закліканага быць адным з кантоўных памочнікаў партыі і саветскае ўлады, набываюць у нас, у Беларусі, асабліва актуальнае значэнне.

У мэтах далейшага замацавання і яшчэ больш шырокага развіцця рабселькорскага руху ў Беларусі, нарада рэдактароў лічыць неабходным ажыццяўленне наступных мерапрыемстваў, якія выцякаюць з пастаноў IV-й Усесаюзнай нарады рабселькораў.

I. Па лініі партыі.

Партарганізацыям трэба стварыць сапраўдны пералом у справе кіраўніцтва рабселькорскай працай і дапамозе рабоце рабселькораў. Ячэйкі, Райкомы і Акругомы партыі павінны сыстэматычна заслухоўваць даклады аб стане рабселькорскага руху на працы, у вучэбнай і акрузе, звярнуўшы асаблівую ўвагу на выяўленне фактаў праследвання рабселькораў і прыняцце адпаведных мер да абароны праследуемых. Неабходна, каб ЦК КП(б)Б звярнуўся са спецыяльным лістом да мясцовых партарганізацый па пытанні аб правядзенні ў жыццё пастаноў IV-й Усесаюзнай нарады рабселькораў. Гэты ліст павінен быць дэталёва распрацаваны на адчыненых сходах усіх ячэек КП(б)Б. Партячэйкі павінны несці поўную адказнасць за становішча і кіраўніцтва рабселькорскай работай.

II. Па лініі рэдакцый.

Неабходна, каб у рэдакцыі кожнай акруговай і цэнтральнай газеты быў арганізаваны моцны рабселькорскі аддзел. У кожным раёне павінен быць выбраны рэспондэнт арганізатар рабселькораў. Адказнасць за стан рабселькорскага руху і кіраўніцтва насцьценгазэтамі і раб-

селькорпускай працай у акружыісе рэдакцыя акруговых газет, а дзе няма газет — акруговы арганізатар. Пытаньне аб арганізацыйным цэнтры кіраўніцтва рабселькорпускім рухам у рэспубліцы вырашыць па атрыманымі адпаведных дырэктару ЦК УсеКП(б). Рэдакцыі ўсіх газет павінны бязадкладна прыступіць да работ па правядзенню сяміварнага для рабселькорпускага актыву. Усім газетам Беларусі наладзіць сыстэматычнае асьвятленьне пытаньняў рабселькорпускае працы. Пры ўсіх рабселькорпускіх аддзелах газет павінны быць арганізаваны бюро для сягненьняў. Рэдакцыя газет павінны больш выразна паказваць вынікі па заметках, прысьвячаючы асобныя пэрыядычныя агляды гэтай справе такім чынам, каб дапамагаць разгортваньню самакрытыкі праз друк і ўцягваць у рабселькорпускую працу яшчэ больш значныя колы рабочых і вясковага актыву. У мэтах большага ўцягненьня работніц і сялянскіх у рабселькорпускі рух, рэдакцыя абавязана асаблівую увагу на захаваньне рабселькорпуска.

У гэтых мэтах неабходна значна палепшыць і больш рэгулярна весьці ў газетах адзеты і б вынікіх заметак („Газетны дзямаль“, „Водгук“).

Адказы і спадарніцтву і адміністрацыйна-савецкіх устаноў усім утвараюцца, ці якія падцьвердзіліся пры правярцы — абавязкова зьмяшчаць у газету, зьнішчаючы нядабайныя адносіны да іх з боку рэдакцыі.

Агульныя правэркі і ўнесі разьортваньня па заметкі кожнай рэдакцыі (Бюро) рабіць адзін раз у месяц.

Сьпісы ўстаноў і прадпрыемстваў, якія доўга (больш за месяц) не адказваюць на заметкі, пэрыядычна друкаваць у сваёй газэце і перадаваць гэтыя весткі для адпаведнага рэагаваньня ў кантрольныя органы. Рэдакцыі ўсіх газет павінны бязадкладна пачаць кампанію папулярызацыі і распаўсюджваньня сярод рабселькорпускіх і партарганізацый кіруючай рабселькорпускай літаратуры і ў асаблівасьці „Р-К-К-га“. Перад тым, каб неабходным выданьне кіруючай рабселькорпускай літаратуры на беларускай мове і мовах нацменьшасьцяў.

Рэдакцыі друкаваных газет, сумесна з партарганізацыямі, павінны прыняць меры да арганізацыі ў кожным калгасе, налічваючым 30 і больш членаў, насыценнай газэты.

III. Па лініі рэдкалегій насыценгазет.

Неабходна практыкаваць выхад насыценгазет ня менш чым адзін раз у месяц. Плянны работы рэдкалегій павінны ўключаць у сябе пытаньні, якія стаяць у пляне работы ячэйкі, фабрычна-заводскай, сельскай і інш. Пры кожнай рэдкалегіі павінна быць арганізавана „Бюро дасягненьняў“. Кожная рэдкалегія павінна весьці вуслом сваім рабселькорпускім і свае работы па формах, прынятых IV-й нарадай. Кожная рэдкалегія робіць справіздачу аб сваёй рабоце перад раённым арганізатарам рабселькорпуска. Рэдкалегіі павінны ўзмацніць масавую работу насыценгазет (агляды, сходы чытачоў, конкурсы і інш.), імкнучыся да ўцягненьня ў рады рабселькорпускіх самых шырокіх пласкоў працоўных годата і вёскі, зьвярнуўшы асаблівую ўвагу на ўцягненьне батрацтва, рабочых савгасаў, членаў калектывных гаспадарак і жанчын.

Насыценгазеты Беларусі, як правіла, павінны выходзіць на беларускай мове. Нацменьшасьця павінна быць згэсцьмечанымі мацімамаць абслугоўваньня іх у насыценгазэце на роднай мове.

IV. Па лініі прафсаюзаў, Наркамасьветы і с. саветаў.

Неабходна, каб ЦСПСБ даў указаньні мясцом аб замацаваньні пэўнага процанту з культфонду спэцыяльна на патрэбы насыценгазет. Нізавыя прафорганы павінны аказваць усямерную дапамогу рабоце

рэдкалегій (прадстаўленне памяшкання, забяспячэнне тэхнічнымі прыладамі і інш.). Неабходна, каб НКАСветы з сродкаў, адпускаемых на культурна-асветную работу, пэўны процант браніраваў для падтрымання і арганізацыі насыценгазэт на весцы. Неабходна, каб праф. арганізацыі, асабліва нізавыя (фабкомы), аказвалі сталае садзейнічанне у дасягненні рэальных вынікаў на заметках і наогул стваралі атмасферу ўвагі і дапамогі насыценгазетам і рабселькорускай працы. Сельсаветы і вясковыя грамадскія арганізацыі павінны аказваць статую ўсямерную дапамогу рэдкалегіям насыценгазет.

V. Па лініі РСІ і НКЮ.

Неабходна, каб ЦКК РСІ правярала выкананне даных ім укаazanняў адносна сілчасовага рэагавання на заметкі рабселькораў. Асобы і установы, якія сыстэматычна замоўчваюць дзелавыя ўказанні рабселькораў, надрукаваныя у насыценгазэце, або ў друкаванай газэце, павінны прыцягвацца да адказнасці.

НКЮ павінен паскорыць працэс сьледства па справах аб прасьледваннях рабселькораў, прыцягваючы да адказнасці ня толькі саміх прасьледавацелей, але і тых прадстаўнікоў устаноў, якія ведалі аб прасьледванні і ня прымалі адпаведных мер.

1401 Аб палепшанні партаддзелу газеты „Зьвязда“.

(З прат. № 62 Сакр. ЦК КПБ ад 2—9 студзеня 1929 г.).

У мэтах палепшання партаддзелу „Зьвязды“, Сакратарыят ЦК лічыць неабходным у дадатак да пастановы Сакратарыяту ЦК ад 27/III 1928 г.

1) Практыкаваць у „Зьвяздзе“ панярэдняе абтаварэнне пытаньняў парт. будаўніцтва, шляхам сыстэматычнага асьвятленьня іх (іліяныя пытаньні Бюро ЦК, аддзелаў ЦК і г. д.).

2) Паширыць у газэце інфармацыю аб рабоце ЦК, ЦКК, ЦК ЛКСМБ і Менскага Акругкому шляхам:

а) выдзяленьня ў ЦК КП(б)Б двух, у ЦК ЛКСМБ аднаго і ў АК аднаго таварыша, на абавязкі якіх ускласьці сталае інфармаваньне парт. аддзелу „Зьвязды“ аб рабоце аддзелаў ЦК;

б) загадчыкам аддзелаў і працаўнікам ЦК, узмацніць інфармаваньне і забяспячэнне матар'яламі „Зьвязды“ аб рабоце як сваіх аддзелаў, так і наогул розных галін партыйнае працы, інфармацыю у газэтах аб рашэньнях Бюро і Сакратарыяту ЦК даваць з ведама Сакратара ЦК;

в) газэце дабіцца павялічэньня кадраў парткораў, у першую чаргу на буйных прадпрыемствах, за кошт ячэйковых інфарм. арганізацый;

г) прасіць ЦКК вылучыць таварыша для інфармаваньня „Зьвязды“ і забяспечыць газэту адпаведнымі матар'яламі аб рабоце ЦКК;

д) практыкаваць шырэй пастаноўку асобных пытаньняў у парадку абмену думкамі і ў парадку дыскусійным.

3) Партаддзелу „Зьвязды“ палепшыць асьвятленьне жыцця мясцовых партарганізацый:

а) прапанаваць АК і РК КП(б)Б вылучыць таварышоў, на абавязкі якіх ускласьці стала карэспандыраванне ў „Зьвязду“;

б) значна больш асвятляць ход абследавання ЦК мясцовых арганізацый, прыцягваючы да асвятлення работы арганізацыі ня толькі інструктароў ЦК, але і камуністаў і беспартыйных рабочых абследаваемага раёну;

в) ажывіць парт. аддзел, шляхам большага разгортвання унутрыпартыйнай самакрытыкі, узмацнення барацьбы з недахопамі парт. апарату, прыцягваючы да карэспандавання у „Звязду“ большы лік камуністаў, а таксама паленшчыц пастаноўку парт. аддзелу (больш жывая падача матар'ялу і г. д.);

г) пэрыядычна асвятляць жыццё мясцовых парт. арганізацый на матар'ялах мясцовых газет.

д) наладзіць сыстэматычнае асвятленне выканання пастаноў ЦК і ЦКК як па пытаннях парт. будаўніцтва, так і па іншых пытаннях.

У ЦКК КП(б)Бел.

Аб узмацненні рэагавання на крытыку ў друку і ў насьценгазэтах.

Па правярцы рэагавання на крытыку ў друку і насьценгазэтах¹⁾ Презыдум ЦКК зцвердзіў наступныя прапановы (пастава ад 15 I-29 г., прат. № 3):

1. З мэтай узмацнення ўдзейнічання крытыкі ў друку ўстанавіць, як правіла, што асноўным органам, які дае рух заметкам у друку (як зьмешчаным у друку, гэтак і ня зьмешчаным) і наглядае за іх вынікамі зьяўляецца *Бюро Расьсьледваньняў пры рэдакцыях газэт*; у зьвязку з гэтым зьвярнуць асаблівую ўвагу на арганізацыю гэтых *Бюро пры рэдакцыях газэт* у адносінах падбору адпаведных работнікаў (як асноўных, так і па лініі тэхнічнага абслугоўваньня), а таксама ў сэнсе сталай увагі гэтаму *Бюро* з боку кіруючых работнікаў рэдакцый газэт; устанавіць строгі *вучот* усіх заметак, патрабуючых рэагавання і *кантроль* за рухам расьсьледваньняў. Выпрацаваць адпаведныя стандартныя формы, якія б улічвалі патрабаваньні правільнага ўладжанага вучоту і кантролю за вынікамі рабселькораўскіх заметак (колькасны вучот заметак, характар іх, прыкладны сьпіс адрасатаў, каму дасылаецца на расьсьледваньне, тэрміны, вынікі расьсьледваньняў, форма давадзеньня іх да ведама рабочай грамадзкасьці і г. д.). Для расьсьледваньня заметак і правэркі адказаў па заметках — *Бюро расьсьледваньняў* арганізаваць вакол сябе сталую групу рабкораў і сеткараў (з рабселькорскага актыву), якім даваць гэтыя даручэньні з прыцягненьнем рабочых і нізавога актыву служачых ва ўстановах. У зьвязку з шэрагам фактаў разгалашэньня псэўдонімаў рабселькораў пры пасылцы заметак на расьсьледваньне — яшчэ раз падкрэсьліць, што адказнымі за захаваньне у сакрэту прозьвішчаў аўтараў заметак зьяўляюцца рэдакцыі газэт. Пры выкрыцьці фактаў злосьнага разгалашэньня псэўдонімаў неабходна ўжыць на практыцы даўно дзейсныя артыкулы аб пакараньні за гэтыя злачынныя дзеяствы. Выпрацаваць адпаведны тэхнічны парадак, які б забяспечыў рэдакцыям газэт не разгалашэньне псэўдонімаў.

2. Паставіць перад рэдакцыямі газэт задачу больш выразна паказваць вынікі і дасягненьні па заметках, прысьвячаючы пэрсобныя пэрыядычныя агляды гэтай справе, каб гэтым самым садзейнічаць яшчэ большаму разгортваньню самакрытыкі праз друк і ўцягваць ў рабселькорскую работу яшчэ больш значныя колы рабочых і вясковага актыву: З гэтаю мэтай неабходна значна палепшыць і больш рэгулярна весьці ў газэтах аддзелы аб выніках заметак („Газэта дапамагла“, „Водгукі“). Агульныя правэркі ступені рэагавання на заметкі кожнай рэдакцыі (*Бюро*) вытвараць адзін раз у месяц. Сьпісы устаноў і прадпрыемстваў, якія доўга (больш за месяц) не адказваюць на

¹⁾ Вынікі гэтай правэркі асьветлены ў № 1 „Большавіка Беларусі“ за 1929 г. (у арт. т. М. Зярніцкага).

заметкі, пэрыядычна друкаваць у сваёй газэце і перадаваць гэтыя весткі для адпаведнага рэагаваньня ў кантрольныя органы.

3. Асноўнымі органамі на мясцох, якія павінны ўсямерна садзейнічаць сваечасоваму і дзелавому рэагаваньню на заметкі у друкаваных і насьценных газэтах—зь'яўляюцца фабзавмясцкомы і парт'ячэйкі.

На буйных прадпрыемствах і ва ўстановах *лічыць мэтазгодным арганізацыю суадпаведна рашэньням 4-й Усесаюзнай Нарады рабселькорэў спецыяльных Бюро Дасягненьняў пры рэдкалегіях насьценгазэт*, задача якіх—забясьпечыць узьдзеінічаньне рабселькорэўскіх заметак у насьценгазэтах. Бюро дасягненьняў павінна складацца з прадстаўнікоў рэдкалегіі, рабкорэў, раб. засадацеля Бюро Скаргаў РСІ, ці сябра гарсавету, фабзавмясцкому, парт'ячэйкі, а таксама прадстаўніка адміністрацыі. Асноўная работа Бюро—гэта вытварэньне расьсьледваньняў і праверка выкананьня прапанов як па заметках у насьценгазэтах, так і па заметках у друкаваных газэтах, якія тычацца данага прадпрыемства ці ўстановы, а таксама вядзеньне вучоту узьдзеінічаньня заметак і асьвятленьне ў друку вынікаў замежж. Да работы па расьсьледваньню заметак Бюро Дасягненьняў прыцягваюць рабкорэў, нізавы парт. і прафактыў, дэпутатаў саветаў, дэлегатак, „лёгкую кавалерыю“ і інш. Расьсьледваньні, якія патрабуюць умешваньня органаў РСІ ці пракуратуры,—перадаюцца апошнім Бюро Дасягненьняў непасрэдна (падрабязнае палажэньне пра Бюро Дасягненьняў апублікавана ў рашэньнях 4-й Усесаюзнай Нарады Рабселькорэў—лістапад—сьнежань 1928 г.).

4. Побач з гэтым абавязваць адміністрацараў устанавіць сталы нагляд за заметкамі ў мясцовых і цэнтральных газэтах і весці спецыяльны вучот гэтым заметкам, каму, на які тэрмін даручана расьсьледваньне, ці дача адказу на заметкі і што фактычна па ёй праведзена ў жыццё. Кіраўніком прадпрыемстваў і ўстаноў неабходна даваць на заметкі зусім правэраныя адказы, у адпаведных выпадках рабіць жывую праверку фактаў і толькі грунтоўчыся на гэтых даных—даваць пісьмовыя адказы ў газэту (пасылка адказаў—пісьмовых—у рэдакцыі газэт бязумоўна абавязкова). Паказаць кіраўніком, што даручэньні па расьсьледваньню заметак павінны давацца толькі правэраным на рабоце работнікам, пры гэтым катэгарычна забараніць дачу такіх даручэньняў выкрываемым (разаблачаемым) у заметцы работнікам. У рабоце па расьсьледваньню заметак і дачы адказаў на іх павінна быць устаноўлена ўвязка паміж адміністрацыяй і Бюро Дасягненьняў ці іншымі нізавымі расьсьледавальцельскімі камісіямі.

5. Лічыць, што *няўважлівыя адносіны да рэагаваньня на рабселькорэўскія заметкі і дача па ім беспадстаўных абвяржэньняў павінны разглядацца, як наіверная азнака загніваньня апарату*, так як гэта наказвае, што ў даным апарце бюракратычныя скажэньні прыдушваюць сабою ініцыятыву ў галіне зьнішчэньня недахопаў.

Выходзячы з гэтага неабходна ва ўсіх выпадках *сыстэматычнага ігнараваньня рабселькорэўскіх заметак ці „абвяргацельства“ прыцягваць да судовай адказнасьці, як за злачынства, вінаватых у ігнараваньні і фармальных і бюракратычных адносінах да крытыкі ў друку*. Таксама трэба расцэнваць, як бюракратычнае супраціўленьне крытыцы ў друку і заслугоўваючых суровых мер пакараньня, аж да прыцягненьня да судовай адказнасьці—факты адказаў на заметкі, якія абмежаваны адным толькі канстатаваньнем, ці паведамленьнем аб выніках расьсьледваньня без прыняцьця сапраўдных мер па хутчэйшаму зьнішчэньню ненармальнасьцяў, адзначаных у заметках. Прызнаць мэтазгодным у бліжэйшы час правесці некалькі судовых паказальных

працэсау на прадпрыемствах і ва ўстановах адносна няправільных, злых, бюракратычных абвясеньняў на заметкі і прапановы рабочых (у тым выпадку, калі будзе ўстаноўлена бясспрэчнасьць неабгрунтаванасьці адказу).

У тых выпадках, калі ўстанаўляецца асабістая вінаватасьць пры дачы няправільных адказаў, ці цяганіна з дачай адказаў асобнымі работнікамі апарату адміністратары павінны ўжываць да іх адміністрацыйныя спаганьні, паведамленьні аб гэтым праз газэту і ў загадах.

6. Абавязваць усіх кіраўнікоў устаноў і прадпрыемстваў ужываць рашучыя меры да больш хуткага расьсьледваньня і пасылкі адказаў на рабселькорыўскія заметкі: на заметках, якія патрабуюць, у адміністрацыйным парадку даць адказ на працягу ня больш тыдня з моманту зьявіленьня ці атрымання заметкі; на заметках, патрабуючых расьсьледваньня на мяісцох (на пэрыферыі), таксама даваць больш хуткія адказы ва ўсякім выпадку на працягу ня больш 2-3 тыдняў, з гэтай мэтай цэнтральным і акруговым установам трэба як мага скарачаць колькасьць перадатачных інстанцый, а ў больш важных выпадках — рабіць жывое расьсьледваньне.

7. Прызнаць абсалютна нецярпімым, што наглядаюцца няўважлівыя паслугі адносіны *нізавых парт. і праф. органаў* да газэтных заметак, а таксама недапушчальную бяздзейнасьць *нізавых органаў* да фактаў бюракратычных адносінаў адміністратараў да газэтных заметак, асабліва ў адносінах да тых заметак, дзе закранаюцца пытаньні данага прадпрыемства ці ўстановы. Нізавыя органы павінны актыўна ўмешвацца ў справу рэагаваньня на газэтныя заметкі, падштурхоўваючы адміністрацыю да хуткага сапраўднага зьнішчэньня крытыкуемых недахопаў і дачы грунтоўных адказаў, а таксама абаварваючы на сваіх пасяджэньнях даваемыя ў газэту пасьпэшылыя адказы з уцягненьнем у гэтую справу *нізавых масавых органаў*, даючы гэтакім чынам дадатны прыклад уважлівага і хуткага рэагаваньня на крытыку ў друку. Нізавыя парт. і праф. органы павінны першымі — як самастойна, так і праз органы КК, РСІ, Пракуратуры, Суда і г. д. *праяўляць ініцыятыву на узбуджэньні спраў аб прыцягненьні да адказнасьці вінаватых у бюракратычных адносінах да самакрытыкі*. Няпрыняцьце *нізавымі* органамі мер у гэтым напрамку павінна разглядацца як невыкананьне дырэктыў партыі аб самакрытыцы. Парт'ячэйкі павінны ўлічваць прапановы і факты з заметак у сваёй бягучай дзейнасьці ў сэнсе скарыстаньня іх у рабоце і намячэньня такіх мерапрыемстваў, якія зьнішчалі б выкрытыя недахопы і выпраўлялі ўсю сыстэму работы прадпрыемства ці ўстановы.

8. У мэтах палепшаньня справы па рэагаваньню на газэтныя заметкі з боку *органаў пракуратуры*, а таксама дзеля зьнішчэньня роўналежнасьці ў гэтым напрамку паміж органамі пракуратуры і рэдакцыямі газэт, прапанаваць Пракуратуры Рэспублікі ўстанавіць пэўны парадак непасрэднага і вычэрпнага рэагаваньня з боку акруговых пракурораў на ўсе заметкі з асноўных беларускіх і цэнтральных газэт. Ускласьці гэтую справу ў акругах на аднаго з пам. пракурораў, які б забясьпечыў сваечасовае рэагаваньне на ўсе газэтныя заметкі, дзе маюцца паказаньні на крымінальныя і інш. учынкi і нагляд за хуткасьцю вядзеньня сьледства па справах, узьнікшых па газэтных заметках. Удасканаліць сыстэму вучоту і кантролю ў органах Пракуратуры за гэтакімі справамі такім чынам, каб была магчымасьць мець спецыяльны нагляд за прасоўваньнем гэтых спраў. Лічыць зусім недапушчальным факты доўгага зацягваньня сьледства з прычыны няўважлівых адносінаў пасьпэшылых судовых-сьледчых работнікаў да газэтных

заметак, што прыводзіць у шмат якіх выпадках да страгі грамадскага значэння спраў. Дамагчыся больш хуткага расьсьледвання па газетных заметках, прыцягваючы да адміністрацыйнай адказнасці вінаватых у цеганіне. Устаноўце, каб органы Пракуратуры па заметках, прыймаемых да судовага расьсьледвання, рабілі аднаведнае паведамленьне рэдакцыям газэт (Бюро Расьсьледванняу). Аб выніках следства па заметках—перадачы справы ў суд, ці спыненне яе, рашэньне судоў па такіх справах—органы Пракуратуры і Суду павінны паведамляць у рэдакцыі газэт. Апошнім (рэдакцыям) неабходна абавязкова перыядычна зьмяшчаць гэтыя паведамленьні (куткі ў газэтах „Пракуратура адказвае на заметкі“), каб уся рабселькораўская і савецкая грамадзасць была ў курсе спраў аб лесе заметак. Прапанаваньне органаў Пракуратуры па справах, маючых вялікае грамадзкае значэньне, не абмяжоўвацца толькі судовым іх вырашэньнем, і важнейшыя вынікі, што выцякаюць з гэтых спраў, абавязкова ставіць перад парт. і кантрольнымі органамі для прыняцця адпаведных рашэньняў.

9. Прапанаваньне АКК-РСІ усямерна ўзмацніць барацьбу з усялякімі праявамі бюракратычных адносін і супрацьдзейнасьці ў друку, не пакідаючы так ніводнага факту поўнага і нараваньня ці „абвяргаць пэста“ і фармальных адносін без суровых мер узьдзеяньня і пакараньня (згодна пастанове Жнівеньскага—1928 г. —Пленуму ЦКК УсеКП(б)). Устаноўце, як правіла, што органамі КК—РСІ вытвараюцца расьсьледваньні па заметках асабліва важнага грамадзка-палітычнага значэньня ці па асобных зваротках рэдакцый газэт і нязавых органаў па расьсьледваньнях заметак. Паладзіць спецыяльны вучот газетных заметак, кантроль над працоўнасьцю і вынікамі расьсьледваньня.

Унутры апарату ЦКК-РСІ вытвараць нагляд за усімі беларускімі і асноўнымі цэнтральнымі газэтамі. Па заметках ва ўсіх цэнтральных выданьнях Агр. Група праводзіць расьсьледваньні неласрэдна, ці накіроўвае выразкі для расьсьледваньня па іншых групах Наркамату ці АКК або цэнтральным установам. АКК-РСІ вытварае расьсьледваньне неласрэдна (звычайна без асобных даручэньняў Агр. Групы) па заметкам мясцовых—акруговых—газэт і па газэтах „Зьвязда“, „Рабочий“, „Сав. Беларусь“. Расьсьледваньне па ўсіх іншых—цэнтральных і беларускіх газэтах робіцца АКК—РСІ па асобных даручэньнях ЦКК-РСІ ці рэдакцый газэт.

Апроч праяждзеньня асобна важных расьсьледваньняў сваім апаратам, АКК—РСІ павінны шырока практыкаваць перадачу асобных заметак нязавым парт. і праф. ячэйкам, вытворчым і эканом. камісіям, рэв. камісіям, рэдкалегіям і г. д., у залежнасьці ад характару тае ці іншае заметкі. Лічыць неадпусьціма доўгім тэрмін расьсьледваньня заметак па лініі КК—РСІ (у сярэднім да 1 месяца), дабіцца больш хуткага расьсьледваньня заметак, дзеля чаго максымальна скараціць шляхі праходжэньня заметак. Вынікі расьсьледваньняў па заметках, а таксама прынятыя па ім асобныя рашэньні КК-РСІ павінны абавязкова накіроўваць у газэты, пры чым вынікі расьсьледваньняў, праробленых іншымі органамі, ці работнікамі па даручэньню КК—РСІ, павінны асабліва уважліва правярацца апошнімі з боку поўнай аднаведнасьці гэтых вынікаў узятых у заметках і допісах пытаньням. Кантрольным органам сумесна з рэдакцыямі газэт пры удзеле рабвяскараўскага актыву сэкцыяў РСІ пры гарсаветах—рабіць перыядычныя правэркі рэагаваньня на заметкі ў друку; перыядычна склікаць гарадзкія нарады рабкораў і гаспадарнікаў, а ў раёнах—нарады сялькораў, дзе побач з іншымі дакладамі заслухоўваць даклады аб узьдзеяньнях крытыкі ў друку, а таксама асобныя даклады Бюро Расьсьледваньняў пры

редакциях газет, доклады об работе низовых органов на расследовании замесак

10. Апроч усіх вишэйпаказаных прапаноў,—асобна ў адносінах да насьценгазэт, улічваючы іх вялізнае значэнне на прадпрыемствах (асабліва друкаваных) і ва ўстановах,—прызнаць неабходным:

Звярнуць увагу партыякаў і фабзавкомаў на неабходнасць запіскавага гадвышэння публікацыі кіравання з іх боку работай рэдкалегій насьценгазэт праз перыядычнае заслухоўванне дакладаў рэдкалегій, выісеныя гэтых дакладаў для аб'яўлення на парт'сходах і шырокіх рабочих сходах. Асабліва важна дамагчыся, каб парт'ячэйкі і фабзавушэцкомы дапамагалі рэдкалегіям у справе сваёчасовага рэагавання на заметкі з боку адміністрацыі.

Парт'комам і нічавым парт. і прэф. ячэйкам павесыці раннюю барацьбу з хуліганскімі адносінамі да насьценгазэт, зрываюць цэлых нумару выкрываючага характару, ці асабных рэзкіх замесак, карыкатур, неаваньне такіх змесаў рознымі недапушчальнымі адносінамі і г. д. Ва усіх такіх выпадках трэба ствараць грамадскую думку рабочих і служачых у сэнсе рашучага асуджэння гэтых з'явішчаў і прыцягваць вінаватых да строгай судовай адказнасці.

Рэдкалегіям павінны больш пастойліва і рашуча дамагацца рэальных вынікаў на зметках, не застапаудляючыся ў патрэбных выпадках перад звярочваннем у вышэйшыя органы КК—РСІ, партком, пракуратура і г. д. Рэдкалегіям неабходна: устанавіць сталыя куткі ў газэтах, дзе змяшчаць адказы адміністрацыі і водгукі на заметках, што будзе заахвочваць да большага ўдзельнічання мас у работе насьценгазэт.

Рэдкалегіям трэба ўстанавіць шчыльную сувязь з редакцыямі друкаваных газэт. З боку апошніх рэдкалегіям павінна аказвацца рэгулярная інструкцыйная дапамога, садзейнічэнне ў арганізацыі і раз'ясненні работы з рабочымі. Таксама рэдкалегіям трэба ўстапавіць сувязь з судова-следчымі органамі і пракуратурай праз перадачу матэрыялаў выкрываючага характару, патрабуючага рэзавання ў судовым парадку.

11. Насьценгазэты на шэрагу прадпрыемстваў і устаноў, асабліва там, дзе выдаюцца друкаваныя насьценгазэты, становяцца мацішай прыладай самакрытыкі.

Сувязь і дапамога ім з боку КК—РСІ павінна вытварацца наступным чынам: шляхам атрымання друкаваных насьценгазэт і сваёчасовага рэагавання на паказаныя ў заметках, якія патрабуюць адпаведных мер з боку КК—РСІ. Усе правадымыя органамі КК—РСІ аб'яўленныя на прадпрыемствах і ва ўстановах пачыны асвятляюцца пачаткам і ў насьценгазэтах перад аб'яўленнем з тым, каб выклікаць актыўны ўдзел рабочага і служачага рабочых ва ўнясенні правіноў і фактаў, таксама асвятляць вынікі і пастановы КК—РСІ па аб'яўленні. Стаіць на аб'яўленне гэтых насьценгазэт такім чынам, якія звязаны з бытам і жыццём рабочих, хача яны і ня чыста з аб'яўленнем гэтага прадпрыемства, чым будзе дасягацца ўдзел рабочих і служачых у працадоўваемых РСІ пытаннях. Пры асуджэннях прадпрыемстваў і устаноў неабходна, каб усе матэрыялы насьценгазэт, у першую чаргу друкаванай газэты, былі скарэставы і таксама правераны з боку рэагавання на іх адміністрацыяй, заводом і ячэйкай. Вялікія правы з боку органаў КК—РСІ і рэагавання на асабным момантам, звязаным з данымі прадпрыемствамі, узнікшых па заявах рабочих і на заметках у агульным

друку і па насыценгазэтах, неабходна паведаміць і змяшчаць у друкаваных і іншых насыценгазэтах, што дасць магчымасць паведаміць аб іх усіх рабочых.

КК—РСІ Сэкцыям Гарсавету неабходна праводзіць перыядычныя масавыя правэркі рэагавання на звесткі у насыценгазэтах з прыцягненнем да гэтай работы рабочых-рабселькораўскага актыву (згодна пастанове Жнівеньскага—1928 г.—Пленуму ЦКК УсеКП(б).

Прэзідыум ЦКК прапанаваў усім АКК РСІ абмеркаваць пастанову 4-й Усесаюзнай Пярады рабочых-рабселькораў аб арганізацыі Бюро Дасягненняў пры рэдакцыях насыценгазэтаў на прадпрыемствах і распрацаваць сумесна з газэтамі аднаведніц палажэнне аб гэтых Бюро, дапасавана да мяйсцовых умоў. Таксама даручана ЦКК РСІ сумесна з рэдакцыямі друкаваных газэтаў прыступіць да арганізацыі Бюро Дасягненняў будыных прадпрыемствах і ва ўстановах.

Агр. Групе ЦКК і АКК даручана арганізаваць сыстэматычную правэрку выканання дырэктывы аб рэагаванні на звесткі у друку і насыценгазэтах, а таксама правэрку рэагавання з боку мяйсцовых органаў у адносінах праяў і нараванняў самакрытыкі у друку і насыценгазэтах, у прыватнасці як скончыліся справы аб хуліганскіх праявах да насыценгазэтаў.

Прэзідыум ЦКК абавязаў усіх кіраўнікоў прадпрыемстваў і устаноў парт., праф. і грамадзкіх органаў як цэнтральных, так і акруговых, і так асабліва ў раёнах ужыць аднаведныя меры, якія-б забяспечылі правядзенне ў жыццё (у сваіх установах) гэтых пастаноў ЦКК—НКРСІ па рэагаванню на звесткі ў друку і насыценгазэтах.

Аб праходжанні спраў у судова-судовых органах

(уважана арганізацыя ЦКК—РСІ).

На падставе вывадаў абследавання па гэтым пытанні Прэзідыум ЦКК (праг. № 6 ад 29-1-1929 г.) адзначыў педанушчальныя адносіны судова-судовых органаў і пракуратуры да спраў, уважана арганізацыя ЦКК РСІ, якія часта доўга залежваюць без усялякага руху, утрачваючы гэтым самым сэнс; беспадстаўнае спыненне спраў, няўважліва фармальныя адносіны да фактаў у матэрыялах і грамадзянска-судовых спраў, асабліва па барацьбе з бюракратызмам, прагоннымі і безгаспадарчасцю; адсутнасць вучоту і належнага нагляду за гэтымі справамі.

Прэзідыум ЦКК указаў Пракуратуры Рэспублікі па неадпаведнасці насыць гэтага ў далейшым. Судовы-судовым органам неабходна больш рашуча завострыць барацьбу са службовымі злачынствамі, асабліва з бюракратызмам, цеганай, безгаспадарчасцю і растратамі, а НКЮ сачыць за тым, каб устаноўленыя тэрміны для разгляду гэтых спраў як у судова-судовых, так і ў судовых органах сапраўды выконваліся, прыцягваючы винуватых у парушэнні тэрмінаў і цеганне да адказнасці.

ЦКК прапанаваў НКЮ ўсталяваць такі парадок, каб справы, уважана арганізацыя ЦКК РСІ, сапраўды былі забяспечаныя як па хуткасці іх праходжання, так і па сутнасці іх вырашэння, для чаго завесці ім

сталы вучот у судова-сьледчых органах і нагляд за іх рухам. Згодна пастанова ЦКК УсеКі(б), прапанавана АКК—РСІ перыядычна заслухоўваць даклады судова-сьледчых органаў аб ходзе перададзеных ім судовых спраў.

З мэтай звышчэння недахопаў агульнага характару у дзяржаўным, адміністрацыйным і іншым апаратах у галіне савета-гаспадарчай дзейнасці, судовыя органы і Пракуратура павінны рабіць вынікі па найбольш выдатных працэсах, пра якія дакладваюць аднаведным органам і органам ЦКК—РСІ для прыняцця суаднаведных мер у парадку кіравання.

Судова-сьледчыя органы абавязаны (аб гэтым НКЮ павінен даць асобнае распараджэнне) абвешчаць орг. КК—РСІ аб галоўных этапах праходжэння перададзеных ім спраў, маючых больш важнае значэнне; тэрмін перадачы Пракуратурай наступнай інстанцыі, Пракуратура аб тэрміну накіравання у суд з копіяй абвінавачага заключэння, ці пастанова аб сшыненні і суду аб канчатковых выніках (копія прыгавору, ці пастанова аб сшыненні). Усе службовыя справы, якія ўсцаты пастановамі органаў КК—РСІ і па якіх будзе ўстаноўлена адсутнасць крымінальнага злачынства, а толькі налічча пакарання ў адміністрацыйным парадку і калі суд прыйдзе да думкі не заслухоўваць у судовым парадку, — абавязкова накіроўваць у органы КК—РСІ, якія канчаткова і вырашаюць іх. Больш выдатныя справы аб бюрократызме, валакіце, безгаспадарчасці заслухоўваць на прадпрыемствах, рабочих клябах, сярод сялянскай грамадзянскай, прыцягваючы па працэсы працоўных, дастаткова асвятляючы ў друку.

Акруговым КК—РСІ пры накіраванні спраў у судова-сьледчыя органы неабходна больш уважліва адносіцца да накіроўваемых спраў у тым напрамку, каб судова-сьледчы апарат не загружаўся такімі, якія ня маюць пад сабой крымінальнага грунту і якія могуць вырашацца непасрэдна КК—РСІ. Для кантролю за рухам і далейшага вывучэння дзейнасці судова-сьледчага апарату КК—РСІ па ўсіх перадаваемых справах, пачынаючы з 1-га студзеня 1929г, устанаўліваюць кантроль і нагляд.

Пракурору Рэспублікі і Акруговым Пракурорам прапанавана зараз жа правесці становажы ўсіх спраў, перададзеных органамі ЦКК—РСІ у судова-сьледчыя органы, прыняўшы крокі аб хуткім сканчэнні іх, пасля чаго не пазней як 1 сакавіка г. г. зрабіць органам ЦКК—РСІ даклад аб выніках гэтай праверкі.

КРЫТЫКА І БІБЛІЯГРАФІЯ

Клейнборт. „Молодая Белоруссия“. Очерк современной белорусской литературы 1905—1928 г.

Ва ўступе да сваёй кнігі Клейнборт піша: „Аўтар не пратэндуе на працу, у якой адчуваецца патрэба ў самой Беларусі. Гэта—справа тых крытыкаў, гісторыкаў літаратуры, якіх ужо выхоўвае беларуская журналістыка, маладая беларуская культура. Праца яго паслужыць справе азнаямлення расійскіх чытацкіх колаў з літаратурай і літаратурным рухам Беларусі“. З гэтых слоў відаць, што сам аўтар не пратэндуе на сур'ёзную працу па гісторыі маладой беларускай літаратуры. Але таму, што гэткае працы па сутнасці яшчэ няма, а патрэба ў ёй вялікая, кніжка Клейнборта можа стаць настолькаю кнігаю кожнага, хто вывучае гісторыю беларускае літаратуры ня толькі за межамі Беларусі, але і ў самой Беларусі. У звязку з гэтым кніжка Клейнборта павінна быць паддана ўсебаковай сур'ёзнай крытыцы.

Лепшая частка кнігі, гэта тая, дзе Клейнборт дае аналіз творчасці тых ці іншых пісьменьнікаў і паэтаў. Можна, канечне, спрачацца, па асобных характарыстыках, асобных музатах, але ў асноўным Клейнборт з гэтаю працаю справіўся. Калі-б кніга была толькі з гэтае часткі—аналізу творчасці паэтаў і пісьменьнікаў, яна была-б бясспрэчна каштоўным укладам у літаратурна-крытычную галіну беларускае культуры.

Але Клейнборт піша гісторыю беларускае літаратуры. Ён імкнецца даць нібыта філэзофію гісторыі беларускае літаратуры. І вось тут ён зрываецца, спатыкаецца. Фармуліроўкі яго становяцца няяснымі, няпэўнымі. Ён часта агаварваецца, недагаварвае, і гэта тлумачыцца тым, што Клейнборт падыходзіць да гісторыі ня так, як павінен падыходзіць дыялектык-марксист.

Уся гісторыя, як вядома, ёсць гісторыю класавае барацьбы. Гісторыя літаратуры ёсць гісторыя мастацкага адбітку класавае барацьбы. Гэта бясспрэчная існасць для марксиста. Гэтага быццам не адмаўляе і Клейнборт. Але ў яго падыходзе да гісторыі беларускае літаратуры няма аналізу яе, менавіта з пункту гледжання класавае барацьбы. Ён не разумее класовага характару розных этапаў, якія пройдзены рэвалюцыйным рухам у Беларусі, і таму ў яго няма яскравых і разуменні розных класавых этапаў з гісторыі беларускае культуры.

Гісторыя рэвалюцыйнага руху на Беларусі па сутнасці дзеліцца на два этапы. Першы этап—гэта барацьба усяго сялянства супроць паную, супроць самаўладства. Гэта этап буржуазна-дэмакратычны, галоўным стрыжнем якога было аграрнае пытанне, сялянства. Адбіткам гэтага этапу ў беларускай літаратуры і ёсць этап „Нашаніўскі“. Другі этап—гэта дыктатура пралетарыяту ў Беларусі. Адбіткам гэтага этапу ў літаратуры ёсць нараджэнне і рост пралетарскае літаратуры. Як у галіне палітычнай неабходна было весці і сапраўды вялі барацьбу з палітыкамі беларускага „адраджэнства“ за кіраванне сялянствам, так і ў галіне літаратурнай трэба было весці і сапраўды пра-

водзілі барацьбу з ідэолягічнымі „нашаніўскага“ этапу беларускае літаратуры, за гэтымую пралетарскае ідэалогіі. Што-ж думае аб гэтым Клейнборт?

Паслухайце, што піша ён:

„Хоць у Беларусі тае вострае барацьбы, што ў Вялікаросіі, няма, але ўсё-ж Чарот хоча вёсці барацьбу і са старымі пісьменьнікамі“ — усё-ж Чарот хоча ваяваць.. Як быццам Чарот, гэта значыць „Малад-няк“, і не рабіў тое і не павінен быў рабіць у канкрэтных умовах Беларусі таго, што рабілася на ўсёй былой Расіі. Ніяко ў Беларусі ня было барацьбы за дыктатуру пралетарыяту, супроць якой вялі барацьбу, а частка вядзе і цяпер былыя ідэалогі-барацьбіты беларускага „адражэнства“, гэта значыць барацьбіты за буржуазна-дэмакратычную Беларусь. Ніяко барацьба супроць „нашаніўскага“ ідэалогіі не азначала барацьбы за ўстапаўленьне гэтымую пралетарскае ідэалогіі, пралетарскае літаратуры. Як быццам гэта яскрава, але Клейнборт ня думае пра гэта сказаць. Ён як быццам асуджае Чарота, які „ўсё-ж такі“ хоча вёсці барацьбу са „старымі“ пісьменьнікамі...

Вось гэтае неразуменьне класовага характару двух асноўных этапаў беларускае літаратуры прыводзіць Клейнборта да няточнага падзелу гісторыі беларускае літаратуры на: 1) асноўную плынь новае беларускае літаратуры і 2) на псылярэвалюцыйную плынь. Ніяко насамрэч такога падзелу яскрава. Калі пішуць гісторыю літаратуры, дык неабходна адзначыць той класавы характар, які домінуе на дадзеным этапе развіцця літаратуры. З гэтым пунктам гледжання грэба было першы этап беларускай літаратуры ахарактэрызаваць, як буржуазна-дэмакратычны этап, у якім домінуе селянін, як барацьбіт супроць пана, супроць саміўладства, а другі этап, які пачынаецца Кастрычнікаваю рэвалюцыяй — як новы этап, дзе гэтымую пачынаюць браць ідэі пралетарыяту, які у саюзе з сялянствам вядзе барацьбу за сацыялізм.

Але сказаць так можа толькі той, хто хоча ўжываць у гісторыі беларускае літаратуры марксысцкі метад разуменьня гісторыі. Але „у Беларусі—німа Клейнборт мэтад марксызму, марксысцкага разуменьня мастацтва ня можа адыграць вялікую ролю ў стварэнні новых форм“. Чаму? А таму, бачыце, Беларусь „краіна на пераважнасці сялянская“ (с. 350). Якая, аднак, спаталлялася на адносіне да Беларусі! Ня будзем спыняцца на няпісьменнасці такога заявы. Грэба толькі адзначыць, што гэта заява Клейнборта дае гістарычнае апраўданне ўсялякім ухілам ад марксызму, ад яго дыялектычна-матэрыялістычнага мэтаду. Клейнборт, вядучы, адабрае тых, якія не зьяўляюцца прыхільнікамі гэтага мэтаду, і не адабрае барацьбы за гэтымую гэтага мэтаду ва ўмовах Беларусі. Для Клейнборта, вядучы, зусім ня існуе Беларусі, як часткі вялікага СССР. Ён не разумее таго, што працэсы ў гэтай Беларусі ня ідуць адарвана ад усяго таго, што робіцца ў СССР і за межамі СССР.

Клейнборт знадта рэзка падкрэслівае слабое сацыяльнае распастаньне беларусаў. Ён піша: „Самае каранное насельніцтва, беларусы, застаюся на-за межамі сацыяльных групавак“ (с. 19). „Яскравае дыфэрэнцыяцыі тут не наглядалася“. „Дыфэрэнцыраваньне адбываецца як-бы у баку ад асноўнае масы Беларусі—сялянства“ (с. 20). „Яскравае дыфэрэнцыяцыі тут (гэта значыць, на Беларусі) не наглядалася“.

Вядома, што Беларусь у выніку палітыкі самаўладства была ў капіталістычных адносінах адсталая часткаю былое Расіі. Таму грамадзкія адносіны ня прынялі таго яскравага характару, якія яны прынялі,

скажам, у Вялікаросіі. Але капіталізм пусціў глыбокія карэнні ў Беларусь, у беларускай вёсцы. У сувязі з гэтым ішло распластаванне сялянства на палярныя пласты: на кулакоў і беднякоў. Бо сам-жа Клейнборт піша (на ст. 21) аб тым, што ў вёсцы маюцца кулацкіх гаспадаркі. „Варта было пабыць (канечна, да вайны) на беларускіх кірмашох і рынках, каб упэўніцца ў наліччы прадстаўнікоў дробнага і сярэдняга беларускага капіталу“ (ст. 19),—як бачым маюцца ня толькі беларускі кулак, прадстаўнік капіталізму на вёсцы, але і беларускі капіталіст—прадстаўнік капіталізму ў горадзе. Для чаго трэба было Клейнбарту *гэта рэзкае і частае падкрэсліванне недэфэрэнцыраванасці беларусаў?* А для таго, каб вывесці наступныя заключэнні: *„Нацыянальнасці і класы, інтарэсы нацыянальныя і класавыя супадалі“* (падкрэслена аўтарам). Польскія аграрыі прадстаўлялі сабою земляўладанне, расійскае чыноўніцтва — царызм, яўрэі—гандляроў, дробную і сярэдняю буржуазію, беларусы-ж галоўным чынам, бедняцка-серадняцкую масу сялянства (ст. 21). Ці так гэта? Мы лічым, што няправільна. Бязумоўна правільна тое, што буйное земляўладанне на Беларусі знаходзілася ў руках палякоў. Але з гэтага яшчэ ня выходзіць, што ў Беларусі ня было сялян-палякаў, якія не змагаліся-б з палякамі—буйнымі земляўласнікамі? А няўжо ў тым самым маёнтку пана-паляка ня было палякаў-парабкаў, якія-б не вялі класавае барацьбы са сваім класавым ворагам—з панам? А калі ўзяць яўрэяў. Няўжо ў іх класавая барацьба ня была дастаткова разгорнута? Няўжо інтарэсы яўрэя-рабочага не супадалі з інтарэсамі сялянства супроць паноў, супроць самаўладства?

І ўсю гэтую „тэорыю“ Клейнборт прывёў для таго толькі, каб даказаць арганічную сувязь беларускае літаратуры менавіта з сялянствам, а ня з іншаю якое-небудзь класаю. Ня кажучы пра тое, што гэтая „тэорыя“ зусім няправільная і не адпавядае справяднасці, яна можа прывесці і да адмоўных палітычных вынікаў. Бо калі Беларусь ня была распластавана, калі беларусы ня ведаюць класаў, дык адкуль было ўзяцца такім кулацкім арганізацыям, як, напрыклад, ХДЦ, як розным беларускім арганізацыям і партыям, якія вялі барацьбу з Савецкай уладай. А як наогул можна цяпер гаварыць пра класавую барацьбу на вёсцы? *Няўжо такая „тэорыя“ нявыгодна розным кулацкім ідэолягам...*

Мы думаем, што вышэй пададзеным можна абмежавацца ў справе асвятлення „філэзофіі“ гісторыі беларускае літаратуры, якая дадзена Клейнбортам. Яна няглыбокая і няправільная. Клейнборт перакручвае гісторыю беларускае літаратуры. Ён яе проста не разумее.

Цяпер для паўнаты малюнку мы зробім яшчэ шэраг паасобных заўваг.

1. Клейнборт піша: „Тыя ці іншыя адносіны і да правоў „недзяржаўных“ нацыянальнасцяў, і да правоў краін служылі размежавальнаю рыскаю паміж партыйна-палітычнымі плынямі, складалі бяз сумнення па сутнасці момант самага працэсу рэвалюцыі і контррэвалюцыі. Асіміліраванне „краін“, гвалтоўныя зліянні з цэнтрам складалі прадмет *мараў* адных; *ахова* нацыянальных культур, якія арганічна развіваліся—задачу другіх“ (ст. 7).

Няправільна, што нацыянальнае пытанне служыла размежавальнаю рыскаю паміж партыйна-палітычнымі плынямі. Размежавальнаю рыскаю служылі класавыя інтарэсы. Нацыянальнае пытанне з'яўлялася толькі падуладным момантам класавае барацьбы. Няправільна, што гвалтоўнае асіміліраванне ўяўляла сабой толькі прадмет *мараў*. На жаль, ня толькі *мараў*, але і „рабілі“. А як рабілі гэта цары, вя-

дома-ж усім. Няправільна таксама тое, што быццам задачаю другіх была ахова нацыянальнае культуры. Напрыклад, бальшавікі ня ставілі сваёю мэтаю ахову нацыянальнае культуры. У капіталістычным ладзе бальшавікі вялі барацьбу з „нацыянальнаю“, гэта значыцца, буржуазную культураю за дэмакратычныя элементы культуры, выступаючы адначасова супроць гвалтоўнае асіміляцыі, якая праводзілася царызмам.

2. Клейнборт піша: „Калі ў асноўных сваіх рысках і сама гісторыя Беларусі дэмакратычна, як і літаратура, дык раней усяго яна гэтым абавязана духоўнай заквасцы літаратуры, народжанае перадавым сялянствам, нараджаўшымся беларускім пралетарыятам. Бо цэнтр цяжару руху ляжаў у літаратуры“ (ст. 26).

Дэмакратычнасьць гісторыі Беларусі тлумачыцца па Клейнборту духоўнаю закваскаю літаратуры. Раней за ўсё патрэбна адзначыць, што гісторыя Беларусі да пэрыяду Кастрычнікавае рэвалюцыі вядзе ня толькі рэвалюцыю, але і контррэвалюцыю. Варта хоць-бы ўспамінуць пра тую барацьбу, якую вялі беларускія дробна-буржуазныя арганізацыі, барацьбу супроць дыктатуры пралетарыяту. Але наогул дзіўна чуць у нашыя часы, што *літаратура стварае характар гісторыі*. Ці варта даводзіць адваротнае. Бо для марксыстага гэта лемантарная існасьць, і яна нават вядома кожнаму радавому партшкольцу.

3. Кажучы аб стварыцелях новае беларускае літаратуры, Клейнборт піша: „Гэтае выключнасьці, гэтага „нацыяналізму“ у кавычках (выходзіць, па Клейнборту, нацыяналізм без кавычак павінен усхвалявацца. Так! Так!) у нашых сыноў вёскі, якія стаяць ля калыскі грамадзкае думкі, якія імкнуцца толькі фармуліраваць свае словы, канечне, няма“ (ст. 26). Клейнборт не адрозьнівае нацыяналізму пануючае нацыі, які зьяўляецца прыладаю прыдушэньня дробных нацый, ад нацыяналізму прыгнечанае нацыі, які вядзе барацьбу за нацыянальную свабоду. У той час, як першы рэакцыйны, другі прагрэсыўны, у тым сэнсе, што ён вядзе барацьбу супроць нацыянальнага ўціску. Але прырода нацыяналізму адна і тая-ж самая—буржуазная. Дробны буржуй заўсёды нацыяналістычны, пралетарый інтэрнацыяналістычны. Пралетарыят вядзе барацьбу супроць усялякага нацыяналізму, якую форму ён-бы ня меў. Клейнборт гэтага не разумее, і выступае такім чынам у абарону нацыяналізму, які цяпер у сучасных умовах абвастрэньня клясаве барацьбы ў асаблівасьці зьяўляецца прыкрыцьцём для клясавога ворагу, які вядзе барацьбу супроць дыктатуры пралетарыяту.

4. Клейнборт піша: „Галоўным дзеячом руху зьяўляўся „Бунд“, той самы, аб якім Горкі пісаў: „сьвет ўпэўніўся, што яўрэй—гэта адзін з самых вялікіх гэрояў, якіх толькі нараджаў сьвет. Нязвычайная адвага, якая паказваецца яўрэямі ў іх рэвалюцыйнай барацьбе, агульнавядома“ (ст. 65). Як вам гэта падабаецца, чытач, такая характарыстыка „Бунду“? Проста дзівішся, чаму партыя вяла такую жорсткую барацьбу з „Бундам“? Калі верыць Клейнборту, дык уся гісторыя барацьбы з „Бундам“ ня мае ніякага сэнсу. На шчасьце, справа абстаіць якраз наадварот. Клейнборт пісаў так толькі таму, што ён, відаць, ня ведае гісторыі нашае партыі і верны меншавізму.

5. Клейнборт піша: „Роля разначынца-інтэлігэнта ў Беларускай Сацыялістычнай Грамадзе, па крайней меры, лічбовая. Усё прыкметней становіцца ў ёй селянін, рабочы, рамесьнік, які ўносіць *новы дух* у арганізацыю“. Беларускай Сацыялістычнай Грамада была зброяю дробнае буржуазіі. Яе ідэалёгія дробна-буржуазная. Ад таго, што ў ёй стала больш рабочых, ідэалёгія яе не зьмянілася, паколькі цэнтр важкасьці яе барацьбы ляжаў у галіне нацыянальнай. Яе клясавая база—сялянства. Цяпер гэта трэба яшчэ больш яскрава падкрэсьліць, бо

робяцца спробы затушаваць клясавую фізіяномію Беларускае Сацыялістычнае Грамады. Клейнборт у сваёй кнізе адлюстроўвае настроі тых, якія хочуць затушаваць дробна-буржуазную прыроду Грамады.

6. Клейнборт піша: „Першыя пытаньні, якія ставіць перад вёскаю 1905 год, гэта—*пытаньні чэсьці і сумленнасьці*“. Ленін піша, што стрыжнем рэвалюцыі 1905 году было аграрнае пытаньне, а... Клейнборт—пытаньні „чэсьці і сумленнасьці“. Трэба сказаць праўду: Клейнборт гародзіць вялікае глупства.

7. Клейнборт піша: „Па волі чыйгосьці жазла пачынаецца вайна“ (ст. 320). Клейнборт аказваецца ня ведае, якія прычыны прывялі да імперыялістычнае вайны. І гэты чалавек бярэцца пісаць гісторыю, калі яму нават невядомы прычыны імперыялістычнае вайны.

8. Клейнборт піша: „У краінах Эўропы эканамічнае пытаньне было пытаньнем ліквідацыі вайны. У нас-жа характар гэтага развалу быў звязаны ня толькі з вайной, але і з рэвалюцыяй, пераваротам усіх эканамічных адносін“ (ст. 326). Значыць, па Клейнбарту перад Захадам не стаяла задача рэвалюцыйнага нізрынуцьця капіталістычнага ладу. Ад такое заявы Клейнборта павявае сапраўдным меншавіцкім душком.

Можна было-б спыніцца яшчэ на *вялікай* колькасьці няправільных думак, якія раскіданы па ўсёй кнізе. Можна было паказаць, як Клейнборт ставіць у адзін шэраг Струвэ і Леніна, як ён скажае ўсю гісторыю „Маладняка“ (мы лічым *неабходным* выступленьне „Маладняка“ па гэтаму пытаньню з падрабязным асьвятленьнем сучаснага становішча „Маладняка“ ў расійскіх часопісах, бо расійскі чытач можа быць кніжачкаю Клейнборта ўведзены ў блытаніну па гэтаму пытаньню і атрымаць няпэўныя веды адносна сучасных літаратурных групавак у Беларусі) і г. д. Але сказанае дае нам магчымасьць зрабіць наступны агульны вывад: *кнігу Клейнборта нельга рэкамэндаваць чытачом, якія жадаюць азнаёміцца з гісторыяй маладой беларускай літаратуры. Клейнборт скажае гэтую гісторыю, будучы рупарам нацыяналістычных і нават меншавіцкіх настрояў.*

Р. Кугель.

35
8
36.0

З Ь М Е С Т

	<i>Стар.</i>
✓ А. Хацкевіч. Папярэдняе аб падрыхтоўцы і перавыбарах саветаў	3
✓ А. Сянкевіч, А. Бэйлін. „Траянскі конь“ дацэнта Славіна	12
В. Капаевіч. Першыя вынікі лістападаўскіх пленумаў ЦК УсеКП(б) і ЦК КП(б)Б	23
Янка Паўлоўскі. Барацьба за саветы ў вёсцы	29
П. Мядзведзкі. Пра становішча калгасаў	34
М. Плучык. Рост ЛКСМ у вёсцы і яго рэгуляванне	47

Наша трыбуна.

✓ А. Джэлюк, Л. Рывін. За стройную сыстэму народнае асветы	52
--	----

На мяісцох.

М. Шапіра. Як праводзіцца ў жыццё дырэктыва партыі аб зніжэнні сабекошту	59
Аноцкі. Паасобныя моманты работы Клічаўскай райпартарганізацыі	65
Кл—аў. Што паказаў агляд Добрускае партарганізацыі	69
М. Доўгапятэва. Як працуюць нізавыя звенчакі партарганізацыі	74
Н. Клебанаў. Выкананне рашэнняў лістападаўскага пленуму ЦК УсеКП(б) пра вярбоўку рабочых у партыю	77

У ЦК КП(б)Б.

Аб выніках перавыбараў парторганаў. Рэзалюцыя нарады рэдактароў па пытаньню аб удзеле беларускага друку ў перавыбарчай кампаніі саветаў. Рэзалюцыя па дакладу тав. Гамарніка. Рэзалюцыя па дакладу т. Асьмова. 1401. Аб палепшанні партаддзелу газеты „Звязда“	81
---	----

У ЦК КП(б)Б.

✓ Аб узмацненні рэагавання на крытыку ў друку і ў насьценгазэтах. Аб прахо- джанні спраў у судова-сьледчых органах	91
---	----

Крытыка і бібліяграфія.

Р. Кугель. Клейнборт. „Молодая Белоруссия“	98
--	----

